

**Järjestötoimijoiden kokemuksia opetusblogin käytöstä
vapaan sivistystyön koulutuksessa**

Outi Veskonieni

Kasvatustieteen pro gradu -tutkielma

Syyslukukausi 2018

Kasvatustieteiden laitos

Jyväskylän yliopisto

TIIVISTELMÄ

Veskonieni, Outi. 2018. Järjestötoimijoiden kokemuksia opetusblogin käytöstä vapaan sivistystyön koulutuksessa. Kasvatustieteen pro gradu -tutkielma. Jyväskylän yliopisto. Kasvatustieteiden laitos. 89 sivua.

Digitalisaatio mahdollistaa monipuolisten välineiden käytön opetuksessa, mikä tarjoaa uudenlaisia opetusratkaisuja ja oppimateriaaleja vapaan sivistystyön koulutukseen, ja palvelemaan järjestötoimintaa. Esimerkki digitaalisesta opetusratkaisusta ja oppimateriaalista on blogi, jonka avulla tehtyä opetuskokeilua tutkimuksessa kuvaillaan.

Tutkimukseen osallistuneet henkilöt ovat eri järjestöjä edustavia järjestötoimijoita, ja tutkimuksessa haluttiin saada tietoa heidän opetuskokeilusta saamistaan kokemuksista, sekä niiden pohjalta syntyneistä ajatuksista ja mielipiteistä. Tutkimuksessa selvitettiin opetusblogiin sisältyvän opetusmateriaalin soveltuvuutta itseopiskeluun, vuorovaikutuksen merkitystä opetusblogin avulla toteutetussa opiskelussa, ryhmätyöskentelyn merkitystä opetusblogin avulla toteutetussa opiskelussa ja opetusblogissa onnistuneita asioita ja kehittämisen kohteita.

Tutkimuksessa käytettiin laadullisia tutkimusmenetelmiä ja tapaustutkimuksen tutkimusstrategiaa. Tutkimusaineisto kerättiin teemahaastatteluiden avulla, minkä lisäksi opetusblogiin kirjoitetut kommentit täydensivät aineistoa soveltuvien osin. Aineisto analysoitiin aineistopohjaista analyysimenetelmää käyttäen.

Tutkimuksen tuloksien perusteella todetaan, että blogeja voidaan mielekkäällä tavalla hyödyntää opetusratkaisuna ja oppimateriaalina nykyaikaisessa oppimisympäristössä. Blogin avulla voi opiskella itsenäisesti, mutta se mahdollistaa monipuolisesti myös osallistavan toimintakulttuurin toteutumisen.

Asiasanat: blogi, opetuskokeilu, vapaa sivistystyö, järjestötoimijat

SISÄLTÖ

TIIVISTELMÄ

1	JOHDANTO	6
2	VAPAA SIVISTYSTYÖ	8
2.1	Vapaan sivistystyön koulutus	9
2.2	Teknologian tuki elinikäisessä oppimisessa.....	9
2.3	Sosiaalinen media vapaan sivistystyön koulutuksessa	10
2.3.1	Sosiaalisen median merkitys autenttisessa oppimisessä	11
2.3.2	Sosiaalisen median vaikutus oppimateriaalien laatuun	12
2.3.3	Mahdollisia ongelmakohtia.....	13
2.3.4	Avoimuus.....	14
3	BLOGI SOSIAALISEN MEDIAN PALVELUNA	16
3.1	Blogialustan valinta.....	17
3.2	Blogin sisällöntuotanto	17
3.3	Blogin sisällöntuotantoon liittyvää lainsäädäntöä	19
4	BLOGI OPETUKSEN VÄLINEENÄ	21
4.1	Opetusblogin oppimisteoreettinen tausta	22
4.2	Blogi yhteisöllisen oppimisen välineenä.....	25
4.3	Yhteisölliset tekstitaidot	26
4.4	Aikaisempia tutkimuksia blogien käytöstä opetuksessa.....	28
4.4.1	Vaikutteita opettajien päätöksiin valita blogi opetuksen välineeksi.....	28
4.4.2	Blogit opettamisen ja oppimisen tukena	30
4.4.3	Sosiaalista pääomaa opiskelijoiden blogiyhteisöissä.....	31

4.4.4	Opiskelijoiden sitoutuminen ja oppiminen blogissa	32
4.4.5	Blogit ilmiönä ja teoriaa käytöstä koulutus kontekstissa	33
5	TUTKIMUSTEHTÄVÄ JA TUTKIMUSKYSYMYKSET	34
6	TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN	36
6.1	Tutkimukseen osallistujat	36
6.2	Opetusblogiin perustuva opetuskokeilu	37
6.2.1	Asiantuntijamainen tietokäsitys opetusblogin taustalla	38
6.2.2	Opetuskokeilun aloitus	39
6.2.3	Blogialusta	40
6.2.4	Blogin rakenne	41
6.2.5	Työskentelytavat	42
6.3	Tutkimuksen aineistonkeruu	43
6.3.1	Tapaustutkimus	44
6.3.2	Tutkimusaineisto	45
6.4	Aineiston analyysi	47
6.4.1	Haastatteluiden ja blogikommenttien analyysi	48
6.4.2	Aineistopohjainen analyysimenetelmä	49
7	TULOKSET	50
7.1	Opetusblogiin sisältyvän opetusmateriaalin soveltuvuus itse- opiskeluun	50
7.1.1	Opetusmateriaalin kiinnostavuus ja informatiivisuus	50
7.1.2	Soveltuvuus järjestötoiminnan kontekstissa	52
7.2	Vuorovaikutuksen merkitys opetusblogin avulla toteutetussa opiskelussa	53
7.2.1	Vuorovaikutus vertaisoppijoiden välillä	54
7.2.2	Vuorovaikutus ohjaajan kanssa	55

7.3 Ryhmätyöskentelyn merkitys opetusblogin avulla toteutetussa opiskelussa	57
7.4 Opetusblogissa onnistuneet asiat ja kehittämisen kohteet.....	59
7.4.1 Blogi oppimisalustana.....	59
7.4.2 Kuvat ja videot osa oppimateriaalia	61
7.4.3 Opetusblogin asiasisältö	62
7.4.4 Tehtävät.....	63
8 POHDINTA.....	66
8.1 Tulosten tarkastelua ja johtopäätökset	66
8.1.1 Blogin sisältämä opetusmateriaali.....	66
8.1.2 Vuorovaikutuksen merkitys oppimisprosessissa	67
8.1.3 Yhteisöllinen tehtävien tekeminen.....	69
8.1.4 Ryhmätehtävät oppimisteorioiden valossa.....	70
8.1.5 Näkökulmia opetusblogin vahvuuksiin ja edelleen kehittämiseen.....	71
8.2 Pohdintaa tutkimusmetodin valinnasta ja tutkimuksen toteutuksesta.....	73
8.3 Tutkimuksen luotettavuus	75
8.4 Tutkimuksen eettistä pohdintaa.....	76
8.5 Jatkotutkimushaasteet	78
LÄHTEET	79
LIITTEET.....	88

1 JOHDANTO

Tämä tutkimus sijoittuu vapaan sivistystyön koulutukseen järjestötoiminnan kontekstissa. Järjestötoiminnan yhteydessä puhutaan usein sosiaalisesta pääomasta, jolla viitataan erilaisten toimijoiden verkostoihin, jotka tekevät työtä yhteisen hyvän ja yhteisten päämäärien eteen (Ristolainen 2015, 58). Työhön sisältyy kansalaisten monipuolisten tietojen ja taitojen kehittäminen vapaan sivistystyön periaatteiden pohjalta. Vapaassa sivistystyössä elinikäinen oppiminen on keskeinen arvo, ja opiskeluun osallistuminen henkilöiden omaehtoinen valinta, jota ohjaa heidän itsensä asettamat tavoitteet ja koetut tarpeet (Manninen & Luukannel 2008, 14). Osallistuminen vapaan sivistystyön opintoihin tarjoaa osallistujille monitahoisen ja merkittävän sosiaalisen toiminnan foorumin, joka on avoin ja neutraali kohtaamispaikka erilaisille ihmisille. Kiinnostus opintojen aihealueeseen tutustuttaa osallistujat toisiin samoista asioista kiinnostuneisiin henkilöihin ja luo yhteenkuuluvuuden tunnetta, joka mahdollistaa yhteisöllisyyden. (Vaherva ym. 2007, 127.)

Vapaan sivistystyön oppimisympäristöt laajenevat nopeasti digitalisaation myötä, ja kehitys tuo jokapäiväiseen käyttöön sovelluksia, jotka uudistavat toimintatapoja ja työvälineitä, ja joita voidaan käyttää tukemaan oppimisprosesseja. Nykyaikainen oppimiskäsitys painottaa yhteisöllistä oppimista ja tiedonkäsitteilyä sekä asiantuntijuuden kehittymistä, millä on yhtymäkohtia sosiaalisen median palveluihin, joissa keskeistä on tiedon jakaminen, avoin yhteistyö sekä verkostoissa tai ryhmissä toimiminen. (Pönkä & Impiö 2012.) Samalla formaali ja informaalinen oppiminen kietoutuvat yhteen muodostaen oppimisympäristön, jossa motivoituneet oppijat voivat perehtyä haluamiinsa ja tarvitsemiinsa asioihin. Sosiaalisen median oppimisympäristöön muodostamassaan vertaisyhteisössä henkilöt voivat kehittää samalla sekä omaa, että kyseisen yhteisön tieto- ja osaamisperustaa. (Kiviniemi & Kurkela 2011.)

Blogi on esimerkki sosiaalisen median palvelusta, joka tuo uusia ja ajan-kohtaisia ulottuvuuksia vapaan sivistystyön avoimiin oppimisympäristöihin,

jossa aktiivisen kansalaisen yhteisöllinen toimijuus on mahdollista, ja jossa formaali ja informaali oppiminen kohtaavat. Kilpi (2006, 3) määrittelee tyypillisen blogin verkkosivuksi tai -sivustoksi, johon tuotetaan ajankohtaista ja päivämäärällä varustettua sisältöä. Useimmiten blogeja voi myös kommentoida ja niihin sisältyy runsaasti linkityksiä toisille verkkosivuille. Blogeille on tunnusomaista keskusteleavuus ja yhteisöllisyys, ja niiden välityksellä sananvapaus muuttuu abstraktista asiasta konkreettiseksi toiminnaksi. (Kilpi 2006, 3.)

Tämän tapaustutkimuksen aihe on blogi opetuksen välineenä, missä ominaisuudessa blogeilla on monia mahdollisuuksia. Ne tarjoavat etenkin ongelmalähtöisen oppimisen kannalta hyvän työskentelyalustan, jonka tavoite on motivoida oppijoita itsenäiseen ja ongelmalähtöiseen työskentelyyn. Substanssin omaksumisen lisäksi blogityöskentelystä on hyötyä oppijan informaatiolukutaidon kehittämisessä, ja bloggaaminen edistää sisällöntuotannon ja lähdekriittikin taitoja, interaktiivisuutta ja kannustaa oppijayhteisöä toimimaan itseohjautuvasti. (Haasio & Haasio 2008, 25.) Tässä tutkimuksessa esitellään yksi esimerkki blogista opetuksen välineenä, ja kuvataan opetuskokeilua tutkimukseen suunniteltua blogia käyttäen. Tutkimustehtävä on selvittää opetusblogin soveltuvuutta vapaan sivistystyön koulutukseen järjestötoiminnan kontekstissa.. Tutkimustuloksia voidaan tarkastella paitsi kyseessä olevaa tutkimusta koskien, myös yleisellä tasolla. Yhteiskunnassa tapahtuvat nopeat muutokset ja teknologian kehitys tarjoavat uudenlaisia mahdollisuuksia oppimisympäristöjen kehittämiseen ja laajentamiseen vapaan sivistystyön koulutuksessa, tavoitteena motivoida yhä useampia henkilöitä elinikäisen oppimisen aatteen mukaiseen, omien tietojen ja taitojen kehittämiseen.

Tutkimusraportti rakentuu siten, että teoreettisen viitekehyksen alussa tarkastellaan vapaan sivistystyön käsitettä, sekä teknologian tukea elinikäisessä oppimisessa, ja sosiaalisen median merkitystä vapaan sivistystyön koulutuksessa. Seuraavaksi tarkastellaan blogia sosiaalisen median palveluna ja opetuksen välineenä, sekä esitellään tutkimustehtävä ja tutkimuskysymykset. Tutkimuksen toteuttaminen on aiheena luvussa kuusi, ja tutkimustuloksia tarkastellaan luvussa seitsemän. Lopuksi pohditaan tutkimusta kokonaisuutena.

2 VAPAA SIVISTYSTYÖ

Vapaa sivistystyö kuuluu kolmannen sektorin toimijoihin, joita ovat kansalaisjärjestöt ja vapaaehtoinen kansalaistoiminta. Laissa vapaasta sivistystyöstä määritellään vapaan sivistystyön tarkoitus ja tavoitteet. Lainsäädännön mukaan

Vapaan sivistystyön tarkoituksena on järjestää elinikäisen oppimisen periaatteen pohjalta yhteiskunnan eheyttä, tasa-arvoa ja aktiivista kansalaisuutta tukevaa koulutusta. Vapaana sivistystyönä järjestettävän koulutuksen tavoitteena on edistää ihmisten monipuolista kehittymistä, hyvinvointia sekä kansanvaltaisuuden, moniarvoisuuden, kestävän kehityksen, monikulttuurisuuden ja kansainvälisyyden toteutumista. Vapaassa sivistystyössä korostuu omaehtoinen oppiminen, yhteisöllisyys ja osallisuus. (Laki vapaasta sivistystyöstä 2009/1765, 1 §.)

Tämä tutkimus sijoittuu järjestötoiminnan kontekstiin. Suomessa järjestötoiminta on osa kansalaisyhteiskuntaa, jonka keskeinen osa on ihmisten omaehtoinen kansalaistoiminta ja järjestöissä tapahtuva toiminta. Harjun (2017) mukaan kansalaisyhteiskunnan erikoisuutena on ammatillisen ja ei-ammattillisen työn yhdistäminen, jossa hiljainen ja kova tieto, sekä kokemus- ja ammattitieto täydentävät toisiaan, ja jossa maallikkous ja ammattilaisuus, vapaaehtoisuus ja palkkatyö toteutuvat rinnakkain. Heikkalan (2015) mukaan Suomessa toimii yli sata-tuhatta rekisteröitynyttä järjestöä ja yhdistystä, ja niiden toiminta käsittää käytännössä kaikki inhimillisen toiminnan muodot harrastamisesta yhdessäoloon ja vertaistuesta vaikuttamiseen. Siksi yhtä yhteistä määritelmää järjestölle on mahdoton antaa. Rekisteröidyillä yhdistyksillä ja järjestöillä on kuitenkin sellaisia perustavanlaatuisia eli konstitutiivisia piirteitä, joita ilman kyseessä ei olisi nimenomaan yhdistys- tai järjestötoiminta. Nämä piirteet ovat henkilökohtainen merkityksellisyys, vapaaehtoinen jäsenyys, riippumattomuus kolmansista osapuolista ja voiton tavoittelemattomuus. (Heikkala 2015.) Tiivistetysti voidaan ilmaista, että ihmiset muodostavat yhteenliittymiä, eli yhdistyksiä henkilökohtaisen merkityksellisyyden pohjalta toteuttaakseen itselleen tärkeitä asioi-

ta. Jäsenyys yhdistyksessä on vapaaehtoista, eikä päämääränä ole voiton tavoittelu, vaan toiminta perustuu demokraattiseen päätöksentekoon ja vapaaehtoisuuteen.

2.1 Vapaan sivistystyön koulutus

Opetushallituksen (2017) mukaan vapaan sivistystyön koulutus ei ole tutkintotavoitteista, eikä sen sisältöjä säädellä lainsäädännöllä. Opiskelu vaihtelee iltaopiskelusta kokopäiväisiin lyhytkursseihin tai intensiivikursseihin. Kansanopistot järjestävät pääasiassa pitkäkestoisia, useimmiten lukuvuoden mittaisia vapaaehtoista opintoja. Vapaan sivistystyön oppilaitoksia ylläpitävät kunnat, kuntayhtymät, yhdistykset, säätiöt tai osakeyhtiöt. (Opetushallitus 2017.) Opetus- ja kulttuuriministeriön (2017) mukaan toiminta voi olla erilaisiin arvopohjiin perustuvaa tai neutraalia, ja taustayhteisöillä voi olla erilaisia maailmankatsomuksellisia tai uskonnollisia näkemyksiä, tai niiden toiminta voi perustua paikallisiin ja alueellisiin sivistystarpeisiin. Vapaan sivistystyön oppilaitokset tarjoavat kansalaistaitoihin valmentavia ja yhteiskunnallisia opintoja, yleissivistäviä opintoja sekä harrastuksellisia opintoja. Vapaan sivistystyön oppilaitoksia ovat kansanopistot, kansalaisopistot, opintokeskukset, liikunnan koulutuskeskukset (urheiluopistot) ja kesäyliopistot. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2017.) Sivistysjärjestöt ylläpitävät opintokeskuksia, joita on Suomessa 11, ja jotka ovat yksityisiä aikuisoppilaitoksia (Opetushallitus 2017).

2.2 Teknologian tuki elinikäisessä oppimisessa

Häkkisen, Juntusen ja Laakkosen (2013) mukaan yhteiskunta muuttuu nopeasti, ja pysyäkseen muutoksessa mukana yksilöiltä edellytetään jatkuvaa oppimista ja osaamisen kehittämistä, jossa uuden teknologian tarjoamia mahdollisuuksia voidaan hyödyntää oppimista ja opetusta kehittävässä vaihtoehdossa. Oppimista

tapahtuu kaikkialla, ja informaalin opimisen resurssit sekä teknologia kuuluvat saumattomasti nykypäivän oppimisympäristöihin. Oppimisympäristöissä tapahtuva sosiaalisesti jaettu osaaminen, ja verkostoitunut asiantuntijuus ovat vakiinnuttaneet paikkansa elinikäisen oppimisen tavoitteissa, ja samalla verkotyöskentelyn välineet ja ympäristöt ovat muuttuneet voimakkaasti. (Häkkinen ym. 2013.) On tärkeää, että teknologia tukee oppimisprosessia pedagogisesti tarkoituksenmukaisella tavalla. Tämä tarkoittaa, että oppimisprosessi suunnitellaan, ohjataan ja arvioidaan siten, että teknologia tukee oppimista mahdollisimman hyvin. Esimerkiksi sosiaalisen median tarkoituksenmukainen opetuskäyttö on sitä, että opettaja osaa valita oikein käytettävät digitaaliset palvelut, sekä viestintä- ja työskentelymuodot oppimisen tavoitteiden pohjalta. (Pönkä, Impiö & Vallivaara 2012.) Tieto- ja viestintäteknikkaa hyödyntävän oppimisympäristön suunnittelussa keskeistä on oppimisen mahdollistaminen ja suunnittelu siten, että oppimista voi tapahtua ajasta ja paikasta riippumatta, ottaen samalla huomioon sekä oppijoiden osaaminen, että arkielämän toimintatapojen tuntemus (Meriläinen & Piispanen 2016).

2.3 Sosiaalinen media vapaan sivistystyön koulutuksessa

Sanastokeskuksen (2018) mukaan

sosiaalinen media on tietoverkkoja ja tietotekniikkaa hyödyntävä viestinnän muoto, jossa käsitellään vuorovaikutteisesti käyttäjien tuottamaa ja jakamaa sisältöä sekä luodaan ja ylläpidetään ihmisten välisiä suhteita.

Vapaan sivistystyön koulutuksessa sosiaalinen media tarjoaa mahdollisuuksia uusien oppimisympäristöjen kokeiluun ja käyttöönottoon. Yhteiskunta muuttuu nopeasti, ja siksi tarvitaan uudenlaisia oppimisen paikkoja palvelemaan ihmisiä ja oppijoita. (Kinunen & Tervo 2012.) Sosiaalinen media vaikuttaa opetuksen toimintatapaan ja -kulttuuriin muotoilemalla oppimisprosessia ja vaikuttamalla oppimisaktiviteettien valintaan. Opetuksessa sosiaalisen median

välineitä on hyödyllistä käyttää etenkin yhteisölliseen ja avoimeen oppimiseen. (Toikkanen 2012.) Sosiaalisen median vaikutuksesta oppiminen muuttuu entistä ryhmä- ja toimintasuuntautuneemmaksi, ja toiminnan tavoitteena on kansalaisyhteiskunnan vahvistaminen (Wuorisalo 2010).

Sosiaalinen media tarjoaa oppijalle laajat mahdollisuudet tavoittaa oppimisaineistoja ja vertaisoppijoita, osallistua keskusteluihin ja löytää monipuolista tietoa digitaalisessa oppimisympäristössä. Hänellä on myös mahdollisuus olla tiedon tasapuolinen tuottaja, eikä ainoastaan kuluttaja. (Toikkanen 2012.) Kinnusen ja Tervon (2012) mukaan vapaan sivistystyön pedagogiikassa sosiaalisen median suurin arvo ja oivallus on juuri siinä, että kaikki voivat osallistua aineiston aktiiviseen muokkaamiseen ja kehittämiseen. Sosiaalinen media mahdollistaa samanarvoisen keskinäisen dialogin, jonka taustana on osanottajien elämäkokemus. Ihmiskäsityksen näkökulmasta katsottuna korostuu osanottajien mahdollisuus kehittyä oikeassa ympäristössä koko elämän ajan. Oppimistilanteessa yhdistyy oppijan aktiivinen rooli, ongelmalähtöisyys, konkreettisuus sekä yhteys tunteisiin, mielikuviiin, asenteisiin ja arvoihin. (Kinnunen & Tervo 2012.) Sosiaalisen median ansiosta ihmisissä voi tapahtua virtuaalista voimaantumista, mikä tarkoittaa ihmisten ja ihmisyyhteisöjen kykyjen, mahdollisuuksien ja vaikutusvallan lisääntymistä. Sen ansiosta oppijat hyödyntävät tietoverkon kautta saatavilla olevat sisällöt ja sosiaaliset kontaktit elinikäisessä oppimisessaan. (Wuorisalo 2010.)

2.3.1 Sosiaalisen median merkitys autenttisessa oppimisessä

Sosiaalisen median työkaluja voidaan käyttää tukemaan autenttista oppimista, joka tarkoittaa tosielämän kytkemistä mielekkäällä tavalla opetukseen ja oppimiseen. Herringtonin, Reevesin ja Oliverin (2010, 23) mukaan autenttisuus tarkoittaa sellaisen oppimisympäristön ja sellaisten oppimistilanteiden ja prosessien suunnittelua, jotka mahdollistavat oppijan ajatella ja toimia niin kuin alan ammattilaiset ja asiantuntijat toimivat, mutta tapahtuen koulutus kontekstissa.

Sosiaalinen media mahdollistaa joustavalla tavalla yhteisöllisen tiedon tuottamisen ja osallistavan toimintakulttuurin kehittymisen (Kiviniemi, Leppisaari & Teräs 2013). Leinon (2016) mukaan Leino, Tanhua-Piironen ja Sommers-Piironen ovat tutkineet F-Shape -nimisessä hankkeessa sosiaalisen median välineiden integroimista henkilöstökoulutukseen, joka toteuttaa edellä mainittua autenttisen oppimisen ajatusta. Leino (2016) toteaa, että vaikka hankkeessa keskityttiin työn ohessa oppimiseen, monet asioista pätevät laajemminkin sosiaalisen median hyödyntämiseen oppimisessa. Tutkimuksen osana haastateltiin yhteensä viittä ohjaajaa ja koulutussuunnittelijaa, joiden ajatusten pohjalta todettiin, että sosiaalisen median välineet voivat tuoda sosiaalisen vuorovaikutuksen kautta monipuolisuutta näkökulmiin ja rikastuttaa oppimateriaaleja, ja lisäksi ne voivat johtaa parempaan opiskelumotivaatioon lähipäivien välillä sekä parantaa ryhmän yhteenkuuluvuutta. Taustalla oli selvä ajatus, että vuorovaikutteinen ja keskusteleva työskentelytapa johtaisi ajatuksien, havaintojen ja kokeuksien jakamiseen sen sijaan, että keskityttäisiin yksilöllisten tehtäväsuoritusten tekemiseen. Opiskelijoiden aktiivinen rooli ja vastuun ottaminen omasta oppimisestaan on kuitenkin edellytys edellä mainittujen asioiden toteutumiseksi. (Leino 2016.)

2.3.2 Sosiaalisen median vaikutus oppimateriaalien laatuun

Toikkasen (2012) mukaan sosiaalinen media opetuksessa vaikuttaa myös oppimateriaalien laatuun. Materiaalin ennakkovalmistelussa opettajakeskeisyys vähenee ja yhteisöllisyys sekä tutkiva oppiminen lisääntyy. Oppiminen sisältää paljon tiedonhakua, tiedon kriittistä arviointia ja omien johtopäätösten tekemistä tiedon analyysin, vertailun ja yhdistelyn pohjalta. Oppimiseen sisältyy lisäksi mediatuotantoa, ryhmissä työskentelyä ja vertaisarviointia, jolloin valmiin oppimateriaalin määrä vähenee. (Toikkanen 2012.)

Vapaan sivistystyön koulutuksessa oppimateriaali on osa avointa oppimisympäristöä, jossa yhdistyvät fyysiset ja virtuaaliset tilat, teknologia, sosiaa-

linen ympäristö ja verkostot, sekä mentaalinen ilmapiiri (Vainio & Viteli 2012). Blogi on esimerkki sosiaalisen median oppimateriaalista vapaan sivistystyön koulutuksessa, jolloin kyseessä voi olla esimerkiksi päiväkirjan tapaan kirjoitettu blogi, jonka sisältö koostuu eri teemoista olevista kirjoituksista, linkeistä ja suositeltavasta lisämateriaalista, kuten aiheisiin liittyvistä kirjoista, artikkeleista ja tutkimuksista. Blogin lisäksi ja ohella koko verkko-oppimisympäristöä voidaan hyödyntää tietovarantona ja monipuolisena digitaalisena oppimateriaalina vapaan sivistystyön koulutuksessa.

2.3.3 Mahdollisia ongelmakohtia

Wuorisalon (2010) mukaan sosiaalisen median käyttöön liittyy myös ongelmien mahdollisuus, joka usein koskee tietoturvaa ja tietosuojaa. Tietoturvan varmistaminen tarkoittaa tietokoneen varustamista palomuurilla sekä suojautumista virus- ja haittaohjelmilta. Myös omasta tietosuojastaan on huolehdittava. Jokaisella henkilöllä on oikeus omiin henkilötietoihinsa ja verkkoidentiteetin hallinta on keskeinen taito sosiaalisen median yhteisöissä. Ongelmia voi aiheuttaa myös nettiriippuvuus, eli tieto- ja viestintätekniiikan liian hallitseva rooli yksilön elämässä, sekä tietoyhteiskunnan tasa-arvoinen kehitys. Kaikilla ihmisillä ei ole käytössään nopeita tietoliikenneyhteyksiä, jolloin myös sosiaalisen median palvelut jäävät heille vieraisiksi. (Wuorisalo 2010.)

Vapaan sivistystyön koulutuksessa sosiaalisen median käytössä voi ilmetä samoja, edellä mainittuja ongelmia. Hintikan (2014, 20) mukaan myös opetuksikäytössä tietoturvasta on huolehdittava, eli haittaohjelmat ja roskaposti on torjuttava. Riskinä on lisäksi mahdollinen palveluiden muuttuminen ja katoaminen. Sosiaalisen median palvelut voivat olla opiskelussa yhtä koukuttavia ja lieveilmiöitä tuottavia kuin muussa yhteydessä, joten muiden opetusmenetelmien käyttö sosiaalisen median palveluiden lisäksi on suotavaa.

Hintikan (2014, 21) mukaan nettikiusaaminen on suurimpia sosiaalisen median ongelmista myös opetuskäytössä. Kiusaamista voi tapahtua laajasti eri

palveluissa ja se vaikuttaa kiusatun motivaatioon opiskella ja oppimisen mielekkyyteen. Vapaan sivistystyön koulutuksessa opiskelijat ovat aikuisia ja vastaavat mahdollisissa ongelmatilanteissa itse kirjoituksistaan ja kommentistaan. Opetuksen ohjaaja voi kuitenkin omalla esimerkillään luoda myönteistä ja kannustavaa ilmapiiriä sosiaalisen median oppijayhteisöön. Jokaisen osallistuminen on tärkeää, ja rakentava suhtautuminen erilaisiin mielipiteisiin edistää yhteistä oppimista. Lisäksi se luo turvallisuuden ja yhteisöllisyyden tunnetta opiskeluun.

2.3.4 Avoimuus

Sosiaalisen median verkostot ovat verkottuneet keskenään, mikä helpottaa informaation liikkumista palveluiden välillä. Se luo perustan avoimelle, verkottuneelle ja liikkuvalla oppimiselle. (Wuorisalo 2010.) Saloniemen (2011, 11) mukaan uudenlaisen median ja toimintakulttuurin muutoksen myötä kansalaiset vaativat elinpiirissään syvempää avoimuutta. Opinnoissa ja oppimisympäristöissä avoimuus tarkoittaa yhteisöllisen tekemisen lisääntymistä, jolloin jokainen prosessiin osallistuva vaikuttaa lopputulokseen. Avoimuus ja avoin toimintakulttuuri tarkoittaa kuitenkin tiettyä ryhmää, jotka ovat kiinnostuneita samasta asiasta, ei koko maailmaa. Avoimuus ei ole myöskään rajaton käsite, vaan esimerkiksi digitaalisessa oppimisympäristössä liikuttaessa on harkittava mitä tietoa voi ja saa julkaista verkossa. (Saloniemi 2011, 11–12.)

Hintikan (2014, 15) mukaan vapaan sivistystyön koulutuksessa avoimuus sosiaalisen median palveluiden käytössä tarkoittaa esimerkiksi avointa ja maksutonta toimintakulttuuria, jolla opetus toteutetaan. Jokaisella oppijayhteisön jäsenellä on pääsy ja mahdollisuus osallistua vuorovaikutukseen ja muuhun toimintaan, joka on lähtökohtaisesti näkyvää. Näkyvyyttä voidaan kuitenkin rajoittaa muuttamalla toiminta joko osittain tai kokonaan suljetuksi tai salaiseksi. Suljettuun toimintaan osallistumiseksi edellytetään osallistumispyyntöä tai kutsua. (Hintikka 2014, 15.) Avoimuutta vapaan sivistystyön koulutukseen tuo myös useiden eri sosiaalisen median palveluiden käyttö samanaikaisesti tuke-

maan yhteisöllistä työskentelyä. Esimerkkejä ovat blogit ja wikit sekä keskustelun ja yhteisöllisen tuottamisen mahdollistavat muut palvelut. (Kinnunen & Tervo 2012.)

3 BLOGI SOSIAALISEN MEDIAN PALVELUNA

Kallialan ja Toikkasen (2009, 41) mukaan sana blogi (engl. blog) on lyhenne sanasta weblog, joka tarkoittaa suomeksi verkkopäiväkirjaa. Blogi määritellään kuuluvaksi sosiaalisen median palveluihin. Blogi on Internetin verkkosivu, johon yksi tai useampi henkilö tuottaa sisältöä joko säännöllisesti tai satunnaisesti. Uudet sisällöt on helposti löydettävissä blogialustalla, ja yleensä ne ovat pääsivun yläreunassa. Vanhat sisällöt säilyvät alustalla muuttumattomina ja luettavina. Blogi mahdollistaa ideoiden, mielipiteiden ja päivittäisten tapahtumien jakamisen suurelle joukolle ihmisiä samanaikaisesti. Nykyään blogeja hyödynnetään monella tavalla. Paitsi omien kokemusten ja mielipiteiden jakamiseen, blogeja perustetaan tiettyjä tarkoituksia varten, kuten esimerkiksi kokoamaan yhteen samasta asiasta kiinnostuneita ihmisiä. Yhteinen kiinnostuksen kohde voi olla esimerkiksi harrastus tai jokin opiskeltava asia. (Wolfe 2014, 71.)

Toikkasen ja Kanasen (2014, 11) mukaan blogin nimi on tärkeä osa blogia, koska se antaa ennakkokäsityksen blogista. Lyhyt ja ytimekäs nimi on helpoin muistaa. Esimerkkejä blogin nimeämisestä on tekijän oma nimi, lempinimi tai peitenimi joka kuvaa harrastusta jonka pohjalta blogi on perustettu. Nimen avulla bloggaaja voi tehdä itsestään lukijalle kiinnostavan. (Toikkanen & Kananen 2014, 11.) Kilven (2006, 34) mukaan nimen valintaan vaikuttaa myös se, onko kyseessä henkilökohtainen, vai esimerkiksi yrityksen blogi, jossa kirjoittaja käyttää aina omaa nimeään. Nimimerkillä kirjoittaen voi aluksi suojautua julkisuudelta, mutta Internetissä tietoja tallentuu useisiin kohtiin, ja piiloutuminen pidemmäksi aikaa on siksi vaikeaa. Taitava bloggaaja voi tehdä nimimerkistä itselleen ikään kuin tavaramerkin, jota julkisuudessa käyttää. (Kilpi 2006, 34.)

3.1 Blogialustan valinta

Teknisesti blogin suunnittelu alkaa blogialustan valinnalla. Blogialustojen valikoima on laaja, ja oma teknologinen osaaminen kannattaa ottaa huomioon alustaa valittaessa. Esimerkkejä käytössä olevista blogialustoista ovat WordPress, Edublogger ja Blogger. (Suominen & Hakanurmi 2013, 92.) Leiniön (2017) mukaan Wordpress.com on maksuton pilvipalvelu, johon voi rekisteröityä vapaasti ja rekisteröinnin jälkeen henkilö saa heti käyttöönsä oman WordPress -sivuston, joka sopii hyvin esimerkiksi oman pienen blogin perustamiseen. Käyttäjä ei voi asentaa sivustolle teemoja tai lisäosia, vaan sivuston omistaja on ne ennakkoon määritellyt, mutta maksua vastaan alustalle on kuitenkin mahdollista saada joitakin toimintoja lisää. Wordpress.org on maksullinen palvelu, ja se vaatii käyttäjältä tietoteknistä osaamista, koska palvelu pitää itse asentaa palvelimelle, ja käyttäjä itse vastaa sovelluksen ylläpidosta. (Leiniö 2017.) Edublogger on englanninkielinen blogi, joka on tarkoitettu erityisesti opetuskäyttöön (Edublogs 2017). Kaikkiin perusblogeihin sisältyy kolme pääosaa, jotka ovat artikkeliosio, johon kirjoitetaan kaikki blogipostit, kommenttialue ja hallintasivut. Toiminta alustalla tapahtuu samaan tapaan kuin tekstinkäsittelyohjelmissä. Alustalle on mahdollista lisätä kuvia, videoita, ääntä ja linkkejä. (Parisi & Crosby 2012, 44.)

3.2 Blogin sisällöntuotanto

Matikaisen (2009, 66) mukaan blogien keskeisin ominaisuus ja vetovoima on ihmiskeskeisyys, ja blogien sisällöntuotantoa ohjaavat asiat, jotka koetaan mielenkiintoisina ja vetovoimaisina. Blogitekstit ovat blogin keskeinen sisältö, ja blogeja kirjoittavat ihmiset käsittelevät aiheita omalla persoonallisella tyyllillään. Blogitekstien tuottamisen yhteydessä voidaan puhua ”uudesta kirjoitustaidosta”, joka ylittää perinteisen tekstipohjaisen viestittämisen rajat. Ilmiö on syntynyt teknisen kehityksen ja sosiaalisen median vaikutuksesta. (Kallionpää

2014.) Ontologian näkökulmasta uusi kirjoitustaito tarkoittaa esimerkiksi tekstin, kuvien, äänen ja videoiden yhdistämistä ja rakentamista hyperlinkkien avulla, tai blogipohjan valitsemista, rakentamista ja muokkaamista (Lankshear & Knobel 2011, 28–29). Blogialustalla sisällöt jaetaan usein pieniin osiin, ja niihin yhdistetään mediamateriaalia (Suominen & Hakanurmi 2013, 61). Tekstin määrällä on suuri merkitys blogin vetovoimaa arvioitaessa, eivätkä kaikki blogien lukijat koe hyvin pitkiä tekstejä vetovoimaisina. Mielenkiintoinen sisältö voi rakentua esimerkiksi suuresta kuvien määrästä, joiden lisäksi lyhyt teksti vain täydentää kuvia. (Toikkanen & Kananen 2014, 26.) Kallialan ja Toikkasen (2009, 61) mukaan kuvat elävöittävät dokumentteja ja lisäävät blogin mielenkiintoa sekä luettavuutta. Samalla kuvat täydentävät tekstin sisältöä, välittävät tunnelmia ja havainnollistavat asioita (Keränen & Penttinen 2007, 174).

Valittaessa kuvia blogiin julkiset kuvagalleriat ovat usein sopiva vaihtoehto kuvien etsimiseen. Kuvilla tulee olla oma viestinsä, joka tukee tekstiä ja muuta sisältöä, koska sama asia voidaan mahdollisesti esittää eri näkökulmasta tekstinä ja kuvan avulla. (Keränen & Penttinen 2007, 174.) Esitysgrafiikan käyttö on myös tapa elävöittää blogia, ja hyvää grafiikkaa blogissa ovat diat, jotka on koottu esityksen muotoon sisältäen maltillisesti tekstiä. Blogiin sopivaa multimediaa ovat videot, joita voi käyttää esimerkiksi luentotallenteina ja videokeskusteluina, sekä animaatiot. (Kalliala & Toikkanen 2009, 61, 63.) Multimediaa kannattaa blogissa käyttää kuitenkin harkiten, koska se vie runsaasti tilaa palvelimelta ja siirtyessään katsojalle. Muita esimerkkejä blogin sisällön rakentamisesta on runsas hymiöiden käyttö tai vertauskuvilla leikittely (Toikkanen & Kananen 2014, 26). Julkaisemiseen ja tyyliin liittyen blogeilla koetaan olevan omanlaisensa tyyli, ja itsenäinen sekä riippumaton toimintakulttuuri on bloggauksessa tärkeää (Matikainen 2009, 67).

Tekstiä voi julkaista vapaasti sosiaalisessa mediassa, kuten blogeissa jos käytössä on Internetyhteys. Blogiteksteissä on kyse tiedon jakamisesta lukijoille, ja prosessista jossa tietoa rakennetaan. Stemwedelin (2016) mukaan bloggaajan on huomioitava eettiset näkökohdat tekstejä kirjoittaessaan, koska samalla hän muodostaa suhdetta bloginsa lukijoihin. Suhteeseen liittyy eettinen vastuu blo-

gin sisällöstä, ja tekstin tulee pohjautua kokemukselliseen tietoon ja rehellisyyteen asioiden todenperäisyydestä. Lukijan on pystyttävä erottamaan faktatietona esitetty tieto todennäköisestä tai mahdollisesta tiedosta. Kyse on blogin luotettavuudesta lukijoiden mielessä. (Stemwedel 2016.) Lukijat puolestaan joutuvat aina tekstejä lukiessaan pohtimaan tiedon luotettavuutta, ja kriittisen lukutaidon kehittäminen kuuluu aktiivisen tiedon kuluttajan ominaisuuksiin (Richardson 2010, 148). Merilammen (2014, 141) mukaan informaatio ei ole lukijan ulkopuolella oleva ilmiö, jota vain katsellaan, kuunnellaan ja muistetaan, vaan tieto syntyy omakohtaisen ajattelun ja tuntemisen kautta. Pohdiskelun oppiminen onkin medialukutaidossa ratkaisevaa, koska pohdiskeluun liittyy taito löytää ongelmakohtia. Mediatekstejä pohditaan esittämällä kysymykset mitä välitetään, miten välitetään ja miksi, millaisin tarkoituksin? Keskiössä on ongelmakeskeisyys, ei välinelähtöinen medioiden tarkastelu. Siten lukija valitsee itse oman mediasisältönsä. (Merilampi 2014, 141.)

3.3 Blogin sisällöntuotantoon liittyvää lainsäädäntöä

Blogeja koskevia keskeisiä lakeja ovat rikoslaki, tekijänoikeuslaki ja laki sananvapauden käyttämisestä joukkoviestinnässä. Rikoslaisissa bloggaajan on tarpeellista lukea erityisesti yksityiselämää loukkaavan tiedon levittämistä, kunnianloukkausta ja kiihottamista kansanryhmää vastaan koskevat säädökset. (Kilpi 2006, 150.) Tekijänoikeus.fi -sivuston mukaan tekijänoikeus tarkoittaa tekijän yksinoikeutta omaan teokseensa, ja mikäli toiset haluavat käyttää teosta, pyydetään tekijältä lupa sen käyttöön. Huomioitava kuitenkin on, että teoksen idea, tietosisältö ja teokseen sisältyvä teoria ovat vapaasti myös muiden käytettävissä. Teoksen persoonallinen ilmaisumuoto on ainoastaan tekijänoikeuden suojaama. (Tekijänoikeus.fi 2017.) Tekijänoikeuden kohde voi olla esimerkiksi kaunokirjallinen tai selittävä kirjallinen tai suullinen esitys, sävellysteos, elokuvateos, valokuvateos tai muu kuvataiteen teos, tai jollakin muulla tavalla ilmenevä teos (Tekijänoikeuslaki 2015/607, 1 §).

Suomen Journalistiliiton (2017) mukaan sananvapaus kuuluu demokraattisen yhteiskunnan oikeuksiin, ja mielipiteiden ilmaisu, vastaanottaminen ja jakaminen on kansalaisen perusoikeus. Sanavapaus liittyy etenkin yhteiskunnallisiin asioihin, joihin kansalaiset voivat ottaa kärjekkäästikin kantaa. Sananvapauteen liittyy kuitenkin vastuu, eikä toisten kunnian tai yksityiselämän loukkaaminen ole sallittua. (Suomen Journalistiliitto 2017.)

4 BLOGI OPETUKSEN VÄLINEENÄ

Blogeja voidaan opetuksessa käyttää monella tavalla sekä aineiston tuottamiseen, että oman oppimisen arviointiin. Blogi voi toimia esimerkiksi kurssin alustana, jolloin blogin opetuskäyttö aloitetaan perustamalla verkkopäiväkirja blogialustalle. (Suominen & Hakanurmi 2013, 65, 92.) Verkkopäiväkirja toimii kurssin kotisivuna, johon tuotetaan erilaisia oppimateriaaleja, sekä kommentoidaan ja keskustellaan kurssilaisten ja ohjaajan kesken. Vatkan (2005, 268) mukaan päiväkirja sijoittuu kaunokirjallisuuden ja asiatekstin välimaastoon, jolloin se sisältää sekä kirjallisuudellisia, että kommunikatiivisia piirteitä. Juuri kommunikatiiviset piirteet ja tiettyyn kontekstiin sijoittuminen ovat ominaisia päiväkirjalle, mikä erottaa sen muista muistiinpanon luonteisista teksteistä, kuten esimerkiksi kalenterista. Päiväkirjassa on lisäksi aina runsaasti tilaa kirjoittaa, mikä mahdollistaa kertovan kirjoittamisen. Verkkopäiväkirja muistuttaa perinteistä päiväkirjatyypistä päivämäärämerkinnöillään ja henkilökohtaisuuksillaan. Verkkopäiväkirjan etu suhteessa perinteiseen päiväkirjaan on mahdollisuus käyttää multimediaa sisällön tuottamisessa, mikä lisää sen informatiivista arvoa. (Vatka 2005, 227, 268–269.) Päiväkirjaan liitetään usein salaisuusaspekti, eli päiväkirjan sisältö on suunnattu tietyille, rajatulle lukijajoukolle, kuten esimerkiksi tietyille kurssille osallistuville henkilöille, mutta monet blogit ovat julkisia, mikä erottaa ne perinteisistä päiväkirjoista.

Suomisen ja Hakanurmen (2013, 66) mukaan blogia on hyödyllistä käyttää opetuksessa myös esimerkiksi työkaluna oppijan oman oppimisen arvioinnissa, jossa bloggaaminen hyödyttää oppijaa samaan tapaan kuin kirjoittaminen yleensäkin, koska ajatusten kielentäminen ja ulkoistaminen tekee ne näkyväksi ja auttaa oman tekstin arvioinnissa. Lisäksi blogi on oppijalle hyödyllinen työkalu esimerkiksi pohjatyön tekemiseen, lähestymistapojen testaamiseen ja oppinnäytteen luonnosteluun. Blogi voi olla esimerkiksi keskustelupalsta, oheisaineisto, portfolio tai oppimispäiväkirja. Blogi voi olla yksityinen, ryhmäkohtainen tai kaikille avoin ja siihen on mahdollista jakaa luku-, kirjoitus- ja kom-

mentointioikeuksia tilanteen mukaan. Blogin avulla oppijan on mahdollista asettaa ajatuksensa vuorovaikutukseen lukijoiden kanssa, ja saada palautetta niistä. Suoran kommentoinnin lisäksi blogeista voidaan muodostaa keskenään keskustelevien tekstien verkosto, missä ne liittyvät toisiinsa viittauksin, ja näin ne muodostavat oman blogimaailmansa, eli blogosfäärin. (Suominen & Hakanurmi 2013, 66, 92.)

Laru (2012) tarkastelee blogin käyttöä korkeakoulukontekstissa artikkelisanaan, jossa mainitaan, että blogeja voidaan opetuskäytössä hyödyntää esimerkiksi kumulatiiviseen kirjoittamiseen ja palautteen antamiseen. Blogit tukevat reflektiivistä työskentelyä, jossa keskeistä on tuottaa selityksiä, asettaa kysymyksiä ja hakea lisätietoa toisten oppijoiden esittämiin kysymyksiin. Prosessin aikana oppijat tulevat tietoisiksi omasta ajattelustaan ja mahdollisista tietoon tai ymmärrykseen liittyvistä puutteista. Reflektiivinen työskentely vaatii ulkoista tukea, joita blogien opetuskäyttöön liittyvät aktiviteetit, kuten kirjoittamisen kumulatiivisuus ja vertaispalaute tarjoavat. Blogin pitäminen oppimispäiväkirjana mahdollistaa oppimiseen liittyvien tietojen tallentamisen ja oppimateriaalien taltioimisen, mikä edistää refleктоivaa oppimista. (Laru 2012.)

4.1 Opetusblogin oppimisteoreettinen tausta

Tässä tutkimuksessa esiteltävän opetusblogin oppimisteoreettinen tausta perustuu eheyttävän oppimisen käsitteeseen. Eheyttävän opetuksen uranuurtaja oli John Dewey, jonka mukaan oppiminen tapahtuu mielekkään tekemisen kautta (Learning by doing), ja oppimisprosessi on konstruktivistisen oppimiskäsityksen kaltainen (Kujamäki 2014, 23). Järvisen (2011, 60) mukaan konstruktivistinen oppimiskäsitys tarkoittaa ihmisyyksilön universaalia tapaa oppia. Oppiminen tapahtuu tietojen monipuolisena konstruktiona, jonka ohella ajattelun taitojen oppiminen on tärkeää. Konstruktivismissa on kaksi pääperiaatetta: ihminen on aktiivinen tiedon rakentaja, ja kognitio auttaa yksilön sopeutumista ympäristöönsä, ja kokemuksellisen maailman organisointia. Konstruktivistisen oppi-

miskäsityksen mukaan oppiminen on prosessi, jossa yksilö valikoi, työstää ja tulkitsee informaatiota, jonka vastaanottamiseen vaikuttavat yksilön aikaisemmat tiedot ja omat odotukset. (Järvinen 2011, 60.)

Teknologinen oppimisympäristö, kuten esimerkiksi tässä tutkimuksessa aiheena oleva opetusblogi mahdollistaa konstruktivistisen oppimiskäsityksen mukaisen oppimisen. Se tarkoittaa, että opetusblogi on oppimisympäristönä avoin, ja oppijan saatavilla ajankohdasta ja paikasta riippumatta. Blogi on luonteva osa oppijoiden arkea, ja yhteydessä heidän aitoon toimintaympäristöönsä, sillä blogissa olevia asioita on luontevaa pohtia juuri oppijan omaan kontekstiin soveltaen. (Meriläinen & Piispanen 2016.) Lisäksi opiskelu tapahtuu oppijälähtöisesti, koska esimerkiksi tässä tutkimuksessa kyseessä olevassa blogissa oppija voi valita erilaisia opiskelutapoja, kuten blogitekstien lukemisen, lähdemateriaaliin, linkkeihin ja suositeltavaan lisämateriaaliin perehtymisen, osallistumisen keskusteluun blogin kommenttiosiossa tai tehtävän tekemisen. Valittavan opiskelutavan määrää tilanteesta riippuen oppijan omat oppimistavoitteet ja oppimistarpeet. Blogin avulla on mahdollista opiskella yksin ja käyttää blogia ainoastaan itseopiskelumateriaalina, mutta lähtökohtaisesti se on suunniteltu innostamaan ja aktivoimaan ajattelua yhteisöllisenä prosessina, ja ryhmän sisäisessä vuorovaikutuksessa. Blogissa vuorovaikutus tapahtuu kirjoittamalla, mikä edistää oppimista, koska kirjoittaen ajatukset muuttuvat näkyviksi, omia ja toisten kirjoituksia voi analysoida, täydentää ja niihin voi palata aina uudestaan. Vuorovaikutustilanteeseen jokainen oppija tuo omat kokemuksensa, tietonsa ja ennakkokäsityksensä, ja niitä vertailemalla ja niistä keskustelemalla luodaan uutta, yhteistä tietoa, mikä parhaimmillaan edistää oppimista. (Pulkkinen, Marttunen & Laurinen 2008.)

Eheyttäviä opetuksellisia ratkaisuja, joita seuraavaksi tarkastellaan lähemmin, ovat tutkiva oppiminen, projektioppiminen ja ongelmalähtöinen oppiminen. Hakkaraisen, Longan ja Lipposen (2005, 279) mukaan tutkiva oppiminen pohjautuu ajatukseen, jonka mukaan opiskelija ei pyri omaksumaan tietoa valmiina eri lähteistä, vaan hän ohjaa itse oppimistaan asettamalla ongelmia ja hakemalla tietoa itsenäisesti. Näin hän muodostaa asioista oman käsityk-

sensä ja selityksensä, sekä rakentaa hankkimastaan tiedosta laajempia kokonaisuuksia (Hakkarainen ym. 2005, 301). Opetusblogin avulla tapahtuvassa oppimisessa tutkivan oppimisen idea toteutuu siten, että oppijat ohjaavat itse oppimistaan muodostamalla omiin tarpeisiinsa perustuvia ongelmia blogitekstien, tehtävien ja vuorovaikutustilanteiden pohjalta. Etsiessään vastauksia asettamiinsa ongelmiin he etsivät aiheeseen liittyvää syventävää tietoa ja muodostavat samalla asioista omia käsityksiään. Oppimisprosessissa tärkeitä ovat aiheeseen liittyvät aikaisemmat kokemukset sekä opitut asiat, ja yhdistämällä aiemmin opittua tietoa ongelmaratkaisun yhteydessä hankittuun tietoon syntyy uutta tietoa (Pulkkinen ym. 2008).

Vesterisen (2001, 22) mukaan projektioppimisella ei ole yhtä yhtenevää teoreettista lähtökohtaa, vaan kirjallisuudessa sitä on perusteltu useista näkökulmista. Useimmiten projektioppimisen teoreettinen perusta nähdään olevan konstruktivistisissa oppimisteorioissa, ja erityisesti sosiaaliseen konstruktivismiin pohjautuvissa käsityksissä oppimisesta kognitiivisen psykologian ja motivaatiopsykologian alueilla. Projektioppimisen mallissa oppija nähdään itseohjautuvana sekä tarkoitushakuisena tiedonetsijänä. (Vesterinen 2001, 22.) Mustosen ja Tervosen (2005, 3) mukaan projektioppimisessa ratkaistaan mahdollisimman todellisia ongelmia keskustelemalla ideoista, keräämällä ja analysoimalla tietoa, tulkitsemalla tuloksia, tekemällä johtopäätöksiä, sekä kommunikoimalla ideoista ja löydöksistä muiden kanssa. Projektioppimisessa verkkooppimisympäristöä voidaan hyödyntää esimerkiksi tiedonhaussa sekä dokumentoinnin ja vuorovaikutuksen alueilla. Projektioppimisen vaiheita ovat suunnittelu, valmistelu, toteutus, tulosten esittäminen ja arviointi. (Mustonen & Tervonen 2005, 3.) Opetusblogin avulla tapahtuvassa oppimisessa projektioppimista voi olla esimerkiksi konkreettinen, omaan toimintaympäristöön sijoitettava kehittämisprojekti, joka sisältää selkeät tavoitteet ja aikataulun, ja jossa ryhmä oppijoita tekee yhteistä tehtävää, jonka tekemiseksi on määritelty tietty aika, osallistujat, taloudelliset resurssit, työvälineet ja osaaminen.

Ilomäen (2012) mukaan ongelmalähtöinen oppiminen on pedagoginen malli, jonka mukaan opiskelijat kehittävät asiantuntemustaan opiskeltavasta

aihepiiristä pohtimalla huolellisesti suunniteltua ja konstruoitua ongelmien joukkoa. Ongelmat ovat samankaltaisia kuin opiskeltavan aiheen tai sovelusalan aiheiden todelliset ongelmat ja kysymykset. Ongelmat käsittävät yleensä ilmiöiden kuvauksia tai tapahtumia, joihin tarvitaan selitys. Ongelmat voidaan usein rinnastaa ”tapauksiin” (engl. cases) tapausperusteisessä oppimisessä (engl. case-based learning). Ongelmalähtöisen oppimisen malli on käytännönläheinen, ja sovelletaan etenkin opiskelussa, jossa on luonteva yhteys johonkin ammattialaan. (Ilomäki 2012.) Lisäksi tapahtuu informaalia oppimista, mikä on tavallaan uusi oppimisen muoto. Oppijat etsivät tietoa esillä olevista aiheista, ottavat keskusteluissa kantaa ongelmiin ja argumentoivat näkemyksiään, sekä samalla pohtivat ja arvioivat uudelleen omaa kantaansa, minkä pohjalta syntyy uutta oppimista. (Lambe 2007.) Opetusblogin avulla tapahtuvaan opiskeluun ongelmalähtöinen oppiminen sopii hyvin, koska blogi liittyy luontevasti oppijoiden arjen toimintaympäristöön ja sen ongelmiin. Esimerkiksi opetusblogiin sisältyvät tehtävät voidaan muotoilla niin, että ongelmanasettelu on mielekäs jonkin tietyn arjen ongelman ratkaisemiseksi.

4.2 Blogi yhteisöllisen oppimisen välineenä

Blogit toteuttavat yhteisöllisen oppimisen ideaa. Dillenbourgin (1999) mukaan yhteisöllinen oppiminen määritellään siten, että kaksi tai useampi henkilö oppii yhdessä jotain. Oppiminen voi tarkoittaa esimerkiksi osallistumista kurssille, kurssimateriaaliin perehtymistä, osallistumista oppimiseen liittyvään toimintaan, kuten ongelmanratkaisuun, tai olla elinikäinen oppija omassa työyhteisössään (Dillenbourg 1999). Toiminta edellyttää kaikkien yhteisön jäsenten sitoutumista yhteiseen tavoitteeseen ja vuorovaikutukseen. Yhteisön sisällä jaetaan tieto, ideat, mielipiteet, näkemykset, puolustaminen ja rakentaminen. (Tyrväinen, Laine, Mantsinen & Rautiainen 2015.) Halicin, Leen, Pauluksen ja Spencen (2010) mukaan tuntiessaan kuuluvansa yhteisöön yksilön luottamus yhteisöä kohtaan kasvaa ja hän sitoutuu yhteisiin päämääriin. Yhteisön vaikutus yksi-

lööön syntyy keskinäisestä vuorovaikutuksesta ja päättäväisyydestä yhteisen asian, kuten esimerkiksi oppimisen edistämiseksi. Yhteisöön integroituminen ja tarpeiden täyttymys liittyy etuun, kuten esimerkiksi oppimiseen, jonka yksilö saa yhteisöön kuulumisesta. (Halic ym. 2010.) Blogi yhteisöllisen oppimisen välineenä tukee ryhmän vuorovaikutusta, kokoaa yhteisön verkossa, tarjoaa alustan dokumentoinnille ja uuden tiedon jakamiselle, sekä mahdollistaa tuen antamisen oppijoiden kesken, ja mahdollistaa läsnäolon oppijayhteisössä paikasta riippumatta (Leslie & Murphy 2008). Suominen ja Hakanurmen (2013, 33) mukaan ohjaajan rooliin kuuluu tehdä suunnitelma blogissa tapahtuvasta toiminnasta, yhteistyöstä ja vuorovaikutuksesta. Vuorovaikutuksessa ohjaaja on aloitteentekijä, kuuntelija, kyselijä, kommentoija, tukija ja palautteen antaja, sekä mukana ratkomassa mahdollisia pulmia. Ohjaaja mukautuu erilaisiin digitaalisen työskentelyn tilanteisiin ja pyrkii tarkastelemaan toimintaa oppijoiden näkökulmasta käsin. (Suominen & Hakanurmi 2013, 33.)

4.3 Yhteisölliset tekstitaidot

Salmisen, Nykoppin, Kiilin ja Marttusen (2013) mukaan tieto- ja viestintäteknologiaan perustuvissa oppimisympäristöissä tarvitaan yhteisöllisiä tekstitaitoja, koska digitaalisen oppimisympäristön, kuten esimerkiksi blogin myötä syntyy uudenlaisia tapoja tulkita ja tuottaa tekstiä yhdessä. Oppijoiden yhdessä työskentely ja työskentelyprosessin jakaminen erillisiin vaiheisiin tukee omannäköisten kirjoitelmien tuottamista, joissa on hyödynnetty oppijoiden aikaisempia tietoja, internetlähteitä, sekä oppijoiden prosessin aikana käymiään keskusteluita. Yhteisöllisessä kirjoittamisessa korostuu sosiaalinen vuorovaikutus. Digitaalisessa oppimisympäristössä vuorovaikutuksen keinoja ovat esimerkiksi kysymysten esittäminen, sekä rakentavan kritiikin ja positiivisen palautteen antaminen. Positiiviset kommentit edistävät ryhmähenkeä ja yhteisöllistä kirjoittamista, sekä oppijoiden halua tuoda tietonsa ja taitonsa ryhmän käyttöön. (Salminen ym. 2013.)

Pulkkisen ym. (2008) mukaan yhteisöllisellä kirjoittamisella on oppimista edistävä vaikutus, koska kirjoitettuun tekstiin voi palata uudestaan, ja tarkastella mitä on sanottu ja mitä jätetty sanomatta. Bereiterin ja Scardamalian (1987) mukaan kaikki kirjoittaminen ei kuitenkaan edistä oppimista yhtä paljon. Heidän mukaansa kirjoittamisen työskentelytavat voidaan jakaa tiedon kertomisen (knowledge telling) ja tiedon muokkaamisen (knowledge transforming) strategioihin, jotka vaikuttavat eri tavalla tiedon omaksumiseen ja ajatusten kehittämiseen. Pulkkisen ym. (2008) mukaan tiedon kertomisstrategiaa käyttävä oppija kirjoittaa yleensä asiat siinä järjestyksessä kuin ne tulevat hänen mieleensä, eikä hän muokkaa tai kehittele ajatuksiaan käsillä olevasta aiheesta. Siinä tapauksessa kyseessä on pelkkä tiedon kertominen kirjoittamalla, mikä ei ole oppimisen kannalta kovin hyödyllistä. Tiedon muokkaamisstrategiaa käyttävä kirjoittaja ottaa huomioon lukijan näkökulman ja kehittelee aiheeseen liittyviä käsityksiään kirjoitusprosessin edetessä. Strategia edistää asioiden syvällistä ymmärtämistä ja omaksumista. Yhteisöllisessä tiedonrakentelussa kaikki yhteisön jäsenet osallistuvat tiedon tuottamiseen. Yhteisöllinen tiedonrakentelu perustuu keskusteluun, ja jokainen yhteisön jäsen on yhtä pätevä edistämään yhteisen päämäärän saavuttamista. Yhteisöllinen kirjoittaminen voi liittyä esimerkiksi oppimistehtävään, jonka puitteissa oppijat suunnittelevat ja hiovat keskustellen yhteistä kirjoitelmaa, mikä kehittää heidän ajatteluaan ja käsityksiään opiskeltavasta aiheesta. (Pulkkinen ym. 2008.)

Blogissa oppimisen välineenä korostuvat yhteisölliset tekstitaidot, koska kommentointityökalujen avulla oppijat ovat vuorovaikutuksessa keskenään kirjoittaen, mikä edistää myös tekstitaitojen kehittymistä. Blogiyhteisössä oppija voi reflektoida kirjoituksiaan, sitoutua kirjoittamiseen pitkäksi aikaa, ylläpitää pitkäkestoisia keskusteluita blogiyhteisön kesken ja samalla luoda uusia blogitekstejä (Fessakis, Tatsis, & Dimitracopoulou 2008). Oppimisen kannalta toisten tekstien lukeminen on hyödyllistä, ja niiden kommentointi vahvistaa kirjoittajan sitoutumista työskentelyyn, sekä lisää kirjoittamisen ja tehtävän arvoa (Tyrväinen ym. 2015). Monet oppijat nauttivat keskustelusta blogiyhteisön kesken ja tieto siitä, että toiset lukevat omia tekstejä motivoi kirjoittamaan paremmin

(Sullivan & Longnecker 2014). Oppijat kokevat blogiin kirjoittamisen ja kommentoinnin kehittävän oppimiskykyä ja ajattelun taitoa, sillä blogiyhteisö tarjoaa erilaisia näkökulmia asioihin, ja lukemalla paljon erilaisia tekstejä kehitty myös kriittisyys tekstejä kohtaan. Tekstit antavat kimmokkeen syvälliseen pohdiskeluun. (Sharma & Xie 2008.)

4.4 Aikaisempia tutkimuksia blogien käytöstä opetuksessa

Tässä luvussa tarkastellaan viittä artikkelia, jotka käsittelevät tutkimuksia, joita on tehty blogien käytöstä opetuksessa, ja jotka kaikki tarkastelevat aihetta eri näkökulmista. Ensimmäisessä artikkelissa (Lai & Chen 2011) tarkastellaan tekijöitä, jotka vaikuttavat opettajien päätöksiin valita blogi opetuksen välineeksi. Toinen artikkeli (Churchill 2009) käsittelee blogia opettamisen ja oppimisen tukena, kolmannessa artikkelissa (Purchase & Letch 2011) aiheena on yliopiston vapaaehtoiset blogiyhteisöt, neljännessä artikkelissa (Jimoyiannis & Angelaina 2012) opiskelijoiden sitoutuminen ja oppiminen blogissa, ja viidennessä eli viimeisessä artikkelissa (Kim 2008) tarkastellaan blogeja ilmiönä ja teoreettista mallia blogien käytöstä koulutus kontekstissa.

4.4.1 Vaikutteita opettajien päätöksiin valita blogi opetuksen välineeksi

Lain ja Chenin (2011) artikkelissa kuvaillaan vaikutteita, joilla on merkitystä toisen asteen opettajien päätöksiin valita blogi opetuksen välineeksi ja päätöksen vaikutusta opetukseen. Artikkelissa todetaan, että valintaan liittyi selvästi kahdeksan tekijää, jotka olivat blogin kokeminen miellyttäväksi, opetuksen rationalisointi, yhteensopivuus muuhun opetukseen, henkilökohtaiset innovaatiot, tyytyväisyys mahdollisuudesta auttaa muita, koulun antama tuki, blogin helppokäyttöisyys, sekä blogin yleinen käyttökelpoisuus opetuksessa. Aiheesta tehdyn tutkimuksen tulokset osoittivat, että opettajien motivaatio blogia koh-

taan kuitenkin heikkeni, mikäli sen ylläpitämiseen kului runsaasti aikaa ja ponnistelua.

Edellä olleessa kappaleessa mainituista tekijöistä neljä oli niin sanottuja avaintekijöitä, joilla oli merkittävä vaikutus opettajien päätökseen valita blogi opetuksen välineeksi. Ensimmäinen avaintekijä blogin valinnalle opetukseen oli sen tuoma mahdollisuus auttaa muita jakamalla tietoa ja kokemuksia toisten tiedon tarvitsijoiden kanssa. Toinen avaintekijä oli blogin helppokäyttöisyys, eli jos opettajat havaitsivat blogin helpoksi käyttää, he olivat halukkaita ylläpitämään ja päivittämään blogejaan. Kolmas avaintekijä blogin valinnassa opetuksen välineeksi oli sen kokeminen miellyttäväksi, sillä jos opettajat kokivat opetuksen muuttuvan miellyttäväksi ja blogi elävöitti sitä, he valitsivat blogin opetukseensa. Lisäksi blogeilla todettiin olevan oppimisprosessia edistävä vaikutus, koska blogissa opiskelijat voivat hyvin ilmaista itseään, mikä voi vaikuttaa myönteisesti opiskelijan ja opettajan väliseen suhteeseen, ja samalla opetuksen vaikuttavuus paranee. Neljäs avaintekijä oli koulun tarjoama tuki internetavusteiselle opetukselle. Mikäli koulu tuki teknologian käyttöä opetuksessa, suhtautuivat opettajat myönteisesti blogin käyttöön opetuksessa. Blogi edustaa uudenlaista teknologiaa, ja opettajat kiinnostuivat sen käytöstä, jos se vastasi heidän arvojaan, tarpeitaan ja kokemustaan. Sen sijaan koulun maksamat ylimääräiset kannustinrahat tai palkkiot eivät tutkimuksen mukaan vaikuttaneet blogien valinnassa opetukseen, tai pitkällä aikavälillä ne vaikuttivat jopa negatiivisesti.

Opettajan innovatiivisuus lisää kiinnostusta uusia asioita kohtaan, niin myös kokeilemaan blogia opetuksen välineenä. Sen sijaan tiedon ja taitojen vähyys eivät vaikuttaneet oleellisesti opettajien päätökseen valita blogi opetuksen välineeksi, koska opettajat kokivat saavansa apua ja tukea toimintaansa toisilta opettajilta ja kollegoilta. Myöskään opettajan tuntemattomuus ei ollut haittaava tekijä blogosfääriin liittymisessä, koska tiedon jakaminen verkossa on hyvin yleistä, eivätkä kaikki siellä keskenään keskustelevat ihmiset tunne toisiaan. Tutkimuksen mukaan vertaisvaikutus ei ollut myöskään merkittävää opettajien päättäessä blogin valinnasta opetuksen välineeksi. Tämä johtuu mahdollisesti

siitä, että opettajat tekevät päätöksensä ja valintansa itsenäisesti, ja ovat niissä riippumattomia ja itsensä tasa-arvoisiksi kokevia.

4.4.2 Blogit opettamisen ja oppimisen tukena

Churchillin (2009) artikkeli käsittelee blogien käyttöä opetuksen ja oppimisen tukena Hong Kongin yliopistossa, jossa hän tutki blogin käyttöä jatko-opiskelijoiden ryhmässä yhden lukukauden ajan. Tutkimuksessa haluttiin selvittää millä tavoin blogiympäristö täydentää luokkaopetusta ja johtaa parempiin oppimiskokemuksiin. Tutkimuksessa rakennettiin blogipohjainen ympäristö, jossa opiskelijoilla oli saatavilla kurssimateriaaleja, mahdollisuus kirjoittaa postauksia, tehdä oppimistehtäviä, kommentoida toistensa tuotoksia ja osallistua toimintaan säännöllisesti koko lukukauden ajan. Tutkimusaineisto kerättiin havainnoimalla, analysoimalla blogissa tapahtuvaa toimintaa ja opiskelijoiden tuotoksia, haastatteleamalla valittuja opiskelijoita ja kyselylomakkeen avulla.

Tutkimus osoitti, että blogit voivat olla tehokasta opetusteknologiaa, ja hyödyllisiä blogipohjaisia, oppimiseen liittyviä toimintoja ovat 1) muiden blogien lukeminen 2) kommenttien vastaanottaminen ja 3) toisten oppijoiden tehtävien esikatselu, ja niihin liittyvien palautteiden lukeminen. Tutkimuksen mukaan ohjaaja voi kannustaa oppijoita blogityöskentelyyn 1) tarjoamalla säännöllisesti oppimistehtäviä, joiden tuotokset tulevat näkyville blogiin 2) sisällyttämällä blogit arviointiin ja 3) kirjoittamalla ohjaajana säännöllisesti blogiin. Blogien välityksellä ohjaaja luo tunnelmaa, joka saa oppijat tuntemaan itsensä tärkeiksi opiskelijaryhmän jäseniksi, ja että heidän tarpeensa ja mielipiteensä tunnustetaan ja käsitellään. Opettajana Churchill (2009) pohtii, että blogit antoivat hänelle uutta ulottuvuutta ja tehokkuutta opettamiseen, koska bloggaamalla opettaja voi kiinnittää oppijoiden huomion oppimisen kannalta keskeisiin asioihin ja oppijat voivat kommentoida opettajan kirjoituksia.

4.4.3 Sosiaalista pääomaa opiskelijoiden blogiyhteisöissä

Purchasen ja Letchin (2011) artikkeli käsittelee tutkimusta aiheesta ” Sosiaalista pääomaa sähköisen verkoston käytännöissä: analyysi yliopiston vapaaehtoisista blogiyhteisöistä”. Tutkimukseen osallistui opiskelijoita viidestä Australian yliopistosta, ja siinä selvitettiin miten blogeja käytetään edistämään opiskelijoiden vapaaehtoista tiedonvaihtoa oppilaitoksen ulkopuolisissa ympäristöissä. Tulokset osoittivat, että sosiaaliseen pääomaan kuuluvat tekijät, kuten luottamus, henkilökohtainen tunnettuus ja mielihyvä toisten auttamisesta vaikuttivat merkittävästi osallistumiseen epämuodollisiin blogiyhteisöihin. Tutkimuksen mukaan juuri halu auttaa toisia oli tärkein tekijä osallistumisessa blogiyhteisöön, mutta halun auttaa nähtiin olevan enemmän opiskelijoiden henkilökohtainen ominaisuus, kuin akateemisten opintojen vaikutuksesta tapahtuva ilmiö.

Tutkijoiden mukaan tiedon vaihtamisen ja jakamisen etu ei liity yliopistossa ainoastaan muodollisiin opintoihin, kuten opintojaksoihin, jotka edellyttävät ilmoittautumista, vaan yhteisesti jaettua tietoa voidaan hyödyttää kaikessa yliopiston toiminnassa. Opiskelijat ovat mukana sosiaalisen median monipuolisissa verkostoissa, ja yliopiston on aiheellista hyödyntää tämä, koska se edistää muodollisen koulutuksen ulkopuolella tapahtuvaa oppimista. Luottamus toisten blogiyhteisön jäsenten postauksiin ja heidän maineensa on merkittävä tekijä blogiyhteisössä oppimisessa. Blogiyhteisössä opiskelijat voivat asiantuntemuksellaan saada hyvää mainetta, ja opiskelijat joilla on jo hyvä maine, nostaa profiiliaan entisestään. Tutkimuksessa tutkittiin sosiaalisen pääoman kolmea ulottuvuutta, eli rakenteellista, kognitiivista ja suhteellista ulottuvuutta, mutta vain suhteellisella ulottuvuudella todettiin olevan positiivinen vaikutus tiedon jakamiseen verkossa. Yksilön kognitiiviset kyvyt kehittyvät ajan kuluessa hänen kommunikoidessaan toisten yhteisön jäsenten kanssa, ja tutut tarinat, jotka koskevat yhteisiä käytäntöjä ja yhteisön ongelmia, muotoutuvat vuorovaikutuksessa ja vaativat aikaa kehittyäkseen. Tutkimuksen tulokset antoivat tärkeää tietoa blogien merkityksestä tiedon jakamisesta yliopistokontekstissa, ja oppimisen edistämiseksi opiskelijoita on aiheellista kannustaa yhteisöllisten

blogien käyttöön. Verkkoyhteisöt monipuolistuvat ja kehittyvät jatkuvasti, ja niiden merkitys niin opiskelijoiden elämässä kuin yliopistojen yhteisöissä kasvaa, mikä tarkoittaa jatkuvaa tiedon tarvetta sosiaalisen pääoman vaikutuksista ja digitaalisen osaamisen hallinnasta uusissa verkkoympäristöissä.

4.4.4 Opiskelijoiden sitoutuminen ja oppiminen blogissa

Jimoyiannis ja Angelainan (2012) artikkelin aiheena on opiskelijoiden sitoutuminen ja oppiminen liittyen opetusblogin käyttöön. He suunnittelivat ja toteuttivat opetuskokonaisuuden käyttämällä ICT-aiheista opetusblogia lukion ensimmäisen luokan oppilasryhmässä Argosissa, Kreikassa vuosina 2009-2010. Kyseessä oli projektipohjainen opetuskokeilu, jonka tavoitteena oli integroida sisältötietoa eri oppiaineista, kuten esimerkiksi kemiasta, biologiasta sekä ympäristö- ja yhteiskuntatiedosta. Lisäksi tavoitteena oli tukea yhteistoiminnallista työskentelyä ja oppilaiden välistä reflektointia, sekä kehittää tieto- ja viestintätekniisiä taitoja, kuten tiedon hakua ja hallintaa, integraatiota, arviointia ja viestintätaitoja. Tutkimuksen tulokset osoittivat selvästi, että oppilaiden osallistuminen blogissa vaikutti ideoiden integraatioon ja merkitysten rakentamiseen. Oppilaat osoittivat kasvanutta kiinnostusta projektia kohtaan ja halukkuutta osallistua blogiaktiviteetteihin, kuten sisältöjen ja avun jakamiseen, ideoiden vaihtoon ja keskusteluun. Oppilaat tarjosivat toisilleen sosiaalista ja emotionaalista tukea, ja heidän rohkeutensa itsenäiseen ja itseohjautuvaan oppimiseen lisääntyi.

Tärkeää tietoa saatiin myös blogiyhteisön rakenteesta ja yhteenkuuluvuudesta, blogiverkossa muodostuneista ryhmistä, oppilaiden erilaisista rooleista, sitoutumisesta blogityöskentelyyn, tiedonvirrasta blogissa, ja eri oppilaiden vaikutuksesta kokonaisuudessa. Tutkimus antoi lupaavia tuloksia blogien käytöstä opetuksessa, mutta lisää tietoa tarvitaan kuitenkin opetuksen suunnittelusta ja blogien tutkimuskonteksteista. Lisätutkimuksella on hyödyllistä selvittää esimerkiksi opetuksen merkitystä blogipohjaisissa oppimisyhteisöissä, vertaisarvioinnin rakentumista, ideoiden esittämistä, reflektointia ja ajattelua, sekä

tasapainoa blogien rakenteessa (ohjaajavetoinen vuoropuhelu vs. oppijoiden ohjaama vuoropuhelu).

4.4.5 Blogit ilmiönä ja teoriaa käytöstä koulutus kontekstissa

Kimin (2008) artikkelin aiheina ovat blogit ilmiönä ja blogin teoreettinen malli opetuskontekstissa. Hän selvitti tekemässään tutkimuksessa, mitkä ovat blogin edut opetuksessa suhteessa perinteisiin sähköisiin järjestelmiin. Hän tarkastelee artikkelissaan aiheesta tehtyjä aikaisempia tutkimuksia ja pohtii mallia blogien opetuskäytön kehittämiseksi. Tulokset osoittivat, että sopiva malli edistää vuorovaikutusta, järjestelmän avoimuutta, visuaalisuutta, ja online -viestinnän moninaisia olosuhteita. Opiskelijat pitävät opetusteknologiasta, jota on helppoa ja nopeaa käyttää, kuten esimerkiksi blogi. Suljettu blogi vaatii erillisen kirjautumisen, mutta avoimessa blogissa pääsee kirjoittamaan kommentteja ilman erillistä kirjautumista sivustolle.

Artikkelissa todetaan, että opiskelijoiden sitoutumisessa blogeihin oppimisen välineinä on eroja. Opiskelijat, joilla on yhteinen blogi ovat vähemmän sitoutuneita kuin opiskelijat, joilla on oma henkilökohtainen blogi. Lisäksi mainitaan, että blogien käyttö oppimisen välineenä kansainvälisissä yhteyksissä asettaa vaatimuksia kulttuurien välisten erojen huomioimiseksi blogien suunnittelussa. Etenkin korkea-asteen opinnoissa kansainvälisyys on osa monen opiskelijan oppimisympäristöä. Blogien suunnittelussa on huomioitava myös niiden esteettömyys, eli esimerkiksi vammaisilla ja iäkkäillä henkilöillä on oltava mahdollisuus osallistua blogiaktiiviteetteihin. Suunnittelussa tavoitteena olisi muodostaa marginaali, jonka puitteissa mahdollisimman moni blogien opetuskäytöstä kiinnostunut taho voisi hyödyntää blogeja omassa kontekstissaan.

5 TUTKIMUSTEHTÄVÄ JA TUTKIMUSKYSYMYKSET

Tämän tutkimuksen tutkimustehtävä perustuu ajatukseen, jonka mukaan elämme tietoyhteiskunnassa, jossa uusia oppimisympäristöjä kehitetään koko ajan. Siksi tarvitaan tutkimustietoa teknologian soveltamisesta opetuskäyttöön ja toimivuudesta pedagogisena välineenä. (Kähäri, Väisänen, Laurinen & Marttunen 2011.) Tutkimuksen tutkimustehtävänä on selvittää opetusblogin soveltuvuutta vapaan sivistystyön koulutukseen järjestötoiminnan kontekstissa.

Tutkittava ilmiö tarkennetaan tutkimuskysymysten avulla. Hyvä tutkimuskysymys auttaa ratkaisemaan ongelman, sen avulla voidaan tuottaa uutta tutkimusta, lisätä teorian tietoa, tai parantaa ja tehostaa toimintaa. Hyvä tutkimuskysymys on selkeästi muotoiltu, yksikäsitteinen ja informaatiota tuottava. (Metsämuuronen 2006, 23.) Hirsjärven, Remeksen ja Sajavaaran (2013, 129) mukaan kysymyksen perusmuoto määräytyy tutkimuksen tarkoituksen mukaan. Jos kyseessä on kuvaileva tutkimus, se esittää tarkkoja kuvauksia tapahtumista tai tilanteista. Kuvailevassa tutkimuksessa kysytään miten tai minkälainen jokin asia on, ja tutkimuskysymysten suunnittelua ohjaa pohdinta siitä, mitkä ovat tässä ilmiössä esiin tulevat ja näkyvimmit käyttäytymismuodot, tapahtumat ja prosessit. (Hirsjärvi ym. 2013, 129, 139.)

Tässä tutkimuksessa on kyseessä kuvaileva tutkimus, jonka avulla haluttiin saada tietoa tutkimusta varten suunnitellusta opetusblogista saaduista kokemuksista, sekä niiden pohjalta syntyneistä ajatuksista ja mielipiteistä seitsemältä blogin avulla tehtyyn opetuskokeiluun osallistuneelta järjestötoimijalta.

Tämän tutkimuksen tutkimuskysymykset ovat:

1. Miten hyvin opetusblogiin sisältyvä opetusmateriaali soveltuu itseopiskeluun?
2. Minkälainen merkitys vuorovaikutuksella on opetusblogin avulla toteutetussa opiskelussa?
3. Minkälainen merkitys ryhmätyöskentelyllä on opetusblogin avulla toteutetussa opiskelussa?
4. Minkälaiset asiat ovat opetusblogissa onnistuneita ja miten opetusblogia voidaan edelleen kehittää?

6 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN

6.1 Tutkimukseen osallistujat

Tähän tutkimukseen osallistuneet henkilöt ovat eri järjestöjä edustavia ja kokemusta omaavia toimijoita, joita yhdistää asiantuntijuus järjestötoiminnassa, sekä kiinnostus vapaaseen sivistystoimintaan ja aktiiviseen kansalaisvaikuttamiseen. Osallistujista kuusi on naisia ja yksi mies. Useimmat heistä työskentelevät järjestön palveluksessa toimien koulutussuunnittelijana, tai kehittämis- ja muissa asiantuntijatehtävissä. Osallistujissa on myös henkilöitä, joille monipuolinen järjestötyö on harrastus käsittäen järjestötoimintaan liittyviä luottamustehtäviä. Osallistujien valinta ja määrä täsmentyivät siten, että aluksi asiasta neuvoteltiin yhteistyöjärjestön avainhenkilön kanssa, joka tuntee hyvin tutkimuksen kohteena olevan toiminnan. Neuvottelun tuloksena päätettiin lähettää kutsu tutkimukseen sisältyvään opetuskokeiluun yhdeksälle henkilölle, joista seitsemän oli naisia ja kaksi miestä. Yksi heistä vastasi kutsuun kieltävästi, ja yksi henkilö osallistui ainoastaan opetuskokeiluun, mutta ei muihin tutkimuksen vaiheisiin.

Kuten edellä mainittiin, kaikki tutkimukseen osallistuneet henkilöt ovat järjestötoiminnan asiantuntijoita, minkä johdosta juuri heille lähetettiin pyyntö osallistua tutkimukseen. Asiantuntijuuteen liittyy läheisesti hiljaisen tiedon käsite. Hakkaraisen ja Paavolan (2008) mukaan hiljaisella tiedolla tarkoitetaan yksilön ja yhteisön toiminnassa merkityksellistä tietoa, jota on vaikea kielellisesti kuvata ja esittää, ja joka esiintyy usein sosiaalisiin käytäntöihin valautuneena. Yhteisöllinen hiljainen tieto voi esimerkiksi järjestötoiminnassa ilmetä yhteisöllisesti muotoutuneina toimintatapoina ja yhteisesti konstruoituna osaamisena, jolloin se on asiantuntijayhteisönä toimivan järjestön voimavara. Yksilön toiminta heijastaa yhteisön kulttuuria ja tapoja, ja taitava yksilöllinen toiminta vaikuttaa myönteisellä tavalla yhteisön, kuten järjestön menestyksekkääseen toimintaan. (Toom 2008.) Tähän tutkimukseen osallistuneiden henkilöiden asi-

antuntijuus ja siihen liittyvä hiljainen tieto olivat tärkeitä tekijöitä tutkimuksen tutkimusongelmien ratkaisemisessa.

6.2 Opetusblogiin perustuva opetuskokeilu

Opetuskokeilua varten suunniteltiin ja rakennettiin blogi, jonka nimi ja aihepiiri on Tapatietoutta järjestötoimintaan. Kyseessä on opetusblogi, joka on tarkoitettu opintoaineistoksi järjestöille vapaan sivistystyön koulutukseen. Idea opetusblogista sai alkunsa Järjestötoimijan tapatietouden ABC -opintoaineistosta, joka tehtiin talvella 2017 harjoittelutehtävänä järjestölle, jonka kanssa yhteistyössä myös tämä opetusblogi syntyi. Opintoaineiston tekemisen myötä tekijä alkoi pohtia blogia opetuksen välineenä, ja innostui asiasta siinä määrin, että päätti suunnitella oman opetusblogin. Tapatietoutta järjestötoimintaan -opetusblogin avulla järjestettiin viisi viikkoa kestänyt opetuskokeilu, joka toteutettiin syyskuun 2017.

Opetusblogin avulla tapahtuvan oppimisen tavoite oli, että henkilö saa ajankohtaista ja käytännön järjestötyötä edistävää tietoa blogin kolmesta pääteemasta, jotka ovat 1. Arjen tapatietoutta 2. Tapatietoutta juhliin ja 3. Tapatietoutta sähköisessä viestinnässä (liite 1). Järjestötyöhön kuuluu erilaisten tilaisuuksien, kuten kokousten, tapahtumien ja juhlien järjestäminen ja niihin osallistuminen, missä tarvitaan tapatietoutta. Opetusblogin sisällön oli tarkoitus tukea tätä toimintaa ja innostaa opiskelemaan aihetta lisää. Opintoissa käytettiin verkkoa tietovarantona, vuorovaikutuskanavana ja monipuolisena digitaalisena oppimateriaalina. Opetusblogi oli suunniteltu itsenäiseen opiskeluun, johon ei sisälly arviointia, eikä siitä saa todistusta.

6.2.1 Asiantuntijamainen tietokäsitys opetusblogin taustalla

Paavolan, Ilomäen ja Lakkalan (2012) mukaan asiantuntijamaisen tietokäsityksen mukainen oppiminen on tutkimisen ja ongelmanratkaisun kaltainen, johonkin käytännölliseen tavoitteeseen tai tuotokseen tähtäävä prosessi, jossa oppimateriaali on yhtenä osana. Asiantuntijamaista tietokäsitystä edustava oppimateriaali sisältää Paavolan ym. (2012) mukaan tiettyjä piirteitä, joita seuraavassa tarkastellaan lähemmin. Ensinnäkin materiaalissa esitetyn tiedon lähde pitää aina tuoda esiin, koska lähteiden esille tuominen antaa lukijalle tiedon siitä, että asioista on olemassa erilaisia näkemyksiä ja tulkintoja, ja että tiedon tekijät ovat yksittäisiä henkilöitä. Lukija voi etsiä lähteistä myös lisätietoa. Toisena piirteenä voidaan mainita, että tiedolla on aina olemassa laajempi tausta, näkökulma tai perinne, ja siksi materiaalissa on hyvä olla esimerkiksi viittauksia ja linkkejä muihin lähteisiin, jotka laajentavat aihepiirin käsittelyä. Kolmantena piirteenä todetaan, että oppimateriaalissa samaa aihepiiriä voidaan käsitellä usealla eri tavalla, esimerkiksi tekstien, kuvien ja piirrosten avulla, jotka yhdessä muodostavat sisällöstä mielekkään kokonaisuuden. Materiaalin tuottamisessa on syytä ottaa huomioon, että yksilön tiedollisen ja kognitiivisen prosessin perustana on tiivis yhteys tunteisiin ja esteettisiin tekijöihin. Asiantuntijatiedolle on ominaista, että se muodostaa tyylikkää kokonaisuutta ollakseen kiinnostavaa. Jos näin ei ole, lukija ryhtyy etsimään lisätietoja tai uusia näkökulmia saadakseen paremman käsityksen asioista. (Paavola ym. 2012.) Tyylikkää kokonaisuudet voidaan siis tässä yhteydessä mainita asiantuntijatiedon neljänneksi piirteeksi.

Tapatietoutta järjestötoimintaan -opetusblogin on tarkoitus toteuttaa asiantuntijamaisen tietokäsityksen oppimiskulttuuria. Blogin sisältöä suunniteltaessa ja rakennettaessa keskeinen lähtökohta oli, että opetusmateriaali perustuu monipuoliseen lähdeaineistoon, ja käytetyistä lähteistä on blogissa hyvät tiedot. Näin lukija voi paitsi etsiä mainitun tiedon teoksesta, myös perehtyä laajemmin itseä kiinnostavaan asiaan lähdeteosta lukemalla. Jokaisen blogissa olevan pääteeman yhteyteen oli lisäksi koottu lista suositeltavasta, aiheeseen liittyvää ma-

terialista otsikolla lisää luettavaa, mikä osaltaan lisäsi blogin informatiivista arvoa. Blogitekstien lomassa oli linkkejä, joiden tarkoitus oli laajentaa aihepiiriin käsittelyä, ja tuoda siihen erilaisia näkökulmia. Linkit sisältävät myös runsaasti kuvia, jotka tekstin ohessa lisäävät tarjolla olevan tiedon määrää ja tuovat vaihtelua opetusmateriaaliin. Tapatietoutta järjestötoimintaan –opetusblogissa pidettiin tavoitteena tyylikästä yleisvaikutelmaa, joka syntyy esimerkiksi jäsentämällä tieto selkeisiin kokonaisuuksiin pääotsikoiden alle ja edelleen sisäisten linkitysten avulla pienempiin kokonaisuuksiin, jotta lukija saa nopeasti käsityksen blogin sisällöstä ja löytää haluamansa kohdat blogista. Myös blogin ulkoasua suunniteltaessa ja toteutettaessa haluttiin ottaa huomioon esteettiset näkökohdat valitsemalla blogiin rauhalliset ja neutraalit värit, fontit ja kuvat, jotta mahdollisimman moni lukija kokisi blogiin perehtymisen miellyttävänä ja virkistävänä kokemuksena.

6.2.2 Opetuskokeilun aloitus

Tässä tapauksessa kyseessä oli suljettu opetusblogi, joten henkilöille, jotka ilmoittivat olevansa opetuskokeilusta kiinnostuneita, lähetettiin Bloggerin välityksellä kutsu liittyä blogin lukijaksi. Blogger välitti kutsun Gmail sähköpostiin, johon kutsuttavalla henkilöllä piti olla tunnukset saadakseen kutsun ja päästäkseen tutustumaan blogiin. Lisäksi kutsuttavan tuli hyväksyä kutsu lukijaksi ensimmäisellä kerralla päästäkseen blogiin uudelleen. Henkilön hyväksytyä kutsun hänelle lähetettiin lisätietoa opetuskokeilusta Gmaililla. Lisätiedoksi oli kirjoitettu erillinen liite otsikolla ”Muutama sana aloitukseen”. Liitteeseen oli koottu ohjeita keskustelusta ja kommentoinnista blogissa, blogiin liittyvien tehtävien tekemisestä, sekä muita yleisiä ohjeita. Liitteen lopussa kerrottiin blogin ja opetuskokeilun liittyvän tekijän pro gradu –tutkielmaan, sekä tulevista haastatteluista koskien opetuskokeilusta saatuja kokemuksia. Edellä mainitut asiat oli kerrottu henkilöille jo aiemmin, kun kartoitettiin halukkaita osallistujia opetuskokeiluun, mutta katsottiin tarpeelliseksi kertoa ne vielä uudelleen. Aloituk-

sen jälkeen Gmailia käytettiin opetuskokeilun aikana tiedottamisen ja hallinnoinnin apuvälineenä.

6.2.3 Blogialusta

Tapatietoutta järjestötoimintaan -opetusblogin alustaksi valittiin hakukoneyhtiö Googlen Blogger, koska se on teknisiltä ominaisuuksiltaan yksinkertainen ja selkeä, sekä opetusblogina helppokäyttöinen. Valintaa tuki Googlen monipuolinen tarjonta palveluista, joista kyseessä olevaan opetuskokeiluun kuului Blogger, Gmail sähköposti ja tehtävätyökaluna Google Drive. Nämä kolme palvelua muodostivat yhdessä toimivan kokonaisuuden, joihin kaikkiin pääsi kirjautumaan samalla käyttäjätunnuksella. Blogger on blogipalvelu, jossa kuka tahansa palveluun rekisteröitynyt henkilö voi perustaa oman blogin. Bloggerissa on valittavana useita valmiita blogimalleja, joita on mahdollista muotoilla mieleisekseen (Blogger 2018). Blogin ulkoasun voi myös suunnitella itse. Blogin miellyttävä ulkoasu on merkittävä osa kokonaisuutta, koska se herättää lukijan mielenkiinnon ja halun tutustua sisältöön lähemmin. Ulkoasulla luodaan blogille myös tietynlainen imago, jonka tulee olla yhtenevä blogin sisällön kanssa. Sisältö tulee olla selkeä ja helposti navigoitavissa. Blogin perustaja määrittelee itse haluamiensa linkkien, videoiden ja kuvien koon ja sijainnin blogissaan. Laadukkaat linkit, kuvat ja videot tekevät sisällöstä monipuolisen ja parhaimmillaan keventävät kokonaisuutta. Linkkien toimivuutta on jatkuvasti seurattava, ja tarvittaessa poistettava tai korvattava linkki uudella linkillä. Tekstien muotoilulla, kuten fonteilla ja niiden muodoilla ja väreillä luodaan blogiin ilmettä ja helpotetaan luettavuutta. Blogger blogilla on oma verkko-osoite ja palveluun voi hankkia joko maksuttoman blogspot.com -verkkotunnuksen tai maksullisen, muokatun verkkotunnuksen. (Blogger 2018.) Blogin perustaja hallinnoi omaa blogiaan, ja hän voi itse päättää kenellä on oikeus muuttaa blogin sisältöä tai lukea sitä (Google 2018a). Lisäksi Blogger blogiin sisältyy analyysitoiminto, jonka avulla bloggaaja saa selville suosituimmat blogitekstinsä (Blogger 2018b).

ger 2017). Blogiin luodaan sivut toistuvalla sisällöllä, jota on esimerkiksi tieto- ja yhteystietosivut, jotka näkyvät välilehtinä sivun yläosassa tai linkkeinä sivun reunassa (Google 2018b). Mikäli sivuilla on paljon tekstiä, voidaan lukemista helpottaa alaotsikoiden avulla ja sivun sisäisellä linkityksellä. Sivujen lisäksi blogiin tuotetaan tekstiä postauksina eli viesteinä, jotka näkyvät blogin etusivulla aikajärjestyksessä. Bloggeja voidaan hyödyntää myös markkinointikanavina siten, että yritykset tekevät bloggaajan kanssa yhteistyösopimuksia, tai bloggaaja itse aktiivisesti hankkii mainoksia blogiinsa esimerkiksi Internetin mainosverkkojen tai kumppanuusmarkkinoinnin kautta. Näin bloggaajalla on mahdollisuus tienata rahaa mainoksilla ja saada ilmaisia lahjoja yhteistyötahoiltaan. (Kilpailu- ja kuluttajavirasto 2018.)

6.2.4 Blogin rakenne

Tässä tutkimuksessa opetusblogeihin tutustuminen alkoi perehtymällä joihinkin Internetistä löytyviin Blogger opetusblogeihin, joita oli tarjolla melko paljon. Tarkastelussa kiinnitettiin huomiota blogien tyyliin, tekstien laatuun ja määrään, tehtäviin, ohjeisiin, blogin ulkoasuun, rakenteeseen, kuviin, fontteihin, väreihin ja yleiseen kiinnostavuuteen. Tarkoituksena oli muodostaa käsitys siitä, miten kiinnostava opetusblogi rakentuu, ja miten eri osatekijät vaikuttavat kokonaisuuteen.

Tämän tutkimuksen blogi on verkkopäiväkirjan tapaan koottu opetuskokonaisuuden alusta ja kotisivu, jonka tekijä on perustanut omalla nimellään, ja johon valittiin maksuton blogspot.com -verkkotunnus. Blogin kokoaminen aloitettiin valitsemalla Bloggerin valmiista malleista mieleisin, muotoiltiin sen yksityiskohtia, kuten taustaa, värejä ja fontteja ja sijoitettiin aiemmin kirjoitetut tekstit blogialustalle. Pixabayn ilmaisista kuvista etsittiin teksteihin sopivat kuvat. Blogin haluttiin olevan monipuolinen tietopaketti, ja siksi blogin teemoihin lisättiin sopivia linkkejä ja omat osiot suositeltavasta lisämateriaalista, sekä perusteelliset tiedot teksteissä käytetyistä lähteistä. Blogin sisältö muodostui siten,

että alussa oli esittelysivu, sen jälkeen oma sivu jokaiselle kolmelle pääteemalle ja yksi sivu tehtäville. Lukemisen helpottamiseksi jokaisen sivun alussa oli tekstiin linkitetty sisällysluettelo, ja sivun lopussa oli oma kommenttipalsta kyseiselle aiheelle. Etusivua käytettiin ilmoitustauluna, eli tiedotteita ja ohjeita lisättiin postauksina etusivulle. Koska kyse oli itseopiskelumateriaalista, blogissa oli tärkeää olla monipuolinen asiasisältö ja riittävästi tekstiä. Samalla oli kuitenkin huomioitava, että sisällöstä ei tule lukijalle liian staattinen ja raskas pitkien tekstien vuoksi, ja siksi sisältö jaettiin kolmen pääluvun jälkeen vielä alalukuihin, mikä kevensi kokonaisuutta. Sivuilla olevat kuvat jätettiin tarkoituksella pieniksi, että ne eivät pidennä yhden sivun pituutta kohtuuttomasti ja siten tee blogiin perehtymistä raskaaksi.

6.2.5 Työskentelytavat

Itseopiskelu. Opetuskokeilu aloitettiin esittäytymällä blogissa. Sen jälkeen opetuskokeiluun osallistuvat henkilöt perehtyivät blogin sisältöön lukemalla tekstejä ja tutustumalla linkeistä löytyvään tietoon itsenäisesti. Teemoihin liittyvät linkit oli sijoitettu tekstin lomaan, joten lukijalla oli mahdollisuus vuorotellen lukea sivuilla olevaa tekstiä, katsella aiheisiin liittyviä kuvia ja klikata auki linkkejä, joissa oli teemoihin liittyvää lisätietoa. Mikäli lukija kiinnostui jostain sisällön aiheesta niin paljon, että halusi siitä lisätietoa, oli sivujen lopussa luettelot käytetyistä lähteistä ja suositeltavasta lisämateriaalista tarkempaa perehtymistä varten.

Vuorovaikutus. Suomisen ja Hakanurmen (2013, 65) mukaan blogit ovat keskustelevaa oppimateriaalia, ja myös tämän opetusblogin yleinen tavoite oli olla vuorovaikutteinen ja virittää keskustelua ja osallistumista tapatie-teen puitteissa. Jokainen opetuskokeiluun osallistunut henkilö kirjoitti vähintään yhden kommentin blogiin, jossa pohti blogin teemoja omiin kokemuksiinsa ja näkemyksiinsä perustuen. Henkilöiden kommentit täydensivät tapatie-teen sisältöjä ja toivat aiheen käsittelyyn uusia näkökulmia. Ohjaajan

rooliin kuului tiedottaminen, opastus, kommentointi blogissa, sähköpostilla viestittäminen ja yleinen toiminnan seuraaminen blogissa ja Google Drivessa.

Ryhmätehtävä. Tapatietoutta järjestötoimintaan -opetusblogin kolmeen pääteemaan sisältyi yhteensä 20 tehtävää. Tehtävien tekemisessä kannustettiin yhteisölliseen tiedonrakenteluun ja suositeltiin yhteisölliseen työskentelyyn tarkoitettua digitaalista ohjelmaa, joksi valittiin tässä tapauksessa Google Drive. Tehtävien tekemiseksi opetuskokeiluun osallistujat ryhmäytyivät itse sopivaksi katsomallaan tavalla, ja lopulta he muodostivat yhden yhteisen ryhmän, johon kaikki osallistujat liittyivät. Ryhmän tekemä tehtävä valittiin siten, että kaksi ryhmän jäsenistä valitsi tehtävän, jonka he kokivat mielenkiintoiseksi ja tarpeelliseksi järjestötyössä, sekä muotoilivat sen siten, että ongelmanasettelu oli mielekäs ja hyödyllinen ryhmän jäsenille. Kaikki ryhmän jäsenet osallistuivat tehtävän tekemiseen vähintään yhdellä tekstiosuudella, jossa he kertoivat omista, aiheeseen liittyvistä kokemuksistaan ja ajatuksistaan, sekä osallistuivat ryhmän yhteiseen keskusteluun. Tehtävää tekemällä henkilöt syvensivät opetusblogiin sisältyvän, valitsemansa aiheen käsittelyä, Keskusteluiden ja tehtävän tavoite oli tuottaa järjestötoimintaa hyödyttävää tietoa sekä innostaa ryhmässä työskentelyyn ja luoda hyvää yhteishenkeä.

6.3 Tutkimuksen aineistonkeruu

Tässä tutkimuksessa käytettiin laadullisia tutkimusmenetelmiä. Daviesin (2007, 10) mukaan laadullisen tutkimusmenetelmän lähestymistapa tutkimuskohteeseen on tulkitseva ja naturalistinen. Se tarkoittaa, että tutkija tutkii asioita niiden todellisessa ja luonnollisessa kontekstissa, tavoitteenaan ymmärtää tai tulkita ihmisten asioille antamia todellisia merkityksiä. Tutkimuksen kohteena ovat ihmisten tunteet, ajatukset tai kokemukset tutkittavista asioista. (Davies 2007, 10, 139.) Laadullinen tutkimus on aina aikaan ja paikkaan sidottua, ja tutkija tulkitsee asioita omista lähtökohdistaan käsin (Flick 2011, 2).

6.3.1 Tapaustutkimus

Tutkimuksessa toteutettiin tapaustutkimuksen tutkimusstrategiaa, jonka avulla on ominaista tarkastella tapausta, jonka määrittely, analysointi ja ratkaisu on tutkimuksen keskeinen tavoite. Tutkijalla on erityinen kiinnostus tiettyyn, aintulaatuiseen tapaukseen, ja hän haluaa ymmärtää tätä tapausta hyvin kaikkine yksityiskohtineen. (Eriksson & Koistinen 2014, 4, 15.) Tapaustutkimus on jalatmaassa-tutkimusta, jonka perusta on tutkittavien omassa kokemuksissa, ja siksi tapaustutkimus tarjoaa luonnollisen pohjan yleistämiselle. Lisäksi tapaustutkimuksen lähtökohta on usein toiminnallinen ja sen tuloksia on luontevaa soveltaa käytäntöön. (Metsämuuronen 2006, 91.) Saarela-Kinnusen ja Eskolan (2010) mukaan tapaustutkimus soveltuu hyvin opetuksen kehittämiseen, jolloin tutkimuksen kohteena voi olla esimerkiksi erilaiset opetustapahtumat, kuten tässä kyseessä olevassa tutkimuksessa oli.

Malmstenin (2007) mukaan tapaustutkimuksen haasteellisimpia ja tärkeimpiä vaiheita on tapauksen rajaaminen. Valittua tapausta voidaan lähteä tarkastelemaan monista eri lähtökohdista ja näkökulmista, ja tutkijan on päätettävä mistä näkökulmasta hän aikoo tutkimusaihettaan katsoa. Tutkijan on myös pohdittava, onko kyseessä olevaa ilmiötä mahdollista tutkia kokonaisuudessaan, vai onko perusteltua valita vain jokin tietty osa kokonaisuudesta tutkimuksen kohteeksi? Rajaamalla tutkimukseen saadaan mielekäs ja yhtenäinen kokonaisuus, joka käsittää myös informanttien valinnan, koska esimerkiksi suuren perusjoukon haastattelu ei ole mahdollista, vaan on valittava vain tietty otos, jota haastatellaan. (Malmsten 2007.) Tässä tutkimuksessa tutkittava ilmiö oli opetusblogin avulla toteutettu opiskelu vapaan sivistystyön koulutuksessa, ja rajaaminen tarkoitti tekijän itsensä suunnittelemaa opetusblogia, sekä sen avulla tehtyä opetuskokeilua, johon osallistuvat henkilöt olivat kaikki pitkän ja monipuolisen järjestökokemuksen omaavia järjestötoimijoita, joita opetuskokeilun lopuksi haastateltiin opetuskokeiluun liittyvistä kokemuksista ja kokemusten pohjalta syntyneistä ajatuksista.

6.3.2 Tutkimusaineisto

Tutkimuksen aineisto kerättiin teemahaastattelun avulla, ja tukiaineistona ovat blogikommentit siltä osin kuin ne vastaavat tutkimuskysymyksiin. Teemahaastattelu oli sopiva valinta aineistonkeruumenetelmäksi, koska silloin haastateltava saattoi vapaasti tuoda esiin kokemuksensa, mielipiteensä ja ajatuksena esillä olevista asioista (Eskola & Vastamäki 2010). Hirsjärven ym. (2013, 208) mukaan teemahaastattelulle on tyypillistä, että haastattelun aihepiirit, eli teema-alueet ovat tiedossa, mutta kysymysten tarkka järjestys ja muoto puuttuu. Lisäksi on tärkeää, että asetetut teemat vastaavat tutkimuskysymyksiin, joihin tulee saada vastaukset tutkimusaineistosta. Haastateltavien määrää pohdittaessa Hirsjärvi ja Hurme (2015, 59) puhuvat harkinnanvaraisesta näytteestä, joka tilastollisten yleistysten sijaan pyrkii ymmärtämään jotakin tapahtumaa syvällisemmin, saamaan tietoa jostakin paikallisesta ilmiöstä, tai etsimään uusia teoreettisia näkökulmia tapahtumiin ja ilmiöihin. Muutamaakin ihmistä haastatteleamalla voidaan saada merkittävää tietoa, ja esimerkiksi tapaustutkimuksessa jokainen yksilöön kohdistuva tiedonkeruu voi sisältää suuren joukon havaintoja. Teemahaastattelu edellyttää hyvää kontaktia haastateltavaan ja siksi paikan pitää olla haastateltavalle rauhallinen ja turvallinen. (Hirsjärvi & Hurme 2015, 59, 74.)

Teemahaastattelu. Haastattelupyynnö lähetettiin sähköpostilla seitsemälle opetuskokeiluun osallistuneelle henkilölle lokakuun lopulla ja yhdelle henkilölle marraskuun alussa. Sähköpostiviestin liitteeksi oli laadittu lisätietoa asiasta otsikolla ”Teemahaastattelu Tapatietoutta järjestötoimintaan opetusblogista”. Liitteessä kerrattiin vielä haastattelun vastauksien tulevan aineistoksi pro gradu -tutkielmaan, vastauksien käsittelystä anonyymisti, ja että niitä käytetään vain tähän tutkielmaan, minkä jälkeen ne hävitetään, ehdotettiin ajankohdita haastattelulle, kuvailtiin lyhyesti teemahaastattelun idea ja kerrottiin haastattelun teemat (liite 2). Haastattelun aihepiirit, eli teema-alueet olivat etukäteen määrätty, ja ne käsiteltiin jokaisen haastateltavan kanssa, mutta haastattelun tueksi laaditut apukysymykset vaihtelivat eri haastateltavien kohdalla. Teemat antoivat haastatteluun selkeän rungon, johon oli koottu opetuskokeiluun liittyviä keskeisiä asioita. Haastattelut etenivät keskustelunomaisessa vuorovaiku-

tuksessa, jossa keskeistä oli henkilöiden tulkinnat asioista ja heidän asioille antamansa merkitykset. (Hirsjärvi & Hurme 2015, 48.)

Sopivia paikkoja haastattelulle voivat olla esimerkiksi koti tai työpaikka, jotka olivat ympäristönä yhtä haastattelua lukuun ottamatta tämän tutkimuksen haastatteluissa. Haastattelut tehtiin pääosin Skype:n välityksellä, mikä oli käytännöllinen ratkaisu, koska haastateltavat henkilöt asuivat eri paikkakunnilla, mutta heihin sai kuitenkin Skype:n avulla näköyhteyden, mikä lisäsi haastattelun informatiivisuutta. Yksi henkilö haastateltiin puhelimitse, koska hän joutuu liikkumaan paljon työnsä vuoksi, eikä osannut etukäteen varmasti sanoa missä haastattelun hetkellä on. Kaikki haastateltavat olivat varanneet ajan haastatteluun, eikä ylimääräisiä keskeytyksiä tai ympäriltä kantautuvaa melua ollut. Kaikki haastattelutilanteet olivat rauhallisia ja miellyttäviä. Jokaisessa haastattelussa edettiin samassa järjestyksessä temasta yksi teemaan viisi, ja tutkimusky-symyksiin kertyi monipuolisesti vastauksia. Jokainen henkilö haastateltiin erikseen ja haastatteluajat saatiin sovittua joustavasti. Kaikki haastattelut pidettiin marraskuun 2017 aikana. Yksi haastattelu kesti keskimäärin 40 minuuttia. Haastattelun vastaukset tallennettiin nauhoittamalla, minkä jälkeen ne litteroitiin.

Blogikommentit. Teemahaastattelun lisäksi tutkimuksessa käytettiin tutkiaineistona opetuskokeiluun ja teemahaastatteluun osallistuneiden henkilöiden blogiin kirjoittamia kommentteja soveltuvin osin. Blogikommenteista käy ilmi kirjoittajan nimi ja siten kommentit täydentävät henkilön haastattelussa antamia vastauksia. Tutkimuksen näkökulmasta blogikommentit ovat ikään kuin tarinoita tai kerrontaa kirjallisesti esitettynä, joka on syntynyt luonnollisissa tilanteissa. Blogikommenteissa erityinen huomio kiinnitettiin kertomusten tuottamiseen vuorovaikutuksessa, ja niitä tarkasteltiin myös sisällöllisesti, eli minkälaisia tarinoita blogiympäristössä oli syntynyt (Hänninen 2010). Tutkimusaineistoon sisältyviä blogikommenteja oli yhteensä seitsemäntoista, ja ne käsittelivät blogin asiasisältöä ja sen laajentamista, blogin tietopankkityyppistä käyttöä, blogin käyttöön liittyviä teknisiä ongelmia, blogin kommenttipalstojen toimivuutta keskustelualustana, blogin rakennetta, kuvien merkitystä blogissa,

sekä lisäksi oli opetuskokeiluun liittyvän ryhmätehtävän aihepiiriin liittyvää keskustelua. Yleistä tapaa noudattaen tutkimuksen aineistoa käsitellään anonyymisti ja siksi tutkimukseen osallistuneiden henkilöiden henkilöllisyyttä ei paljasteta lukijoille. Myös tunnistetiedot, kuten järjestöjen nimet on jätetty pois tutkimuksesta. Aineistoa esitellään tutkimuksessa siten, että yksittäisten vastaajien vastauksia on tekstissä sitaatteina.

6.4 Aineiston analyysi

Alasuutarin (2011, 39) mukaan laadullinen analyysi koostuu kahdesta, toisiinsa käytännössä nivoutuvasta vaiheesta, joista ensimmäinen on havaintojen pelkistäminen. Havaintojen pelkistämisen aineistoa tarkastellaan tietystä teoreettis-metodologisesta näkökulmasta. Aineiston tarkastelussa huomio kiinnitetään siihen, mikä on teoreettisen viitekehyksen ja kysymyksenasettelun kannalta olennaista, jolloin aineisto pelkistyy hallittavammaksi määräksi erillisiä havain-toja. Pelkistämisen toisessa vaiheessa havain-toja karsitaan edelleen niitä yhdis-tämällä, eli yksittäiset havainnot yhdistetään yhdeksi havainnoksi, tai harvem-maksi havaintojen joukoksi etsimällä havaintojen yhteinen piirre tai nimittäjä. Yhdistämisen ajatus perustuu siihen, että aineistossa ajatellaan olevan esi-merkkejä tai näytteitä samasta ilmiöstä. Aineisto voi esimerkiksi koostua toisis-taan hieman poikkeavista kertomuksista, joissa jotain tapahtumaa kuvataan, ja joiden eri kertomusversioista tutkija etsii yhteisiä piirteitä, ja joista konstruoi mahdollisimman totuudenmukaisen tarinan. Tietoa voidaan pitää luotettavana, jos useat informantit antavat toisistaan riippumatta saman lähdetiedon. (Alasuutari 2011, 39–41.)

Alasuutarin (2011, 44) mukaan toinen vaihe laadullisessa analyysissä on arvoituksen ratkaiseminen. Laadullisessa tutkimuksessa arvoituksen ratkaise-minen tarkoittaa sitä, että kerättyjen johtolankojen ja olemassa olevien vihjeiden pohjalta tehdään merkitystulkinta tutkittavasta ilmiöstä. Erityyppisiä arvoituk-sen ratkaisumalleja voidaan erottaa sen mukaan, mikä niissä on teoreettinen

ydinkäsite. Kun arvoituksen ratkaisemisen vaiheessa pelkistämällä tuotettuja havaintoja tulkitaan johtolankoina, viitataan muuhun tutkimukseen ja kirjallisuuteen. Samalla empiirisestä aineistosta etsitään edelleen vihjeitä merkitystulkintojen tekemistä ja koko arvoituksen ratkaisemista varten. (Alasuutari 2011, 44, 46.) Tuomen ja Sarajärven (2018, 127) mukaan teoriaa ja johtopäätöksiä verrataan koko prosessin ajan alkuperäisaineistoon uutta teoriaa muodostettaessa.

6.4.1 Haastatteluiden ja blogikommenttien analyysi

Haastattelut. Tämän tutkimuksen aineiston käsittely aloitettiin litteroimalla haastatteluiden vastaukset kirjoittaen ylös kaikki haastatteluissa puhuttu mukaan lukien haastattelijan puhe. Perusteluna on näkemys, jonka mukaan aineistot kannattaa purkaa kokonaan, eikä luottaa äänityksistä saatavaan täydennykseen. Aineistoa litteroidessa siihen perehtyy jo alustavasti, ja aineistoon pääsee sisälle toisella tavalla kuin haastatteluja tehdessään. (Eskola 2010.) Litteroinnin jälkeen aineistosta merkittiin värikoodeilla kohdat, jotka vastasivat tutkimuskysymyksiin. Seuraavaksi koko aineisto järjesteltiin tutkimuskysymysten mukaisen teemojen alle, eli se pilkottiin pienempiin ja helpommin käsiteltäviin osiin.

Blogikommentit. Blogikommentit täydensivät haastatteluiden vastauksia, koska kommentteja kirjoittivat samat henkilöt joita haastateltiin, ja kommentit käsittelivät opetusblogiin liittyviä aiheita. Haastatteluissa teemat, joista keskustellaan annettiin henkilöille etukäteen, mutta blogin kommenttiosiossa henkilöt keskustelivat aiheista vapaasti ja heitä itseään askarruttavista aiheista, minkä johdosta blogikommentit täydensivät soveltuvin osin haastatteluiden vastauksia. Tutkimusaineistossa mukana olevia blogikommentteja on kuitenkin vähän, joten niiden analyysi on tutkimuksessa haastatteluanalyysia tukeva analyysi. Blogikommenttien analyysi aloitettiin samaan tapaan kuin haastatteluaineiston analyysi, eli aineistosta merkittiin värikoodeilla kohdat, jotka vastasivat tutkimuskysymyksiin, minkä jälkeen aineisto järjesteltiin tutkimuskysymysten mukaisen teemojen alle.

6.4.2 Aineistopohjainen analyysimenetelmä

Tämän tutkimuksen aineisto analysoitiin käyttämällä aineistopohjaista analyysia. Analyysitavan valinnassa pidettiin tärkeänä, että teoria ja empiria saatiin sidottua toisiaan tukevaksi kokonaisuudeksi, mikä tarkoittaa, että tutkimuksessa käytettiin aikaisemmin esiteltyä teoriaa, käsitteitä ja aikaisempia tutkimuksia tulkintakehyksinä, joiden avulla saatettiin tulkita aineistoa ja sitä kautta tutkittavaa ilmiötä (Eskola 2010). Aineisto luokiteltiin etsimällä siitä samankaltaisuuksia ja eroja, ja ryhmittelemällä ne muodostuneiden teemojen alle. Tuloksissa kuvataan aineiston luokittelun pohjalta muodostetut teemat ja niiden sisällöt. Aineistolähtöisyydestä johtuen ei voitu etukäteen tietää minkälaisia teemoja ja niiden sisältöjä aineistosta voidaan muodostaa, vaan se selvisi vasta analyysia tehdessä. Johtopäätöksiä tehtäessä tutkijan tavoite oli ymmärtää, mitä asiat tutkittaville merkitsevät, ja tutkija pyrki ymmärtämään tutkittavia heidän omasta näkökulmastaan. (Tuomi & Sarajarvi 2018, 127.)

7 TULOKSET

Tutkimustuloksissa kuvataan järjestötoimijoiden kokemuksia opetuskokeilusta, joka järjestettiin Tapatietoutta järjestötoimintaan –opetusblogia käyttäen, ja ajatuksia siitä, miten blogia voidaan edelleen kehittää. Tekstissä on suoria lainauksia järjestötoimijoiden haastatteluun antamista vastauksista ja blogikommenteista. Heidät mainitaan tekstissä haastateltavina A–G. Tutkimustulokset esitellään tutkimuskysymyksittäin, joista ensimmäisen aihe on opetusblogiin sisältyvän opetusmateriaalin soveltuvuus itseopiskeluun, toinen tutkimuskysymys käsittelee vuorovaikutuksen merkitystä opetusblogin avulla toteutetussa opiskelussa, kolmas aihe käsittelee ryhmätyöskentelyn merkitystä opetusblogin avulla toteutetussa opiskelussa, ja neljäs opetusblogissa onnistuneita asioita ja kehittämisen kohteita.

7.1 Opetusblogiin sisältyvän opetusmateriaalin soveltuvuus itseopiskeluun

7.1.1 Opetusmateriaalin kiinnostavuus ja informatiivisuus

Matikainen (2009, 66) toteaa, että blogien sisällöntuotantoa ohjaavat asiat, jotka koetaan mielenkiintoisina ja vetovoimaisina, ja haastateltavat henkilöt antoivat paljon palautetta juuri opetusblogiin sisältyvän opetusmateriaalin kiinnostavuudesta. Haastateltavien mukaan opetusblogin kiinnostavuuteen ja soveltavuuteen itseopiskelumateriaaliksi vaikutti tekstin tiiviys ja jäsentely, jonka ansiosta oli helppo hahmottaa miten ja minkälaisista asioista blogin sisältö rakentuu. *Se oli must silleen selkeesti jaettu niinkun kolmeen eri sivuun ja sit sen alla otsikoihin ja se ankkurointi toimi hyvin.* (Haastateltava B) *Se jako oli hyvä tossa aineistossa. Siinä oli selkeät teemalliset kokonaisuudet. Tekstin pituudet on hyviä ja siinä mieles-*

sä kiinnostavia. (Haastateltava E) Täsmälliset tiedot opetusblogissa käytetyistä lähteistä ja suositeltavasta luettavasta koettiin olevan tärkeä osa itseopiskelumateriaalia, koska ne lisäävät materiaalin luotettavuutta ja antavat lukijalle tiedon siitä, että asioista on olemassa erilaisia näkemyksiä ja tulkintoja.

Opetusblogin sivuilla olevien sisäisten linkitysten koettiin palvelevan hyvin tietopankki-tyyppistä käyttöä, eli jos henkilö esimerkiksi haluaa tarkistaa jonkun tietyn asian tai etsiä tietoa tietyistä aiheista. Juuri tietopankki - ominaisuutensa vuoksi opetusblogin katsottiin sopivan hyvin itseopiskelumateriaaliksi. Myös asiasisällön määrää pidettiin riittävänä, *et mun mielestä oli kyllä aika kattavasti semmonen yleispaketti.* (Haastateltava B) Itseopiskelumateriaali palvelee lukijaa tilanteissa, joissa hän tuntee kiinnostusta käsiteltäviä asioita kohtaan ja pohtii innostaako materiaali opiskelemaan aihetta lisää esimerkiksi lähiopetuksessa tai kurssilla. Digitaaliseen oppimisympäristöön suunniteltu opetusmateriaali, kuten tässä tapauksessa opetusblogi soveltuu haastateltavien mukaan hyvin itseopiskelumateriaaliksi myös siksi, koska oppimiselle asetetut tavoitteet on mahdollista saavuttaa mielekkäällä tavalla ajasta ja paikasta riippumatta (Meriläinen & Piispanen 2016; Leslie & Murphy 2008).

Mun mielestä on niinkun hyvä tommonen verkko-opetusmateriaali olemassa ja sitten se, että se mahdollistaa niinkun sen itseopiskelun siten, että se ei ole sidottu paikkaan ja aikaan ja näin. (Haastateltava G)

Haastateltavat kommentoivat myös tekstien pituutta, ja heistä oli hyvä, että tekstit olivat suhteellisen lyhyitä, ja niiden lomassa oli linkkejä lisämateriaaleihin, joista sai lisätietoa kiinnostavista aiheista.

Kyllä ne mun mielestä on ihan kiinnostavia tekstejä, ja sitten tietysti se linkitys aina sitten eteenpäin, millä saadaan sitä lisämateriaalia siihen itse tekstiin. Niitä ei varmaan hirveen pitkiä tekstejä tommoseen kannata kirjoittaa, koska silloin lukija jää sinne, sotkeutuu ja näin. (Haastateltava E)

7.1.2 Soveltuvuus järjestötoiminnan kontekstissa

Blogin aihealue on laaja, ja siinä käsiteltäville asioille koetaan olevan tarvetta niin järjestötoiminnassa, kuin laajemminkin yhteiskunnassa. Maailma on muuttunut myös tapatietouden näkökulmasta, ja esimerkiksi digitalisaatio ja sosiaalinen media muotoilevat uudenlaista tapakulttuuria koko yhteiskuntaan.

Koetaan, että kaikki tämä sosiaalinen media ja muu, se aiheuttaa uudenlaisia niinkun haasteita siihen, että miten ihmiset käyttäytyy keskenänsä ja miten käyttäytyy siellä somessa, ja mitä voi sanoa ja millä tavalla. (Haastateltava E)

Järjestötoiminnassa ja työelämässä opetusblogissa käsiteltävät asiat ovat tarpeellista kertausta, tärkeä työkalupakki ja selkänöjä järjestötyöhön. Koetaan, että hyvä tapatietous ja selkeät, yhdessä sovitut säännöt tuovat turvaa ja auttavat toimimaan eri tilanteissa arvostavasti ja kunnioittavasti, sekä huomioimaan kaikki toimintaan osallistujat. Taitojen hallinta auttaa osaltaan edistämään niitä asioita, joita toiminnalla on tarkoituskin edistää.

Haastateltavat pohtivat tarkemmin järjestöjen kohderyhmiä, joille kyseessä oleva opetusblogi asiasisältönsä puolesta olisi sopiva. Yksi haastateltava totesi lyhyesti, että *se on niinkun tietopaketti, joka on hyvä tietää. Mun mielestä kenen tahansa, joka toimii missä tahansa yhdistyksessä.* (Haastateltava A) Toisen haastateltavan mielestä opetusmateriaali sopii etenkin järjestön uusille tulokkaille luettavaksi. Kaksi haastateltavaa arvelivat opetusblogin sisältämän materiaalin sopivan käytettäväksi itsenäisen opiskelun lisäksi myös lähiopetuksen tukena. Ensimmäinen heistä totesi, että

Voisin kyllä kuvitella, että jonkinlaisissa pienissä ryhmissäkin jos tota niinkun kävis läpi tota aineistoa, niin että siihen liittäis sen keskustelun siellä paikanpäällä, niin ei varmaan yhtään tekis sille pahaakaan sille asialle. (Haastateltava B)

Toinen heistä pohti, että *jos vielä olis tällainen vanhakantanen opintoryhmä ole-massa mukana, niin siinähan olisi paljon materiaalia sillekin.* (Haastateltava C) Yksi haastateltavista kuvasi opetusblogin asiasisältöä siten, että henkilö, jolla on kiinnostusta kyseisiä asioita kohtaan, löytää blogista olennaiset asiat, mutta myös esimerkiksi yläasteella opiskelevat nuoret saattaisivat kiinnostua opetusblogin asiasisällöstä. Oppijan oma motivaatio käsiteltäviä asioita kohtaan on ratkaiseva tekijä siinä, kuinka perusteellisesti opetusblogin sisältöön haluaa perehtyä.

7.2 Vuorovaikutuksen merkitys opetusblogin avulla toteutetussa opiskelussa

Vuorovaikutuksen merkitykseen opetusblogin avulla tapahtuvassa opiskelussa vaikuttavat oleellisesti tavoitteet, jotka opetusblogin laatija ja opiskelevat henkilöt ovat opetusblogille asettaneet. Jos opetusblogissa ollaan kiinnostuneita vain sen sisältämisestä oppimateriaaleista, ei vertaisryhmän merkitystä koeta tärkeäksi. Siinä tapauksessa opetusmateriaalia on mielekästä opiskella itsenäisesti omien tavoitteiden mukaisesti, omalla ajalla ja siinä järjestyksessä kuin itse haluaa. Jos kuitenkin halutaan esimerkiksi kehittää järjestön toimintaa vaikkapa etsimällä ratkaisua tiettyyn ongelmaan tai muuttaa joitakin järjestön käytäntöjä, on ryhmän merkitys tärkeä, koska silloin voidaan ideoida ja pohtia asioita yhdessä. Erityisesti kasvokkain tapahtuva vuorovaikutus koetaan hyväksi, kuten yksi haastateltavista seuraavalla tavalla kuvaa:

Itse uskon vielä tosi paljon tällaiseen kasvokkaiseen kanssakäymiseen. Ja just niinkun tällainen face to face –kontakti ja sitten siinä tulee niinkun kaikki ne ihmisten se vuorovaikutus, just ne eleet ja ilmeet ja tunteet ja tällainen näin niinkun enemmän esille. (Haastateltava G)

Kuitenkin haastateltavat kokivat myös vuorovaikutuksen opetusblogissa ja siihen kirjoittamisen myönteisenä kokemuksena. *Tietysti se nenäkkäin oleminen niin on aina parempi, mutta tämä on toiseksi paras, jos näitä vertailee siihen vuorovaikutuk-*

seen. (Haastateltava C) Tässä tutkimuksessa vuorovaikutuksen syntymiseksi ja vastaamista selkiyttäväksi tekijäksi blogin jokaisen kokonaisuuden lopussa oli kommenttikenttä kyseisen aiheen keskustelulle. Kommenttikenttä koettiin vuorovaikutuksellisesti monipuoliseksi, *koska siinä kaikki pääsee näkemään ne kommentit mitä laitoit. Itsekin näkee mitä muilla on herännyt ajatuksia noista jutuista.* (Haastateltava F) Pohdittaessa kommenttikentän merkitystä opetusblogin osana, yksi haastateltavista koki, että asiat jäävät itsellä paremmin mieleen, kun ne kirjoittaa. *Mä luulen, että jos tossa ei olisi ollut mitään kommenttikenttää, että mihin sitten kommenttoisi näitä, niin ei olisi varmasti millään tavalla tullut enemmän käsiteltyä sitä asiaa mitä oli.* (Haastateltava F)

7.2.1 Vuorovaikutus vertaisoppijoiden välillä

Tyrväinen ym. (2015) toteavat, että oppimisen kannalta toisten tekstien lukeminen on hyödyllistä, ja niiden kommentointi vahvistaa kirjoittajan sitoutumista työskentelyyn, sekä lisää kirjoittamisen ja tehtävän arvoa. Yksi haastateltavista totesi vuorovaikutuksen ryhmässä vertaisoppijoiden välillä laajentavan oppimisen kokemusta, koska silloin saa jakaa omia ajatuksiaan, sekä kommentoida toisten ajatuksia ja kuulla tai lukea heidän kokemuksistaan. Toinen haastateltava pohti, että on jopa välttämätöntä saada vastauksia, tarkennuksia tai lisäksyymiä omiin kirjoituksiinsa. Kommentoinnin merkitystä pohdittiin myös osana itseopiskelumateriaalia, ja esitettiin ajatus, jonka mukaan kommentointi itseopiskelumateriaalissa ei ole niin merkityksellistä, kuin jos kyseessä on jokin tietty kiinteä ryhmä, kurssi, tai jos opetusblogi liittyy lähiopetukseen, *niin sitten niiden asioiden pohtiminen yhdessä siellä. Niin silloin ehkä se vuorovaikutuksen merkitys on erilainen.* (Haastateltava E) Sillä tuntevatko opetusblogissa kommentoivat henkilöt toisiaan, ei välttämättä ole merkitystä, koska järjestötyössä henkilöt verkostoituvat paljon muutenkin. *Aina tutustutaan uusiin ihmisiin, kun mennään johonkin kokoukseen, niin mulle se on niinkun ihan normaalia.* (Haastateltava F) Kommentointimahdollisuus opetusblogissa voi tarjota matalan kynnyksen omien ajatusten ilmaisemiselle, joita ei rohjeta kasvokkain sanoa. Asiat on hel-

pompi ilmaista kirjoittaen ja samalla tietäen, että viesti näkyy kaikille opetusblogiin osallistujille. *Joillekin se voi olla niinkun helpompi sitten tommosen blogin kautta niinkun tuoda niitä ajatuksia.* (Haastateltava G)

7.2.2 Vuorovaikutus ohjaajan kanssa

Kyllä ohjaajalla on merkitystä. Samalla tavalla kuin missä tahansa kokouksessa, niin puheenjohtaja pystyy ohjaamaan sitä taitavasti ikään kuin, että se pysyy semmosena, että kaikki tulee huomioiduksi ja kuulluksi siinä tilaisuudessa. (Haastateltava A)

Ohjaaja laittaa sinne sytykkeitä ja kysymyksiä ja näin. Niin kyllähän se pitää sitä keskustelua yllä. (Haastateltava E)

Haastateltavien mielestä ohjaajan läsnäolo opetusblogissa on monella tavalla merkittävää. Ensinnäkin kysymyksiin vastaamista ja kommentointia pidetään tärkeänä. *Huomasin sen kyllä, että olit just niinkun aika aktiivisesti käynyt siellä kommentoimassa, että se pisti itsellä hyöällä tavalla silmään.* (Haastateltava D) Oppimisen ja motivaation kannalta pidetään hyödyllisenä, että ohjaaja reagoi oppijoiden kommentteihin ja kysymyksiin, sekä antaa palautetta, vaikka kyseessä olisi itseopiskelu. *Minua oppijana motivoi, että sitten niihin minun kommentteihin tai kysymyksiin reagoidaan.* (Haastateltava D) Myös muistuttelua opetusblogissa oleviin aktiviteetteihin, kuten keskusteluun ja tehtävien tekemiseen osallistumisesta pidettiin tarpeellisena. *Ehkä sellanen jonkunlainen niinkun että "juhuu, ethän ole unohtanut" -tyyppinen muistuttelu vois aina joskus olla paikallaan, niinkun enemmänkin kun mitä sä nyt tossa teit.* (Haastateltava B) Monesti järjestötoimijoilla on kiireiset päivät, ja opetusblogi saattaa hyvinkin unohtua, jos ohjaaja ei aktiivisesti muistuta asiasta. *Että kun on tollakin tavalla lyhyeksi rajattu aika, että siinä oli kuitenkin se kuukausi ja viikko päälle, niin se aika äkkiä hurauttaa näiden ihmisten kentässä, ketkä tätä työtä tekevät.* (Haastateltava B) Liiallista muistuttelua ei kuitenkaan pidetä hyvänä.

Sekin on sitten, jos koko ajan on muistuttamassa ja painostamassa tekemään noita, niin se sitten vaikuttaa taas niinkun motivaatioon, että ei välttämättä niin kiinnosta itseä enää osallistua. (Haastateltava F)

Ohjauksen ja kommentoinnin määrä on sidottu resursseihin, joka niihin on varattu. Etenkin kevyesti resurssoidussa itseopiskelumateriaalissa, jossa ohjaajan ei ole tarkoitus olla koko ajan läsnä blogissa, on kommenttien rooli ja aikataulutus mietittävä tarkkaan.

Ettei joudu siihen tilanteeseen, että yhtäkkiä siellä onkin kahden vuoden aikana kolmesataa opiskelijaa, ne on kaikki eri aikaan. Ja sit se vie tavaltaan ihan valtavasti työpanosta, jos on alun perin ottanut sen linjan, että rupeaa jollain tavalla vuorovaikuttamaan ja olemaan siinä mukana. (Haastateltava B)

Itseopiskelumateriaalia ei aina haluta aikatauluttaa lainkaan, vaan se voidaan pitää oppijoiden saatavilla verkossa pitkiäkin aikoja. Silloin ohjaajan roolia vuorovaikutuksen näkökulmasta ei pidetä merkittävänä, vaan tärkeintä on opetusmateriaalin jatkuva päivittäminen. Vastaavasti jos opetusblogin avulla tapahtuva opiskelu toteutetaan tietyn ajan puitteissa ja määrätyn opiskelijaryhmän kanssa verkkokurssin tapaan, nähdään ohjauksella olevan suuri merkitys. Silloin opettaja voi bloggaamalla kiinnittää oppijoiden huomion oppimisen kannalta keskeisiin asioihin ja oppijat voivat kommentoida opettajan kirjoituksia. Ohjaajan johdolla tapahtuvaa vuorovaikutusta voidaan edistää käyttämällä opetusblogin lisänä reaaliaikaisen keskustelun mahdollistavia palveluita, kuten chatia ja Skypea. Palveluiden käyttö edellyttää kurssin tarkkaa aikatauluttamista ja tiedottamista opiskelijoille, että kaikki tietävät olla läsnä sovittuina aikoina. *Se (chat) vois olla ihan hyvä lisäkeskustelu, jos haluaa jostain aiheesta jutella lisää tai pohtia lisää.* (Haastateltava B) Skypeen merkitystä pohdittiin seuraavasti. *Esimerkiksi ehkä toi silloin kun esittäydyttiin, niin se olisi ollut ihan hauska, että olisi saanut kasvot samalla, kun saa tietää ketä muita on mukana.* (Haastateltava F)

Haastateltavat korostivat opetusblogin teknisen käytön helppouden merkitystä vuorovaikutuksessa. Heistä blogiin pääsyn tulee olla nopeaa ja yksinkertaista. Tässä tutkimuksessa kyseessä oli suljettu blogi, joka edellytti erillisen kirjautumisen, mikä aiheutti monelle haastateltavalle aluksi ongelmia. Heti opiskelun alkuvaiheessa onkin tärkeää olla hyvät ohjeet blogiin kirjautumisesta ja yhteystiedot henkilölle, joka auttaa teknisissä ongelmissa. Ohjeessa on syytä olla linkki, jota klikkaamalla pääsee suoraan blogiin, että kirjautumisen pohtimiseen ei mene liikaa aikaa. Alkuongelmien jälkeen kaikki opetuskokeiluun osallistujat pääsivät kuitenkin kirjautumaan opetusblogiin ja kommentoimaan siellä.

7.3 Ryhmätyöskentelyn merkitys opetusblogin avulla toteutuksessa opiskelussa

Se ryhmäjuttu niin varmasti tuo siihen sen oman merkityksensä, kun ollaan välittömästi kosketuksissa toistemme kanssa, ja nähdään ne mielipiteet ja näkemykset, että kyllä sillä varmasti on merkitystä myös tässä blogiopiskelussa. (Haastateltava C)

Se on aina hyvä jos pääsee jakamaan ja kuulemaan kokemuksia miten erilaisissa organisaatioissa nämä asiat on tehty, ja nyt varsinkin kun ollaan järjestökentällä. (Haastateltava B)

Blogin kolmeen pääteemaan oli suunniteltu yhteensä kaksikymmentä tehtävää, joiden tarkoitus oli syventää blogin aiheiden käsittelyä yhteisöllisesti kirjoittamisen, ja palvella järjestötoiminnassa ilmeneviä tarpeita. Tehtävätyökaluksi valittiin Google Drive, koska se soveltuu hyvin yhteisölliseen kirjoittamiseen digitaalisessa oppimisympäristössä.

Silloin kun ne on ihmisten aitoja esimerkkejä ja asioita, mitä ne on miettinyt, niin se ryhmätyöskentely on niinkun mielekästä. Sit jos ne on jollakin tavalla keinotekoisia, niin se ei synnytä sitä keskustelua. (Haastateltava E)

Ryhmätyö laajentaa aiheiden käsittelyä, ja siinä jokaisen osallistuminen on tärkeää. Vuorovaikutus ja toisten osallistujien kannustaminen keskusteluun ja tehtävien tekemiseen on ryhmätyön etu, ja ollakseen hedelmällistä, ryhmällä tulee olla yhteinen tavoite tehtävän tekemiseksi. Kaikkien ryhmätyöhön osallistuvien henkilöiden tulee olla motivoituneita ja kiinnostuneita tehtävän tekemisestä, että yhteinen keskustelu ja opiskelu sujuu. Ryhmässä työskentely voi olla myös tuottoisampaa, kuin tehtävien tekeminen yksin, koska kuten yksi haastateltavista totesi, pieni ryhmäpaine motivoi tekemään tehtävää, josta ei ole vastuussa vain itselleen, vaan koko ryhmälle.

Ryhmätyö vaatii kuitenkin enemmän resursseja, sekä ohjaajan tekemää suunnittelua ja työtä, ja jos kyseessä on vahvasti itseopiskelupainotteinen materiaali, ryhmätyöskentelyn osuus jää väistämättä pieneksi. Toisaalta ryhmätyöskentely voitaisiin järjestää lähitapaamisessa, kuten seuraavassa pohditaan.

Mut sit toisaalta jos sitä käyttäs tommosena ryhmämateriaalina, niin silloin se olis ennenkaikkee hyvinkin toimiva. Siinä olis se ryhmä paikalla, jonka kanssa käytäisiin sitä blogimatskua läpi ja keskusteltais siellä. Ja mahdollisesti annettais pari- tai muita tehtäviä vielä lisäksi. Sillä voi tavallaan syventää tota, että se laajenee se oppimisen määrä ja miten mä sanoisin, taso. (Haastateltava B)

Ryhmätyön tekemisessä Google Drive koettiin hyväksi, koska monta ihmistä voi käsitellä samaa dokumenttia reaaliaikaisesti, eivätkä vastaukset muodosta ketjua, jossa vanhimpia viestejä voi joutua etsimään pitkään, ja kokonaisuutta on vaikea hahmottaa. Useimmat haastateltavat tunsivat Google Driven jo entuudestaan ja kokemukset palvelusta olivat hyvät. *Kyllä sitä on tottunut käyttämään töissäkin samaa alustaa, jos on jotain yhteisesti muokattavaa tiedostoa tai jotain, niin se on kai tutuin.* (Haastateltava A) Käytännöllisin ratkaisu olisi mahdollisesti ollut, että kaikki opiskeluun liittyvät toiminnot ovat samalla alustalla. *Ihanne olisi, että jos olisi se jotenkin periaatteessa se yksi osoite tai se yksi paikka mihin mennään ja sieltä niinkun löytyy materiaalit ja siellä voit kommentoida ja sinne voit palauttaa.* (Haastateltava D) Skypeyhteys olisi ollut hyödyllinen lisä ryhmätyön tekemisessä, koska silloin osallistujat olisivat nähneet toisensa ja voineet puhua

keskenään pelkän viestittelyn sijaan. Huomioitavaa ryhmätyön suunnittelussa vielä on, että ryhmässä tekeminen vaatii yleensä ohjaajan laatiman aikataulun, jota jokaisen osallistujan tulisi noudattaa. Asia saattaa olla haasteellinen itseopiskelumateriaalissa, jossa jokainen toimii oman aikataulunsa ja tavoitteensa mukaisesti.

7.4 Opetusblogissa onnistuneet asiat ja kehittämisen kohteet

Tähän opetuskokeiluun valittiin oppimisalustaksi sosiaaliseen mediaan lukeutuva blogi, josta haastateltavat ovat kertoneet kokemuksiaan, sekä blogissa onnistuneita asioita ja kehittämisen kohteita opetuskokeilussa saatujen kokemusten pohjalta, ja jotka liittyvät blogin tarkoituksenmukaisuuteen oppimisalustana, kuviin ja videoihin osana oppimateriaalia, opetusblogin asiasisältöön ja tehtäviin.

7.4.1 Blogi oppimisalustana

Kallialan ja Toikkasen (2009, 41) mukaan sana blogi (engl. blog) tarkoittaa suomeksi verkkopäiväkirjaa, mikä myös opetuskokeilussa käytetty blogi oli. *Sehän oli lähestulkoon niinkun verkkosivutyypinen, tai se alusta oli niinkun verkkosivun näkönen mun mielestä.* (Haastateltava A) Erilaisia blogialustoja on saatavilla runsaasti, ja helppokäyttöisyys on syytä ottaa huomioon ainakin ensimmäisen perustettavan blogin kohdalla. Blogin opetuskäyttö aloitettiin perustamalla verkkopäiväkirja blogialustalle, jolloin verkkopäiväkirja toimi kurssin kotisivuna (Suominen & Hakanurmi 2013, 92). Opetuskokeiluun valittu Blogger blogi on oppimisalustana kevyt ja selkeä käyttää, sekä rakenteeltaan yksinkertainen, minkä ansiosta se sopii erityisesti pieniin opetuskokonaisuuksiin, joissa oppimisalustalta ei edellytetä hyvin monipuolisia toimintoja tai rakennetta. Blogissa otsikkotasot oli selvästi esillä, ja siksi käsiteltäviin asioihin sai hyvän otteen.

Siinä on heti etusivulla sanottu, että miten tämä homma toimii, mikä on niinkun sisältö ja mitä mistäkin löytyy. (Haastateltava D)

Ne oli hyvin niinkun basicpohja tavallaan, hyvin tommonen selkeä ja yksinkertainen, et se oli sillee hyvin helppo käyttää, mut se sitten samalla rajaa sitä, että jos siihen haluaa monitasoisemman, niin kyllähän semmosenkin voi ja löytyy, sitten se menee vaan aina hankalammaksi seurata. (Haastateltava B)

Blogi digitaalisena oppimisalustana ja materiaalina on helposti lähestyttävä, koska eriaiheisia blogeja löytyy verkosta runsaasti, ja monet ihmiset lukevat niitä sekä kirjoittavat kommentteja blogien kommenttipalstoille. Blogien koetaankin olevan tuttuja, epämuodollisia ja lähellä monien ihmisten arkea, mikä helpottaa niiden opetuskäyttöön ottamista. Vapaa sivistystyön koulutus perustuu vapaaehtoisuuteen, ja sen tavoite on edistää muodollisen koulutuksen ulkopuolella tapahtuvaa oppimista, jossa juuri blogi voi olla hyvä apuväline. Blogi oppimisalustana sisältää mielikuvat blogin ulkoasusta, ja siksi blogin visuaalisen ilmeen suunnittelu on tärkeää. Opetusblogin ulkoasun oli tarkoitus olla hillitty, selkeä ja neutraali miellyttääkseen mahdollisimman montaa lukijaa.

Se oli sellanen niinkun rauhallinen, ja vaikka ne oli siinä yhdessä putkessa ne asiat, niin se ei silti tuntunut olevan mitenkään asiaa työlääksi tekevä. Että se toimi kyllä ihan hyvin käytössä. (Haastateltava B)

Blogin ilmeeseen kaivattiin kuitenkin lisää elävyyttä ja visuaalisuutta, jota saadaan esimerkiksi lisäämällä tai vaihtamalla värejä sekä erilaisilla fonteilla. Blogiin oli sijoitettu linkkejä lisätietoa ja teemoihin liittyviä uusia näkökulmia tarjoamaan. Linkit oli sijoitettu tekstien joukkoon, mikä koettiin hyväksi.

Se on mun mielestä hyvä asia, että ne (linkit) on nimenomaa teemoissa, eikä niin, että olisi semmonen hirveä linkkipötkö siellä lopussa, mistä kukaan ei sitten tiedä mihin ne tarkemmin liittyy. Ja juurikin se, että se teksti

pidetään aika lyhyenä ja sitten siitä (linkistä) voi lukea lisää jos aihepiiri kiinnostaa. (Haastateltava E)

7.4.2 Kuvat ja videot osa oppimateriaalia

Ne (kuvat) aina elävöittää ja herättää erilaisia ajatuksia kuin pelkkä teksti. Toki teksti on pääasiassa, mutta kuvat voivat toimia myös inspiraationa. (Haastateltava D)

Itse olisin kaivannut sit sinne tekstiin ehkä enempi sitä semmosta niinkun kuvitusta tai kuvia, minkä kautta sitten ehkä itselle olisi jäänyt joitain asioita mieleen. Tapaa olla vähän sellainen näkömuisti, että sitten muistaa sen jonkun kuvan jostakin ja siinä tulee se asia mieleen, niin se olisi sitten sen oppimisen kannalta ollut itselle tuki. (Haastateltava D)

Kuvat vaikuttavat myös sivujen yleiseen ilmeeseen. *Kyllä ne (kuvat) piristää sivua, mutta ne voi kanssa saada sen levottoman näköiseksi tai sitten se tulee liian täyden näköiseksi jos siinä on hirveästi niitä.* (Haastateltava F) Lisäksi mainittiin, että sivujen pituus venyy runsaiden ja suurien kuvien myötä, mikä ehkä tekisi sisältöön perehtymisen työlääksi ja hitaaksi. Kuviin liittyen opetusblogin ilmettä olisi voinut enemmän terävöittää ja tuoda siihen vaihtelua visuaalisesti esimerkiksi Pinterest kuvataulujen avulla tai korostamalla joitakin kohtia ja nostamalla esiin tekstimassasta. *Olisiko käyttänyt sitten jotain reunuksia tai laatikoita tai muotoja?* (Haastateltava G) Monipuolisuutta blogin visuaaliseen ilmeeseen olisivat tuoneet casekuvaukset, kuten

Miten ihmiset järjestää vaikka yhdessä ystäviensä tai jossakin järjestössä tai muussa jotakin tällaisia illallisia tai näin. Että nekin voisi olla aika mielenkiintoisia. Ja sitten taas tommosista kattauksista saa hirveästi ideoita ja ajatuksia jos on kuvia. Eli siinäkin mielessä vois ehkä just sitä visuaalisuutta vielä hakea sinne. (Haastateltava E)

Kuvien lisäksi videot elävöittävät opetusblogia, ja ovat osa blogin oppimateriaalia. Videoita käyttämällä huomioidaan erityisesti visuaaliset oppijat. Videois-

sa tärkeää on, että ne sisältävät selvän sanoman, tuovat oppimateriaaliin lisäarvoa, sekä ovat taidokkaasti tehtyjä ja kiinnostavia. Videoiden pituudella on myös merkitystä, eikä kovin pitkiä videoita koeta houkuttelevina. *Jotain lyhyempiä videoita tai juttuja voisi olla. Asiantuntijoitten joku lausunto tai näkemys tai haastattelu, tai kertoo jostain asiasta, niin se tuo kanssa siihen sitä elävyyttä.* (Haastateltava G) *Jotkin caset tai muut niin voisi olla videoiden muodossa aika kivoja materiaalin täydentämiseksi.* (Haastateltava E) Esimerkkinä kiinnostavasta videosta mainittiin myös kahden asiantuntijan välinen keskustelu, jossa käsitellään tiettyä teemaa.

Se (video) pitää olla sitten jotenkin semmonen, että se inspiroi sillä tavoin, että se on oikeasti tehokasta. Mut sitten semmonen missä yksittäinen opettaja niinkun jutustelee vaikka hyvinkin asiaa, mutta jutustelee sitä vaan, niin se käy kyl työlääks kattoo. Sit mieluummin menisi livenä luennolle jos vaan pääsee. (Haastateltava B)

Edelliseen sitaattiin liittyen videoista oppimateriaalina puuttuu vuorovaikutus täysin, mikä voidaan kokea oppimista haittaavana tekijänä. Videot voivat olla myös oppimateriaalia kuormittava tekijä, koska kuten yksi haastateltavista seuraavasti totesi:

Tänä päivänä niissä (oppimateriaaleissa) on niin hirveesti kaikkea sitä matskua mihin pitäisi tutustua ja näin poispäin. Että siinä tulee helposti semmonen, että ohhoh, että mihin mä niinkun kerkeen ja jaksan näistä. Että ei liikaa, vaan sopivissa määrin sillee. (Haastateltava G)

7.4.3 Opetusblogin asiasisältö

Haastateltavat antoivat palautetta opetusblogin asiasisällön kehittämiseksi ja lisäämiseksi. Blogiteksteissä olisi esimerkiksi saanut tuoda järjestyksensä vielä enemmän esille, kuten esimerkiksi *kuinka viestit yhdistyksen toiminnasta somessa vrt. oman tilin käyttö.* (Haastateltava D) Blogin alkutekstissä olisi ollut

hyvä mainita, että se on suunnattu nimenomaan järjestötoimijoille, ja tekstiin olisi ollut hyvä sisällyttää järjestötoiminnan arkeen liittyviä käytännön esimerkkejä, kuten *jos otat jonkun kuvan, niin tarkistathan käyttöoikeudet tai jotenkin, ja viittaathan lähteisiin tai jostakin henkilörekistereistä tai tällaisista.* (Haastateltava D) Joissakin kohden blogitekstiä olisi saanut tuoda vielä enemmän tähän päivään ja terminologiaa tarkentaa, kuten Haastateltava E seuraavasti kuvailee: *Vielä niinkun jotenkin tähän ytimeen, mikä monia mietityttää tässä nykyisessä somen maailmassa ja se kieli ja muu, niin sitä mä vielä ehkä kehittäisin vähän edelleen.*

Myös järjestötoimijan arkea vahvistavia asioita opetusblogin asiasisällössä voisi olla. Aihepiireiksi mainittiin huomaavaisuus ja vuorovaikutus järjestötoiminnassa, tyytymättömän jäsenen kohtaaminen, yhteiskunnallisiin haasteisiin vastaaminen, vapaaehtoistoiminnan vastuut ja eettiset kysymykset, tunnetaitojen kehittäminen, kokoustaitojen hallinta sekä kulttuurien välinen kohtaaminen.

Sosiaalisen median käyttö on merkittävää järjestötoiminnassa, ja opetusblogissa olisi saanut olla enemmän sisältöä sosiaalisesta mediasta, jonka ansiosta ihmisissä voi Wuorisalon (2010) mukaan tapahtua virtuaalista voimaantumista, eli ihmisten ja ihmisyhteisöjen kykyjen, mahdollisuuksien ja vaikutusvallan lisääntymistä, mitä voidaan tehokkaasti hyödyttää järjestötoiminnassa. Asiasisältö voisi käsittää esimerkiksi opastusta sosiaalisen median käyttöön, kuten mahdollisten ongelmatilanteiden ratkomiseen ja keskustelutaitojen kehittämiseen.

Kirjoittaa nyt kaikki tekemisensä. Suljettuja keskustelu/viestintäryhmiä ei osata käyttää. Seurauksena voi innostuksen ensihuuman jälkeen olla karvas pettymys ja paha mieli. Käyttökoulutus olisi tärkeää, että osattaisiin hyödyntää sosiaalista mediaa ilman pahaa mieltä. (Haastateltava C)

7.4.4 Tehtävät

Tehtävät koettiin käytännönläheisiksi, mutta laajoiksi, ja niiden tekeminen vie paljon aikaa, sekä vaatii hyvää motivaatiota ja syventymistä, minkä perusteella niitä voidaan ajatella tehtäväprojekteina. Tehtävien on tärkeää olla hyödyllisiä

järjestötoiminnan kannalta ja tuottaa uutta tietoa toiminnan tueksi. *Noi tehtävät oli must sillä tavalla semmosia, mitkä hyöinkin justiin vois peilata siihen oman järjestökentän työhön ja siihen niinkun toiminnan kehittämiseen.* (Haastateltava B) Haastateltavat pohtivat tehtävien sijoittamista blogiin, ja hyvä vaihtoehto olisi sijoittaa ne jokaisen teemaan yhteyteen, eli tehtävät olisivat samalla sivulla tekstin kanssa, eikä erikseen omalla sivullaan. Ainakin osa tehtävistä voisi olla pienempiä ja kevyempiä keskustelutehtäviä, joiden vastaukset kirjoitetaan blogin kommentiosioon, tai flipped learning - oppimisenäkemyksen mukaisesti toteutettavia tehtäviä, jolloin

se edellyttäis melkein sitä, että se tehtäväosio olisi aina sen kunkin aiheosion lopussa tai alussa, silloin jos halutaan, että ihmiset ensin pohtii jotain asiaa ja sit sen jälkeen alkaa opiskella niitä sisältöjä. (Haastateltava B)

Tehtävien tekeminen tukisi autenttista oppimista, joka Herringtonin ym. (2010, 23) mukaan tarkoittaa sellaisten oppimistilanteiden ja prosessien suunnittelua, jossa tehtävien tekijät voivat hyödyntää ammattitaitoaan ja asiantuntijuuttaan koulutus kontekstissa. Samalla kehittyvät yhteisölliset tekstitaidot, joita Salmisen ym. (2013) mukaan tarvitaan digitaalisissa oppimisympäristöissä, joissa korostuu sosiaalisen vuorovaikutuksen merkitys oppimisessa. Yksi haastateltavista ehdotti, että tehtävät olisi tehty ohjaajan määräämissä pareissa. *Olisit määrännyt vaikkapa parit, jotka tekee keskenään. Valitsee jonkun tehtävään ja tekee sen sitten yhdessä.* (Haastateltava F)

Lopuksi. Järjestötoiminnassa halutaan tutustua erilaisiin itseopiskelun ja opettamisen muotoihin, ja pohditaan

miten me voitais tuottaa meidänkin organisaatiossa niinkun erilaisia materiaaleja meidän jäsenjärjestöille. Niin se (opetusblogi) on mun mielestä osoittautunut sille ihan varteenotettavaksi vaihtoehdoksi. (Haastateltava B)

Opetusratkaisujen tulee olla helppokäyttöisiä ja täydentää organisaation omaa digitaalista oppimisympäristöä. Teknologian on tärkeää tukea oppimisprosessia tarkoituksenmukaisella tavalla, ja siksi erilaiset teknologiaa, kuten esimerkiksi blogia hyödyntävät opetuskokeilut ovat tarpeellisia. *Siinä mielessä niinkun mielenkiintoinen kokeilu, että miten tällainen blogialusta sitten toimii ja kyllä sen mun mielestä toimii hyvin ainakin tietynlaisessa aineistossa.* (Haastateltava E) *Kannattaa niinkun miettiä jatkossakin, että mihin meidän nettisivut ei taivu, niin siihen me saattas sieltä blogipuolelta löytää jonkunlaisia ratkasuja.* (Haastateltava B)

8 POHDINTA

8.1 Tulosten tarkastelua ja johtopäätökset

Tutkimuksen tavoite oli selvittää opetusblogin soveltuvuutta vapaan sivistystyön koulutukseen järjestötoiminnan kontekstissa suunnittelemalla ja tekemällä verkkopäiväkirjan tapaan koottu opetusblogi, joka sisälsi kommenttiosion ja teemoihin liittyviä tehtäviä, järjestämällä opetusblogia käyttäen opetuskokeilu ja haastatteleamalla kokeiluun osallistuneita henkilöitä opetusblogiin liittyvistä kokemuksista ja ajatuksista. Haastattelun aluksi pohdittiin opetusblogiin sisältyvän opetusmateriaalin soveltuvuutta itseopiskeluun kiinnostavuuden ja informatiivisuuden näkökulmista, sekä soveltuvuutta järjestötoiminnan kontekstiin. Haastattelun toisen teeman, eli vuorovaikutuksen kohdalla tarkastelussa oli erityisesti opetusblogille asetettujen tavoitteiden merkitys vuorovaikutuksessa, blogin kommenttikentän merkitys vuorovaikutuksessa, vuorovaikutus vertaisoppijoiden välillä, sekä ohjaajan ja oppijoiden välillä. Kolmas teema käsittelee ryhmätyöskentelyn merkitystä kokonaisuudessa ja osana itseopiskelumateriaalia, sekä Google Drivea tehtävätyökaluna. Neljännen teeman osalta haastateltavat antoivat palautetta esimerkiksi blogista oppimisalustana, kuvista ja videoista osana oppimateriaalia, opetusblogin asiasisällöstä sekä tehtävistä.

8.1.1 Blogin sisältämä opetusmateriaali

Opetusblogin kiinnostavuuteen vaikuttaa merkittävästi tapa, jolla blogi on koottu. Suomisen ja Hakanurmen (2013, 61) mukaan blogin sisällöt jaetaan usein pieniin osiin ja niihin yhdistetään mediamateriaalia, kuten myös tässä opetusblogissa tehtiin. Opetusblogi käsitti useita teemoja, ja niiden jäsentäminen selkeäksi kokonaisuudeksi oli tärkeää. Opetusblogin oli tarkoitus toimia jäsentelynsä osalta oppikirjan tapaan, missä haastateltavien palautteen perus-

teella onnistuttiin. Blogissa oli sisäinen linkitys eri teemoihin, mikä sopi hyvin blogin tietopankki -tyyppiselle käytölle.

Merkittäväksi osaksi blogia itseopiskelumateriaalina koettiin tekstien yhteydessä oleva suositeltava, aiheisiin liittyvä lisäluettava, sekä tiedot lähdeteoksista, joista saa tarvittaessa syventävää tietoa eri aiheista. Lähdetietojen merkitystä opetusmateriaalissa voidaan perustella monin tavoin. Esimerkiksi Paavolan ym. (2012) mukaan lähteiden merkitseminen ja tarkat lähdetiedot ilmentävät asiantuntijamaista tietokäsitystä edustavaa oppimateriaalia. Stemwedell (2016) korostaa lähteisiin liittyviä eettisiä näkökulmia, joiden mukaan tekstin tulee pohjautua kokemukselliseen tietoon ja rehellisyyteen asioiden todenperäisyydestä. Lähdeteosten tiedot on oltava lukijan nähtävillä myös tekijänoikeuslakiin (2015/607, 1 §) perustuen.

Opetusblogin asiasisältö koettiin tarpeelliseksi järjestötoiminnassa, koska tapatietouden haasteet ovat aina ajankohtaisia yhteiskunnan kehittyessä ja muuttuessa. Samalla syntyy uudenlaista tapakulttuuria, jonka pohtiminen on tarpeellista erilaisissa yhteisöissä, kuten esimerkiksi järjestöissä. Wolfen (2014, 71) mukaan blogeja voidaan perustaa kokoamaan yhteen samasta asiasta kiinnostuneita henkilöitä, mikä oli johtoajatuksena kyseessä olevassa opetusblogissa. Se sopii paitsi itseopiskelumateriaaliksi, myös lähiopetuksen tueksi järjestötoiminnan eri kohderyhmille, sekä yleisemminkin käytettäväksi yhteiskunnan eri oppijayhteisöissä. Tärkeintä on juuri oppijan kiinnostus ja motivaatio käsiteltävää asiaa kohtaan.

8.1.2 Vuorovaikutuksen merkitys oppimisprosessissa

Vuorovaikutuksen merkitys opetusblogissa määräytyy haastateltavien mukaan tavoitteista, jotka blogin avulla tapahtuvaan opiskeluun on asetettu. Mikäli tavoitteena on perehtyä sisältöön itsenäisesti, omaa aikataulua ja mielenkiinnon kohteita noudattaen, ei vuorovaikutusta pidetä niin tärkeänä, kuin jos esillä olevat asiat koskettavat koko yhteisöä, jolloin niiden pohtiminen on mielekästä

vuorovaikutuksessa toisten yhteisön jäsenten kanssa. Kinnusen ja Tervon (2012) mukaan vapaan sivistystyön pedagogiikassa sosiaalisen median, kuten tässä tapauksessa opetusblogin tärkein merkitys on siinä, että kaikki toimintaan osallistuvat henkilöt voivat tuottaa aineistoa blogiin ja kehittää sitä vuorovaikutuksessa toisten oppijoiden kanssa. Keskustelemalla osallistujat laajentavat ja syventävät aiheiden käsittelyä. Vuorovaikutuksessa yhteisön jäsenten kesken nimenomaan blogi voi olla erittäin hyödyllinen, koska esimerkiksi Larun (2012) mukaan blogit tukevat reflektiivistä työskentelyä, jossa tuotetaan selityksiä, esitetään kysymyksiä ja etsitään tietoa toisten esittämiin kysymyksiin. Leslien ja Murphyn (2008) mukaan vuorovaikutus yhteisön jäsenten välillä toteuttaa yhteisöllisen oppimisen ideaa, joka Dillenbourgin (1999) mukaan tarkoittaa sitä, että kaksi tai useampi henkilö oppii yhdessä jotain. Yhteisö jakaa keskenään tiedon, ideat, mielipiteet, näkemykset ja niiden puolustamisen sekä rakentavat yhdessä uutta tietoa. (Tyrväinen ym. 2015). Sullivanin ja Longneckerin (2014) mukaan osallistujat voivat jopa nauttia keskusteluista blogissa, ja tieto, että heidän tekstejään luetaan motivoi ja kannustaa hyvien tekstien kirjoittamiseen. Sharman ja Xien (2008) mukaan blogiin kirjoittaminen ja kommentointi kehittää oppimiskykyä ja ajattelun taitoa, sekä tarjoaa erilaisia näkökulmia asioihin sekä edesauttavat syvällistä pohdiskelua. Lisäksi blogissa opiskelijat voivat hyvin ilmaista itseään, mikä haastattelussa mainittiin blogin vahvuudeksi, koska ajatusten ilmaiseminen kasvokkain saattaa joskus olla ongelmallista ja kirjoitetut kommentit tavoittavat koko blogiyhteisön, eikä vain yksittäisiä henkilöitä.

Suomisen ja Hakanurmen (2013, 33) mukaan ohjaaja laatii suunnitelman blogissa tapahtuvasta toiminnasta, vuorovaikutuksesta ja yhteistyöstä. Ohjaaja tekee aloitteita vuorovaikutuksen käynnistämiseksi, kyselee, kommentoi, tukee ja antaa palautetta. Hän on myös auttamassa ja ohjaamassa ongelmatilanteissa. Suominen ja Hakanurmi (2013, 33) jatkavat, että ohjaaja sovittaa toimintansa digitaalisen työskentelyn monipuolisiin tilanteisiin ja asettuu oppijoiden asemaan tarkastellessaan toimintaa blogissa. Ohjaajan toimintaan kuuluu myös luoda myönteistä tunnelmaa blogiin, minkä ansiosta opiskelijat tuntevat olevansa tärkeitä opiskelijaryhmän jäseniä, joiden mielipiteet ja tarpeet ovat tärkei-

tä ja ne tunnustetaan ja käsitellään (Churchill 2009). Haastateltavat kokivat ohjaajan läsnäolon opetusblogissa merkittäväksi. Ohjaajan toivotaan vastaavan kysymyksiin, kommentoivan blogikirjoituksia ja muistuttelevan, mutta ei painostavan osallistumisesta blogiaktiviteetteihin. Vuorovaikutusta ohjaajan ja blogiyhteisön kesken voidaan tehostaa reaaliaikaisen keskustelun mahdollistavien palveluiden, kuten chatin tai Skypen avulla. Samalla kuitenkin huomioitiin, että ohjauksen määrä ja laatu on sidottu resursseihin, ja ohjaajan osallistuminen toimintaan on suunniteltava etukäteen tarkasti. Mikäli opetusblogi on tarkoitettu itseopiskelumateriaaliksi ilman tiettyä opiskelijaryhmää, ei ohjausta pidetä tärkeänä, vaan blogin ylläpitäjän tärkein tehtävä on jatkuvasti päivittää blogin sisältämää oppimateriaalia. Kimin (2008) mukaan opiskelijat pitävät opetusteknologiasta, jota on helppoa ja nopeaa käyttää, kuten esimerkiksi blogi. Samoin opettajat pitävät tärkeänä blogin helppokäyttöisyyttä pohtiessaan sen ottamista opetuskäyttöön. Teknisten ongelmien ilmaantuessa ohjaajan tärkeä tehtävä opetusblogissa, joka Lain ja Chenin (2011) mukaan edustaa uudenlaista teknologiaa, on tarjota opastusta ja apua, minkä myös haastateltavat vastauksissaan toivat esille.

8.1.3 Yhteisöllinen tehtävien tekeminen

Blogitekstit oli tarkoitettu alustukseksi eri teemoihin, joiden käsittelyä laajennetaan ja syvennetään kommentoimalla blogin kommenttiosiossa ja tekemällä tehtäviä yhteisöllisesti. Yhteisöllisessä tehtävien tekemisessä korostuu sosiaalinen vuorovaikutus, jonka tuloksena tuotetaan omannäköinen kirjoitelma, jossa on hyödynnetty oppijoiden aikaisempia tietoja ja prosessin aikana käytyjä keskusteluita (Salminen ym. 2013). Tehtävien aiheiden on tärkeää nousta aidosta järjestötoiminnan kontekstista, jolloin kiinnostavia ovat osallistujien omaan järjestötaustaan perustuvat kokemukset ja ajatukset. Hedelmällisen keskustelun aikaansaamiseksi jokaisen yhteisön tai ryhmän jäsenen tulee olla motivoitunut ryhmätyön tekemisestä ja yhteisen tavoitteen saavuttamisesta. Ryhmätyön

määrä ja laajuus on kuitenkin sidottu resursseihin, koska sen katsottiin vaativan ohjaajalta suunnittelua ja työtä, eli ryhmätyön ohjausta ja kommentointia. Google Drive tehtävätyökaluna koettiin hyväksi, koska kaikki ryhmän jäsenet voivat osallistua tehtävän tekemiseen samalla alustalla, eivätkä vastaukset muodosta ketjua. Useimmille haastateltaville Google Drive oli ennestään tuttu ja aiemmat kokemukset palvelusta olivat hyviä. Ryhmätyön tekemistä olisi edistänyt näköyhteys ryhmän kesken, ja Skype palveluna olisi tuonut lisäarvoa opetuskokeiluun blogin lisänä. Google Driven ja mahdollisesti Skypen valitsemista tehtävätyökaluiksi opetusblogin avulla tapahtuvaan opiskeluun puoltaa Kinnusen ja Tervon (2012) näkemys, jonka mukaan useiden eri sosiaalisen median palveluiden käyttäminen samanaikaisesti tuo avoimuutta vapaan sivistystyön koulutukseen ja tukee yhteisöllistä työskentelyä.

8.1.4 Ryhmätehtävät oppimisteorioiden valossa

Opetusblogin ryhmätehtävien oppimisteoreettinen perusta on eheyttävän oppimisen käsitteessä, jossa oppimisen ajatellaan tapahtuvan mielekkään tekemisen kautta (Learning by doing), ja oppimisprosessi toteuttaa konstruktivistista oppimiskäsitystä (Kujamäki 2014, 23). Sen mukaan oppiminen on prosessi, jonka perusta on yksilön odotuksissa ja aikaisemmissa tiedoissa. Tämän perustan pohjalta hän valikoi, tulkitsee ja käsittelee uutta tietoa. (Järvinen 2011, 60.) Opetusblogin tehtävät olivat laajoja ja sopivat hyvin projektiluonteiseen opiskeluun, jossa oppijat ovat itseohjautuvia ja tarkoituksenhakuisia tiedonetsijöitä (Vestriinen 2001, 22). Projektioppimisessa käsitellään mahdollisimman todellista ongelmaa, joka tässä kyseessä olevassa opetuskokeilussa oli uusien järjestötoimijoiden perehdyttäminen. Projektioppimisessa digitaalinen oppimisympäristö on tärkeä tiedonhaussa, sekä dokumentoinnissa ja vuorovaikutuksessa. (Mustonen & Tervonen 200, 3.) Tehtäviä voidaan tarkastella myös ongelmalähtöisen oppimisen näkökulmasta, jossa ongelmat ovat todellisia sovellusalan ongelmia ja

kysymyksiä. Ongelmat voidaan rinnastaa ”tapauksiin” (engl. cases) tapausperusteisessa oppimisessa (engl. case-based learning). (Ilomäki 2012.)

8.1.5 Näkökulmia opetusblogin vahvuuksiin ja edelleen kehittämiseen

Häkkisen ym. (2013) mukaan uuden teknologian tarjoamia mahdollisuuksia tulee hyödyntää oppimista ja opetusta kehittävänä vaihtoehtona nopeasti muuttuvassa yhteiskunnassa, jossa yksilöiltä edellytetään jatkuvaa oppimista ja osaamisen kehittämistä. Kinnusen ja Tervon (2012) mukaan vapaan sivistystyön koulutuksessa uuteen teknologiaan kuuluva sosiaalinen media tarjoaa mahdollisuuksia uusien oppimisympäristöjen kokeiluun ja käyttöönottoon, kuten tähän tutkimukseen liittyvässä opetuskokeilussa tehtiin. Oppimiselle asetetut tavoitteet ohjaavat digitaalisten palveluiden, sekä viestintä- ja työskentelymuotojen valintaa, ja tärkeää on, että valinnat tukevat oppimisprosessia tarkoituksemukaisella tavalla (Pönkä ym. 2012).

Purchasen ja Letchin (2011) mukaan juuri blogeja voidaan tehokkaasti hyödyntää vapaaehtoisissa yhteisöissä, joissa yhteisesti jaettua tietoa on mahdollista hyödyntää kaikessa toiminnassa ja samalla kartuttaa yhteisön sosiaalista pääomaa, kuten henkilöiden välistä luottamusta, henkilökohtaista tunnettuutta ja mielihyvää toisten auttamisesta. Blogi oppimisalustana toteuttaa avointa ja verkottunutta oppimisympäristöä, jossa yhteisöllinen tekeminen on tärkeää, ja jossa jokainen prosessiin osallistuva henkilö vaikuttaa lopputulokseen (Saloniemi 2011, 11). Hintikan (2014, 15) mukaan vapaan sivistystyön koulutuksessa avoimuus sosiaalisen median palveluiden, kuten esimerkiksi blogin käytössä tarkoittaa myös toiminnan läpinäkyvyyttä, mutta toiminta voidaan kuitenkin muuttaa osittain tai kokonaan salaiseksi läpinäkyvyyden rajoittamiseksi. Läpinäkyvyyttä rajoitettiin kyseessä olevassa opetuskokeilussa siten, että päästäkseen osallistumaan toimintaan osallistujille lähetettiin kutsu ja blogiin pääsy edellytti kirjautumista. Opetuskokeiluun sisältyviin kolmeen palveluun pääsi kuitenkin kirjautumaan samoilla tunnuksilla, mikä oli käytännöllistä.

Kuvien käytöstä opetusblogissa haastateltavat henkilöt jakavat Kallialan ja Toikkasen (2009, 61) näkemyksen, jonka mukaan kuvat elävöittävät dokumentteja ja lisäävät blogin mielenkiintoa sekä luettavuutta. Keräsen ja Penttisen (2007, 174) mukaan kuvat täydentävät tekstin sisältöä, välittävät tunnelmia ja havainnollistavat asioita, koska samaa asiaa voidaan mahdollisesti tarkastella eri kulmista tekstinä ja kuvan avulla. Osa haastateltavista koki oppivansa asiat parhaiten juuri kuvien avulla, koska ne jäävät oppimateriaalista parhaiten mieleen. Toikkasen ja Kanasen (2014, 26) mukaan blogin sisältö voi koostua pääasiassa kuvista, joiden lisänä on vain vähän tekstiä. Haastattelussa kuitenkin todettiin, että liian runsas kuvien käyttö opetusblogissa ei ole hyvä, koska blogisivuista voi tulla liian täyden näköisiä, sekavia, tai sivujen pituudet voivat venyä kuvien ansiosta liian pitkiksi. Blogin visuaaliseen ilmeeseen kaivattiin kuitenkin piristystä, jota saadaan väreillä ja fonteilla, sekä korostamalla ja nostamalla tekstimassasta esiin kuvia tai tekstikappaleita käyttämällä esimerkiksi reunuksia, laatikoita, muotoja, Pinterest kuvatauluja tai casekuvauksia.

Kallialan ja Toikkasen (2009, 63) mukaan kuvien lisäksi blogiin sopivaa multimediaa ovat videot. Videoiden on tärkeää sopia teemaan, jonka yhteyteen ne on sijoitettu, sekä olla laadukkaasti ja kiinnostavasti tehtyjä. Videon kestolla on suuri merkitys, ja tehokkaimpia ovat lyhyet ja informatiiviset videot. Videon kestoa pohdittaessa on huomattava, että video lisää blogin sisältämän oppimateriaalin määrää, mikä voidaan kokea kuormittavana tekijänä, kuten myös vuorovaikutuksen puuttuminen, koska oppimista edistävä keskustelu ei aina ole osa videon katselua.

Opetusblogin teemoja olisi ollut hyvä käsitellä vielä enemmän järjestötoiminnan näkökulmasta, ja nostaa esille arjen ajankohtaiseen toimintaan liittyviä aiheita mukaan lukien terminologian päivittäminen joissakin kohden. Tärkeä ja ajankohtainen teema on sosiaalinen media järjestötoiminnassa. Sosiaalisen median käytössä on useita huomioitavia seikkoja, kuten esimerkiksi verkkoidentiteetin hallinta ja omien henkilötietojen suojaus, jotka ovat Wuorisalon (2010) mukaan keskeisiä taitoja sosiaalisen median yhteisöissä, ja niihin liittyviä ongelmia olisi varmasti hyödyllistä blogitekstissä käsitellä ja yhteisesti pohtia, ku-

ten myös nettikiusaamisen ongelmaa, joka on Hintikan (2014, 21) mukaan suurimpia sosiaalisen median ongelmista. Sosiaalisen median verkostot luovat avoimuuden kulttuuria, mutta Saloniemi (2011, 12) muistuttaa, että avoimuus ei ole rajaton käsite, vaan henkilön on harkittava mitä tietoa voi ja saa julkaista verkossa. Avoimuus henkilöä itseään koskevissa asioissa vaatii myös harkintaa, ja keskustelutaitojen kehittäminen sosiaalisen median yhteisöissä olisi ajankohtainen teema opetusblogissa.

Tutkimukseen sisältynyt opetusblogi oli oppimateriaali, joka tarjosi uusia oppimiskäsitteitä järjestöjen toimintaa palvelemaan. Opetusblogi täydentää ja tarjoaa vaihtoehdon oppimiskäsitteiksi digitaalisessa oppimisympäristössä, jonka halutaan elävän ajassa. Laissa vapaasta sivistystyöstä (2009/1765, 1 §) todetaan, että omaehtoinen oppiminen, yhteisöllisyys ja osallisuus korostuvat vapaan sivistystyön toiminnassa, ja sosiaalisen median välineet, kuten tässä tapauksessa blogi soveltuu tukemaan tätä toimintaa, koska se mahdollistaa yhteisöllisen tiedon tuottamisen ja osallistavan toimintakulttuurin kehittymisen (Kiviniemi ym. 2013).

8.2 Pohdintaa tutkimusmetodin valinnasta ja tutkimuksen toteutuksesta

Tutkimuksen perustan muodostavat tutkimuskysymykset, jotka ohjaavat metodien valintaa (Hirsjärvi ym. 2013, 132). Tässä tutkimuksessa se tarkoitti esimerkiksi sitä, että valitulla aineiston keruumenetelmällä saadaan riittävästi tutkimusaineistoa, ja että tutkimuskysymykset eivät ole liian laajoja suhteessa tutkittavien määrään. Tiedonkeruumenetelmänä tutkimuksessa käytettiin teema-haastattelua, jonka teemat oli muotoiltu tutkimuskysymysten pohjalta. Perusteluna valitulle menetelmälle oli, että tutkimuksessa tärkeitä ovat merkitysrakenteet, eli se miten ihmiset hahmottavat ja jäsentävät käsiteltäviä asioita, ja siksi aineistona tuli olla tekstiä, jossa tutkittavat puhuvat asioista omin sanoin (Alasuutari 2011, 83). Tutkimusaineisto koostuu pienestä määrästä yksilöhaas-

tatteluja ja blogikommentteja, joten jos tutkittavien määrä olisi ollut suurempi, olisi aineistoa kertynyt enemmän, ja tuloksena olisi varmasti ollut vielä monipuolisemmin näkemyksiä ja ajatuksia käsiteltävistä aiheista. Hakala (2010) tosin toteaa, että laadullisen tutkimuksen kelvollisuuden kriteeri ei ole koskaan koottu datan määrä, vaan ennemminkin analyysin kelvollisuus. Tärkeintä on aineistosta saatava tieto ja millaisiin johtopäätöksiin tulkinta yltää. Aineiston hankinnan peruskriteeri on luotettavuus, jota voidaan arvioida kahdella tavalla. Ensinnäkin koottujen tietojen tulee kuvata juuri niitä asioita ja ilmiötä, joihin tutkimuksessa halutaan perehtyä. Toiseksi tutkijan pitää jo ennalta pohtia, voidaanko koottujen tietojen pohjalta tehdä yleisiä päätelmiä. (Hakala 2010.) Tässä tutkimuksessa aineistosta saatiin vastauksia alunperin asetettuihin kysymyksiin, ja tuloksista voidaan tehdä yleisiä päätelmiä perusteluna Hirsjärven ja Hurmeen (2015, 59) näkemys, jonka mukaan merkittävä määrä tietoa voidaan kerätä muutamaakin henkilöä haastatteleamalla, ja esimerkiksi tapaustutkimuksessa jokaisen yksittäisen henkilön haastatteluvastaus voi tuottaa suuren määrän havaintoja.

Tutkimustehtävänä oli selvittää opetusblogin soveltuvuutta koulutukseen, ja tarkastelussa oli yksi blogi, joten tutkimustuloksissa oleva tieto on vain yksi näkökulma laajaan aiheeseen. Mikäli tutkimuksessa olisi vertailtu useita ja eri tavalla opetuksen välineenä käytettäviä blogeja, olisi tuloksista saatu vielä laajemmin tietoa aiheesta. Tutkimuksessa on kuitenkin esitelty artikkeleita, jotka käsittelevät aiheesta aikaisemmin tehtyjä tutkimuksia, ja siten lukijalle toivottavasti muodostuu laajempi käsitys blogista opetuksen välineenä. Myös käytetyt aineistonkeruumenetelmät olivat suppeat, ja käyttämällä lisäksi vielä jotain muuta aineistonkeruumenetelmää, kuten esimerkiksi dokumentteja, jotka tässä tapauksessa voisivat olla opetuksessa käytettäviä blogeja, olisi tutkimusaineistoon saatu lisää vaikuttavuutta.

Tässä tutkimuksessa aineiston analyysimenetelmänä käytettiin sisällönanalyysia. Tuomen ja Sarajärven (2018, 117) mukaan sisällönanalyysin menetelmällä pyritään saamaan tutkittavasta ilmiöstä käsitys tiivistetyssä ja yleisessä muodossa. Aineiston käsittelyyn ja analyysiin on ryhdyttävä mahdollisimman

pian aineistonkeruun jälkeen, koska aineisto on silloin vielä tuore ja inspiroi tutkijaa. Aineisto tulee lukea kokonaisuutena useaan kertaan, koska silloin aineistosta alkaa syntyä ajatuksia tai mielenkiintoisia kysymyksiä. (Hirsjärvi & Hurme 2015, 135, 143.) Tässä tutkimuksessa aineistoon perehtyminen ja analyysi oli yhtenäinen prosessi haastatteluiden alusta lukien, ja haastatteluiden jälkeen aineiston käsittely jatkui kuuntelemalla haastatteluista tehdyt nauhoitukset ja lukemalla litteroidut tekstit useaan kertaan. Siten aineistosta saatiin muodostettua kokonaiskuva, mikä helpotti sen jatkokäsittelyä.

8.3 Tutkimuksen luotettavuus

Hirsjärven ym. (2013, 231) mukaan tutkimuksen luotettavuutta voidaan arvioida reliaabeliuden ja validiuden käsitteillä, joista reliaabelius tarkoittaa mittaus tulosten toistettavuutta, eli tutkimuksen kykyä antaa ei-sattumanvaraisia tuloksia, ja validius tutkimusmenetelmän kykyä mitata juuri sitä, mitä on tarkoituskin mitata. Tärkeää on, että valitun tutkimusmenetelmän avulla saadaan selville se tutkittavan ilmiön ominaisuus tai ominaisuudet, joista ollaan kiinnostuneita.

Tutkimuksessa käytettiin tapaustutkimuksen tutkimusstrategiaa, jossa tapauksen määrittely, analysointi ja ratkaisu olivat tutkimuksen keskeinen tavoite (Eriksson & Koistinen 2014, 4). Tärkeitä olivat tutkimukseen osallistuneiden henkilöiden ajatukset ja kokemukset asioista, joita tutkittiin niiden todellisessa ja luonnollisessa järjestötoiminnan kontekstissa, ja jossa tavoitteena on ymmärtää tai tulkita ihmisten asioille antamia todellisia merkityksiä (Davies 2007, 10). Tutkimustulosten selventämiseksi ja uskottavuuden vahvistamiseksi luvussa seitsemän on tutkimukseen sisältyneiden haastatteluiden vastauksista useita sitaatteja, joiden tarkoitus on lisäksi laajentaa aineiston kuvausta ja osoittaa, etteivät tulokset perustu ainoastaan tutkijan henkilökohtaiseen intuitioon. Raportissa aiemmin esitetystä teoriasta ja aikaisempien tutkimusten tuloksista saadaan tukea tutkimustuloksiin ja tulkintojen oikeellisuuteen. Tutkimuksen

toteuttaminen eri vaiheineen on kuvattu tutkimusraportissa, mikä lisää tutkimuksen luotettavuutta. (Hirsjärvi ym. 2013, 232.)

Osallistujiksi tutkimukseen kutsuttiin henkilöitä, joilla on monipuolinen ja pitkä kokemus järjestötoiminnasta. Lisäksi he edustavat eri järjestöjä, asuvat eri puolilla Suomea, ja heidän toimenkuvansa järjestöissä on keskenään erilaiset. Kutsuttavien henkilöiden valinnasta neuvoteltiin ja päätettiin yhteistyöjärjestössä koulutussuunnittelijana työskentelevän henkilön kanssa, joka tuntee hyvin järjestökontekstin, mikä lisää tutkimuksen luotettavuutta. Tutkimukseen osallistuneiden henkilöiden haastattelut aloitettiin pian opetuskokeilun päätyttyä siksi, että henkilöillä olisi opetusblogi ja opetuskokeilu vielä hyvin muistissa. Haastattelussa ennalta suunniteltujen teemojen lisäksi käytettiin haastattelua edistäviä apukysymyksiä oikeiden tutkimustulosten saavuttamiseksi. Keskustelun lomassa olevat apukysymykset syvensivät teemojen käsittelyä, ja samalla varmistuttiin, että keskustelu noudattaa haluttua teemaa, eikä aiheesta harhaututa. Kaikki haastattelun kysymykset olivat yksiselitteisiä ja ymmärrettäviä. Haastattelua täydensivät haastateltavien blogiin kirjoittamat kommentit niiltä osin, kuin ne vastasivat tutkimuskysymyksiin. Haastattelun teemat oli lähetetty haastateltaville etukäteen, ja siksi heillä oli mahdollisuus pohtia vastauksia ennen varsinaista haastattelutilannetta. Viitaten edelliseen, jos henkilöille esitettäisiin samat kysymykset uudelleen, he todennäköisesti vastaisivat samalla tavalla, mikä vahvistaa tutkimuksen reliabiliteettia.

8.4 Tutkimuksen eettistä pohdintaa

Varantolan (2013, 6) mukaan Tutkimuseettisen neuvottelukunnan näkemys on, että eettisesti hyvä tutkimus noudattaa hyvää tieteellistä käytäntöä, jota tätä tutkimusta koskien seuraavassa pohditaan. Lähtökohta tutkimuksen teossa on ihmisarvon kunnioittaminen, mikä tarkoittaa esimerkiksi sitä, että henkilöt voivat itse päättää haluavatko he osallistua tutkimukseen (Hirsjärvi ym. 2013, 25). Tähän tutkimukseen osallistuneet henkilöt olivat kaikki aikuisia ja he osallistui-

vat tutkimukseen vapaaehtoisesti. Hirsjärven ym. (2013, 186) mukaan tutkimustieto tulee kerätä sellaisia menettelyjä käyttäen, jotka kunnioittavat tutkittavien yksityisyyttä ja identiteettiä, ja siksi tässä tutkimusraportissa ei kerrota tutkittavien, eikä heidän edustamiensa järjestöjen nimiä. Ennen tutkimuksen aloitusta kartoitettiin tutkimukseen liittyvästä opetuskokeilusta kiinnostuneita järjestötoimijoita, ja samassa yhteydessä kerrottiin opetusblogin ja opetuskokeilun liittyvän tutkimuksen tekijän pro gradu -tutkielmaan, sekä tulevista haastatteluisista koskien opetuskokeilusta saatuja kokemuksia. Ennen haastatteluja henkilöille kerrottiin miksi haastattelut tehdään, aineiston käsittelystä anonyymisti, miten tuloksia käytetään ja miten tallenteiden kanssa toimitaan.

Tutkimustyössä tulee välttää epärehellisyyttä, mikä tarkoittaa esimerkiksi toisten tai omien tekstien plagiointia, tuloksien vääristelyä, sekä puutteellista tai harhaanjohtavaa raportointia (Hirsjärvi ym. 2013, 25–26). Plagioinnin välttämiseksi tässä tutkimuksessa on lähdeviitteet ja lähdeostosten tiedot kirjoitettu raporttiin heti lainausten yhteydessä. Suorat tekstien lainaukset ovat tekstissä siten, että lukija erottaa ne selvästi muusta tekstistä. Lisäksi tutkimuksen tekijä on pyrkinyt käyttämään tutkimuksen kannalta merkityksellistä lähdemateriaalia monipuolisesti ja lyhyin lainauksin. Tutkimustulosten oikeellisuutta tukemaan on otettu runsaasti sitaatteja aineistosta, jota on pyritty tulkitsemaan vilpittömästi. Raportissa on pyritty kuvaamaan tutkimuksen eri vaiheet selkeästi ja johdonmukaisesti, että lukija saisi riittävän ja oikean käsityksen tutkimuksesta ja sen kulusta. Myös tutkimusolosuhteiden järjestämiseen liittyy eettisiä kysymyksiä. Olosuhteiden, jotka tässä tapauksessa tarkoittavat tutkimukseen sisältyneen haastattelun olosuhteita, tulee olla rauhalliset ja tutkimuksen tekoon tarkoituksenmukaiset. Tässä tutkimuksessa kaikki haastateltavat olivat varanneet riittävästi aikaa haastatteluun, ne tehtiin huolellisesti ja rauhallisessa paikassa, joten ulkopuolisia häiriötekijöitä ei haastatteluhetkellä ollut.

8.5 Jatkotutkimushaasteet

Opetusblogin avulla tapahtuvan opettamisen ja oppimisen tutkimus on tarpeellista, koska digitaaliseen oppimisympäristöön liittyvät ratkaisut, kuten esimerkiksi opetusblogi sopii käytettäväksi opetuksessa monella tavalla, ja joista tässä tutkimuksessa on esitelty vain yksi esimerkki. Jimoyiannis ja Angelaina (2012) totesivat omassa tutkimuksessaan, että lisätutkimusta tarvitaan esimerkiksi opetuksen merkityksestä blogipohjaisissa oppimisympäristöissä, ja vuoropuheluiden rakentumisesta opetusblogissa. Opetuksen merkitystä pohdittaessa keskiössä on opettajan rooli oppimisprosessin eri vaiheissa, sekä yhteisöllisyyden merkitys oppimisessa. Vuoropuheluita tutkimalla saadaan tietoa esimerkiksi osallistujien erilaisista rooleista ja vaikutuksesta kokonaisuuteen, tiedonvirrasta ja ideoiden esittämisestä blogissa.

Jimoyiannis ja Angelaina (2012) toteuttivat projektipohjaisen opetuskokeilun käyttäen ICT -aiheista opetusblogia, jossa oli integroitu sisältötietoa eri oppiaineista. Tähän tutkimukseen liittyvän opetusblogin asiasisältö rakentui tapatietouden valikoiduista teemoista, joita tutkimustulosten perusteella voidaan edelleen lisätä opetusblogin sisältöä laajentamaan. Tapatietous on kulttuuriin sidottu ja ajassa elävä ilmiö, jonka integroiminen vapaan sivistystyön, esimerkiksi järjestötoiminnan koulutuksissa joihinkin muihin opiskeltaviin aiheisiin voisi muodostaa monipuolisen ja toisiaan täydentävän kokonaisuuden, ja minä tutkiminen on aiheellista. Esimerkiksi kulttuuriopinnot, aktiiviseen kansalaisuuteen ja viestintään liittyvät opinnot, sekä hyvinvointiin liittyvät opinnot ovat aihealueita, joihin tapatietous avaisi mahdollisesti uusia näkökulmia ja lisääisi aiheiden kiinnostavuutta.

LÄHTEET

- Alasuutari, P. 2011. Laadullinen tutkimus 2.0. 4. uud. painos. Tampere: Vastapaino.
- Bereiter, C. & Scardamalia, M. 1987. Knowledge telling and knowledge transforming in written composition. Teoksessa S. Rosenberg (toim.) *Advances in applied psycholinguistics*, Vol. 2. Reading, writing, and language learning. Cambridge : University Press, 142-148.
- Blogger. https://www.blogger.com/about/?r=1-null_user. Luettu 29.5.2017 ja 16.1.2018.
- Churchill, D. 2009. Educational applications of Web 2.0: Using blogs to support teaching and learning. *British Journal of Educational Technology* 40 (1), 179-183.
- Davies, M. 2007. *Doing a successful research project. Using qualitative or quantitative methods*. Hampshire: Palgrave Macmillan.
- Dillenbourg, P. 1999. What do you mean by collaborative learning? Teoksessa P. Dillenbourg (toim.) *Collaborative-learning: Cognitive and Computational Approaches*. Oxford: Elsevier, 1-19.
- Edublogs. <https://edublogs.org/features/>. Luettu 28.5.2017.
- Eriksson, P. & Koistinen, K. 2014. *Monenlainen tapaustutkimus. Kuluttajatutkimuskeskuksen tutkimuksia ja selvityksiä 11*. Helsinki.
- Eskola, J. 2010. Laadullisen tutkimuksen juhannustaiat. Laadullisen aineiston analyysi vaihe vaiheelta. Teoksessa J. Aaltola & R. Valli (toim.) *Ikkunoita tutkimusmetodeihin II. Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin*. Jyväskylä: PS-kustannus, 160-178.
- Eskola, J. & Vastamäki, J. 2010. Teemahaastattelu: opit ja opetukset. Teoksessa J. Aaltola & R. Valli (toim.) *Ikkunoita tutkimusmetodeihin I. Metodien valinta ja aineiston keruu: virikkeitä aloittelevalle tutkijalle*. Jyväskylä: PS-kustannus, 26-44.

- Fessakis, G., Tatsis, K. & Dimitracopoulou, A. 2008. Supporting "Learning by Design" activities using group blogs. *Journal of Educational Technology & Society* 11 (4), 199-212.
- Flick, U. 2011. *Designing Qualitative Research*. London: Sage.
- Google 2018a.
https://support.google.com/blogger/answer/1623800?hl=fi&ref_topic=339243. Luettu 16.1.2018.
- Google 2018b.
https://support.google.com/blogger/answer/165955?hl=fi&ref_topic=339243. Luettu 16.1.2018.
- Haasio, A. & Haasio, M. 2008. *Pulpetit virtuaalivirrassa*. Helsinki: BTJ.
- Hakala, J.T. 2010. Tutkimusmenetelmän valinnasta. Teoksessa J. Aaltola & R. Valli (toim.) *Ikkunoita tutkimusmetodeihin I. Metodien valinta ja aineiston keruu: virikkeitä aloittelevalle tutkijalle*. Jyväskylä: PS-kustannus, 12-25.
- Hakkarainen, K., Lonka, K. & Lipponen, L. 2005. *Tutkiva oppiminen: järki, tunteet ja kulttuuri oppimisen sytyttäjinä*. Helsinki: WSOY.
- Hakkarainen, K. & Paavola, S. 2008. Asiantuntijuuden kehittyminen, hiljainen tieto ja uutta luovat tietokäytännöt. Teoksessa A. Toom, J. Onnismaa & A. Kajanto (toim.) *Hiljainen tieto: tietämistä, toimimista, taitavuutta*. Helsinki: Kansanvalistusseura. *Aikuiskasvatuksen Tutkimusseura*, 59-82.
- Halic, O., Lee, D., Paulus, T. & Spence, M. 2010. To blog or not to blog: Student perceptions of blog effectiveness for learning in a college-level course. *Internet and Higher Education* 13 (4), 206-213.
- Harju, A. 2017. *Kansalaisyhteiskunnan keskeiset ominaispiirteet*.
https://www.kansalaisyhteiskunta.fi/kansalaisyhteiskunnan_keskeiset_ominaispiirteet. Luettu 30.11.2017.
- Heikkala, J. 2015. Järjestötoiminnan paradigman muutos. Teoksessa S. Riikonen & T. Nyman (toim.) *Moninainen ja kehittyvä järjestötoiminta. Elinvoimaisuutta ja uudistavaa ajattelua toimintaympäristön muutoksessa*. *Humanistisen ammattikorkeakoulun julkaisuja* 10. Helsinki, 22-30.

- Herrington, J., Reeves, T.C. & Oliver, R. 2010. A guide to Authentic e-learnig. New York: Routledge.
- Hintikka, K.A. 2014. Pedagogiset toimintakulttuurit muutoksessa – sosiaalinen media ja yleissivistävä opetus Suomessa vuonna 2023. Otavan Opisto. Opetushallitus. Helsinki: Otava.
- Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2015. Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. E-kirja. Helsinki: Gaudeamus.
- Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2013. Tutki ja kirjoita. 18. painos. Helsinki: Tammi.
- Häkkinen, P., Juntunen, M. & Laakkonen, I. 2013. Verkko-oppiminen murroksessa – yhteisölliset ja henkilökohtaiset oppimisympäristöt oppimiskäsityksen haastajina. Teoksessa J. T. Hakala & K. Kiviniemi (toim.) Vuorovaihtuuden jännitteitä ja oppimisen säröjä: aikuispedagogiikan äärellä. Jyväskylän yliopisto: Kokkolan yliopistokeskus Chydenius, 87–98.
- Hänninen, V. 2010. Narratiivisen tutkimuksen käytäntöjä. Teoksessa J. Aaltola & R. Valli (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin II. Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin. Jyväskylä: PS-kustannus, 160–178.
- Ilomäki, L. Ongelmakeskeinen oppiminen. Teoksessa L. Ilomäki (toim.) Laatu e-oppimateriaaleihin. E-oppimateriaalit opetuksessa ja oppimisessa. Opetushallitus. Oppaat ja käsikirjat 2012:5, 106–110.
- Jimoyiannis, A. & Angelaina, S. 2012. Towards an analysis framework for investigating students' engagement and learning in educational blogs. *Journal of Computer Assisted Learning* 28 (3), 222–234.
- Järvinen, M.-L. 2011. Konstruktivistinen oppimiskäsitys opettajan pedagogisena työvälineenä alkuopetuksessa. Näkökulmia muutokseen. Tampereen yliopisto. Kasvatustieteiden yksikkö. Väitöskirja.
- Kalliala, E. & Toikkanen, T. 2009. Sosiaalinen media opetuksessa. Helsinki: Finn Lectura.
- Kallionpää, O. 2014. Mitä on uusi kirjoittaminen? Uusien mediakirjoitustaitojen merkitys. *Media & viestintä* 37 (4), 60–78.

- Keränen, V. & Penttinen, J. 2007. Verkko-oppimateriaalin tuottajan opas. Jyväskylä: WSOYpro.
- Kilpailu- ja kuluttajavirasto 2018. Blogit markkinointikanavana.
<https://www.kkv.fi/ratkaisut-ja-julkaisut/julkaisut/kuluttaja-asiamiehen-linjaukset/aihekohtaiset/mainonnan-tunnistettavuus-blogeissa/#1>. Luettu 16.1.2018.
- Kilpi, T. 2006. Blogit ja bloggaaminen. Helsinki: Readme.fi.
- Kim, H. N. 2008. The phenomenon of blogs and theoretical model of blog use in educational contexts. *Computers & Education* 51 (3), 1342-1352.
- Kinnunen, P. & Tervo, T. 2012. Sosiaalinen media järjestöllisenä oppimisympäristönä. Teoksessa S. Keskinen, P. Salo & L. Saloheimo (toim.) *Vapaus ja vastuu. Vapaan sivistystyön kehittämisen edellytykset*. Helsinki: Kansanvalistusseura, 293-317.
- Kiviniemi, K. & Kurkela, L. 2011. Sosiaalinen media informaalissa ja formaalissa oppimisessa. Teoksessa P. Ihanainen, P. Kalli & K. Kiviniemi (toim.) *Sosiaalinen media ja verkostoituminen*. Helsinki: Okka, 128-143.
- Kiviniemi, K., Leppisaari, I. & Teräs, H. 2013. Autenttiset verkko-oppimisratkaisut asiantuntijuuden kehittäjänä. Teoksessa J. T. Hakala & K. Kiviniemi (toim.) *Vuorovaikutuksen jännitteitä ja oppimisen säröjä: aikuispedagogiikan äärellä*. Jyväskylän yliopisto: Kokkolan yliopistokeskus Chydenius, 99-114.
- Kujamäki, P. 2014. Yhteisenä tavoitteena opetuksen eheyttäminen. Osallistava toimintatutkimus luokanopettajille. Itä-Suomen yliopisto. Filosofinen tiedekunta. Soveltavan kasvatustieteen ja opettajankoulutuksen osasto. Väitöskirja.
- Kähäri, K., Väisänen, A.-M., Laurinen, L. & Marttunen, M. 2011. Opiskelijoiden vuorovaikutuksen tukeminen verkko-oppimisympäristössä. *Kasvatus* 42 (4), 337-350.
- Lai, H.-M. & Chen, C.-P. 2011. Factors influencing secondary school teachers' adoption of teaching blogs. *Computers & Education* 56 (4), 948-960.
- Laki vapaasta sivistystyöstä 29.12.2009/1765, 1 §.

- Lambe, J. 2007. Student teachers, special educational needs and inclusion education: reviewing the potential for problem-based, e-learning pedagogy to support practice. *Journal of Education for Teaching. International Research and Pedagogy* 33 (3), 359-377.
- Lankshear, C. & Knobel, M. 2011. *New Literacies. Everyday practices and Social Learning*. Berkshire: Open University press.
- Laru, J. 2012. Pienryhmätyöskentelyn tukeminen sosiaalisen median sovelluksilla: tapaustutkimus korkeakoulukontekstissa. Teoksessa H. Pönkä, N. Impiö & V. Vallivaara (toim.) *Sosiaalisen median opetuskäyttö. Oppimisen teoriaa ja kokemuksia DevelOPE -hankkeesta*. Oulun yliopisto: Kasvatustieteiden tiedekunta, 98-107.
- Leiniö, T. 2013. Miten WordPress.org ja WordPress.com eroavat toisistaan? <https://wpopas.fi/wordpress-org-ja-wordpress-com-erot/>. Luettu 28.5.2017.
- Leino, J. 2016. Sosiaalisen median välineet opettamisessa. Ajatuksia opettajan toiminnasta, suunnittelusta ja välineistä. Teoksessa S. Sintonen (toim.) @Floworks. Näkökulmia verkko-opetuksen laatuun ja kehittämiseen. Tampereen ammattikorkeakoulun julkaisuja. Sarja B. Raportteja 88, 36-55.
- Leslie, P. & Murphy, E. 2008. Post-Secondary students' purposes for blogging. *International Review of Research in Open and Distance Learning* 9 (3), 1-17.
- Malmsten, A. 2007. Rajaaminen. Teoksessa M. Laine, J. Bamberg & P. Jokinen (toim.) *Tapaustutkimuksen taito*. Helsinki: Gaudeamus, 57-73.
- Manninen, J. & Luukannel, S. 2008. Omaehtoisen aikuisopiskelun vaikutukset. Vapaan sivistystyön opintojen merkitys ja vaikutukset aikuisten elämässä. Helsinki: Vapaan sivistystyön yhteisjärjestö.
- Matikainen, J. 2009. Sosiaalisen ja perinteisen median rajalla. Helsingin yliopisto: Viestinnän tutkimuskeskus CRC. Viestinnän laitoksen tutkimusraportteja 3/2009.
- Merilampi, R.-S. 2014. *Mediakasvatuksen perusteet*. Helsinki: BTJ Finland.

- Meriläinen, M. & Piispanen, M. 2016. Jokamiehen oikeudesta jokamiehen mahdollisuudeksi. Teoksessa T. Joutsenvirta & L. Myyry (toim.) Sulautuvaa opetusta, käännteistä oppimista. Helsingin yliopisto, 50–59.
- Metsämuuronen, J. 2006. Laadullisen tutkimuksen käsikirja. Helsinki: International Methelp.
- Mustonen, R. & Tervonen, P. 2005. Virtuaaliopetuksen kehittämishanke – projektioppimisen sovellus.
http://elearn.ncp.fi/materiaali/epeda/artikkelit/projoppiminen_mustonen_tervonen.pdf. Luettu 25.3.2017.
- Opetushallitus 2017. Vapaa sivistystyö.
http://www.oph.fi/koulutus_ja_tutkinnot/vapaa_sivistystyo. Luettu 18.5.2017.
- Opetus- ja kulttuuriministeriö 2017. Vapaa sivistystyö.
<http://minedu.fi/vapaa-sivistystyo>. Luettu 17.5.2017.
- Paavola, S., Ilomäki, L. & Lakkala, M. 2012. Tiedon esittäminen verkko-oppimateriaalissa. Teoksessa L. Ilomäki (toim.) Laatus e- oppimateriaaleihin. E-oppimateriaalit opetuksessa ja oppimisessa. Opetushallitus. Oppaat ja käsikirjat 2012:5, 44–53.
- Parisi, L., & Crosby, B. 2012. Making Connections with Blogging : Authentic Learning for Today's Classrooms. International Society for Technology in Education [ISTE]. Eugene, OR: EBSCOhost.
- Pulkkinen, M., Marttunen, M. & Laurinen, L. 2008. Vuorovaikutus pienryhmissä yhteistä tekstiä kirjoitettaessa. Kasvatus 39 (5), 481–494.
- Purchase, S. & Letch, N. 2011. Social Capital in Electronic Networks of Practice: An Analysis of University Blogging Communities. Teoksessa B. White, I. King & P. Tsang (toim.) Social Media Tools and Platforms in Learning Environments. Berlin: Springer, 203–218.
- Pönkä, H. & Impiö, N. 2012. Sosiaalinen media oppimisympäristönä. Teoksessa H. Pönkä, N. Impiö & V. Vallivaara (toim.) Sosiaalisen median opetuskäyttö. Oppimisen teoriaa ja kokemuksia DevelOPE -hankkeesta. Oulun yliopisto: Kasvatustieteiden tiedekunta, 19–45.

- Pönkä, H., Impiö, N. & Vallivaara, V. 2012. Ohjeita sosiaalisen median käyttöön ja pedagogisen käytön arviointiin. Teoksessa H. Pönkä, N. Impiö & V. Vallivaara (toim.) Sosiaalisen median opetuskäyttö. Oppimisen teoriaa ja kokemuksia DevelOPE -hankkeesta. Oulun yliopisto: Kasvatustieteiden tiedekunta, 109–118.
- Richardson, W. 2010. Blogs, wikis, podcasts, and other powerful Web tools for classrooms. Thousand Oaks, CA: Corwin.
- Ristolainen, H. 2015. Osaajat järjestötyössä. Järjestötyöntekijöiden näkemyksiä ammattitaidosta, työn hallinnasta ja tulevaisuudesta. Helsinki: OK-opintokeskus.
- Saarela-Kinnunen, M. & Eskola, J. 2010. Tapaus ja tutkimus = tapaustutkimus. Teoksessa J. Aaltola & R. Valli (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin I. Metodien valinta ja aineiston keruu: virikkeitä aloittelevalle tutkijalle. Jyväskylä: PS-kustannus, 189–199.
- Salminen, T., Nykopp, M., Kiili, C. & Marttunen, M. 2013. Yhteisölliset teksti-aidot oppimisen edistäjinä. Teoksessa P. Jääskelä, U. Klemola, M.-K. Lerkkanen, A.-M. Poikkeus, H. Rasku-Puttonen & A. Eteläpelto (toim.) Yhdessä parempaa pedagogiikkaa. Interaktiivisuus opetuksessa ja oppimisessä. Jyväskylän yliopisto. Koulutuksen tutkimuslaitos, 61–70.
- Saloniemi, K. 2011. Aktiivinen kansalaisuus ja avoimet oppimisympäristöt tulevaisuudessa. Aktiivi-hankkeen ennakointiraportti. Kemi-Tornion ammattikorkeakoulun julkaisuja. Sarja B. Raportit ja selvitykset 3/2011.
- Sanastokeskus TSK ry. <http://www.tsk.fi/tepa/fi/haku/sosiaalinen%20media>. Luettu 26.5.2018.
- Sharma, P. & Xie, Y. 2008. Student experiences of using weblogs: An exploratory study. *Journal of Asynchronous Learning Networks* 12 (3–4), 137–156.
- Stemwedel, J. 2016. Ethical Considerations for Science Bloggers. Teoksessa C. Wilcox, B. Brookshire & J. Goldman. *Science Blogging: The essential guide*. New Haven, CT: Yale University Press, 50–59.

- Sullivan, M. & Longnecker, N. 2014. Class blogs as a teaching tool to promote writing and student interaction. *Australasian Journal of Educational Technology* 30 (4), 390–401.
- Suomen Journalistiliitto 2017.
<https://journalistiliitto.fi/fi/pelisaannot/sananvapaus/>. Luettu 29.5.2017.
- Suominen, R. & Hakanurmi, S. 2013. *Verkko-opettaja*. E-kirja. Riihimäki: Klaava Media.
- Tekijänoikeus.fi 2017. Mitä on tekijänoikeus?
<http://www.tekijanoikeus.fi/tekijanoikeus/>. Luettu 29.5.2017.
- Tekijänoikeuslaki 22.5.2015/607, 1 §.
- Toikkanen, T. Sosiaalinen media ja oppimisen uudet mahdollisuudet. Teoksessa L. Ilomäki (toim.) *Laatua e- oppimateriaaleihin. E-oppimateriaalit opetuksessa ja oppimisessa*. Opetushallitus. Oppaat ja käsikirjat 2012:5, 25–32.
- Toikkanen, M. & Kananen, N. 2014. *Blog by the book*. Blogiopas. Helsinki: Tammi.
- Toom, A. 2008. Hiljaista tietoa vai tietämistä? Näkökulmia hiljaisen tiedon käsitteen tarkasteluun. Teoksessa A. Toom, J. Onnismaa & A. Kajanto (toim.) *Hiljainen tieto: tietämistä, toimimista, taitavuutta*. Helsinki: Kansanvalistusseura. Aikuiskasvatuksen Tutkimusseura, 33–58.
- Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2018. *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi*. Helsinki: Tammi.
- Tyrväinen, H., Laine, M., Mantsinen, C. & Rautiainen, A.-M. 2015. *Blogin jäljillä*. Teoksessa P. Jääskelä & M. Kokko (toim.) *Pedagogiset kokeilut jakoon! Polkuja interaktiiviseen yliopisto-opetukseen*. Interaktiivinen opetus ja oppiminen -hanke. E-kirja. Jyväskylän yliopisto.
- Vaherva, T., Malinen, A., Moisio, A., Raivola, R., Salo, P., Kuusipalo, P., Silvennoinen, H. & Vaahtera, K. 2007. *Vapaan sivistystyön vaikuttavuus ja suuntaviivaopinnot*. Jyväskylä: Koulutuksen arviointineuvosto.
- Vainio, L. & Viteli, J. 2012. *Matkalla kohti avointa oppimisympäristöä*. Teoksessa M. Sihvonen & K. Saloniemi (toim.) *Apuja aktiivisuuteen, välineitä ver-*

kostoihin. Avoimissa oppimisympäristöissä aktiiviseksi kansalaiseksi – kehittämisohjelman hankkeiden hyviä ja lupaavia käytäntöjä. Hämeen ammattikorkeakoulun julkaisuja 1/2012, 11–16.

- Varantola, K. 2013. Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan ohje 2012. Helsinki.
- Vatka, M. 2005. Suomalaisten salatut elämät: päiväkirjojen ominaispiirteiden tarkastelua. Tampereen yliopisto. Väitöskirja. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- Vesterinen, P. 2001. Projektiopiskelu ja -oppiminen ammattikorkeakoulussa. Jyväskylän yliopisto. Kasvatustieteiden tiedekunta. Väitöskirja.
- Wolfe, K. 2014. Blogging. How our private thoughts went public. E-kirja. London: Lexington Books.
- Wuorisalo, J. 2010. Sosiaalinen media oppimisen tukena – matkalla kohti avoimia, verkottuneita ja liikkuvia oppimisympäristöjä. Teoksessa M. Meriranta (toim.) Mediakasvatuksen käsikirja. EU:Unipress, 87–102.

LIITTEET

Liite 1. Opetusblogin sisältö

Tapatietoutta järjestötoimintaan				
Blogin esittely	Arjen tapatietoutta	Tapatietoutta juhliin	Tapatietoutta sähköisessä viestinnässä	Tehtäviä
Sisältö	Kohdatessa	Virallinen vastaanotto	Internet	Arjen tapatietoutta 9 tehtävää
Oppimistavoitteet	Hyvää käytöstä on	Cocktailtilaisuus	Lainsäädäntö	Tapatietoutta juhliin 6 tehtävää
Suoritustapa	Tervehtiminen, esittelyt ja puhuttelu	Kutsu ja juhlapukeutuminen	Puhelin	Tapatietoutta sähköisessä viestinnässä 5 tehtävää
Oppimateriaali	Keskustelu ja small talk	Käsiohjelma	Tekstimuotoinen keskustelu	
Vinkkejä opiskeluun	Käyntikortti	Pöytämuodot	Sosiaalinen media	
	Yritysvierailut	Istumajärjestys	Lähteet	
	Opastukset	Menukortti	Lisää luettavaa	
	Vapaaehtoisten huomioiminen järjestötyössä	Puheet		
	Lähteet	Isäntänä ja emäntänä		
	Lisää luettavaa	Esimerkki päivällisestä		
		Kohteliaasti vieraana		
		Lähteet		
		Lisää luettavaa		

Liite 2. Haastattelun teemat

1. Opetusblogiin sisältyvän opetusmateriaalin soveltuvuus itseopiskeluun
2. Vuorovaikutuksen merkitys opetusblogin avulla toteutetussa opiskelussa
3. Ryhmätyöskentelyn merkitys opetusblogin avulla toteutetussa opiskelussa
4. Opetusblogissa onnistuneet asiat ja kehittämisen kohteet
5. Muita ajatuksia aihepiiriin liittyen